

II. International Eurasian Social Sciences and Arts
Symposium

ABSTRACT BOOK

II. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler ve Sanat
Sempozyumu

ÖZET KİTAP

29.03.2023

II. INTERNATIONAL EURASIAN SYMPOSIUM ON SOCIAL SCIENCES AND ARTS

25-26 March, 2023, Ankara / TURKEY

Abstract Book

II. ULUSLARARASI AVRASYA SEMPOZYUMU SOSYAL BİLİMLER VE SANAT

25-26 Mart 2023, Ankara / TÜRKİYE

Özet Kitap

Hal&Dem
Psikoloji ve Nöropedagoji Enstitüsü

Ankara
29.03.2023

**International Eurasian Symposium on Social Sciences and Arts (ESSA)
Uluslararası Avrasya Sempozyumu Sosyal Bilimler ve Sanat (ESSA)**

Address: Kızılay Mah. İzmir 1-Cad. No: 13/11, 06530, Ankara / TURKEY

Web: essasymposium.org

E-posta: essasymposium@gmail.com

Tel: +905354737399

Editor / Editör

Assist. Prof. Kiyal KAMCHYBEKOVA ABDİRİM

Maksut ABDİRİM

Proofreading / Son Okuma

Prof. Dr. Abdulselam ARVAS

Cover and Graphic Design / Kapak ve İç Tasarım

Maksut Abdiram

Publisher / Yayıncı

KutBilim Research, Culture and Solidarity Association

ISBN: 978-605-73444-3-4

Organizing Institutions / Düzenleyen Kurumlar

Saint Andrew the First-Called Georgian University (Georgia) | Tashkent State Pedagogical University
named after Nizami (Uzbekistan) | Kutbilim Journal of Social Sciences and Arts

Supporting Institutions / Destekleyen Kurumlar

Osh State University (Kyrgyzstan) | A.I. Yevdokimov Moscow State Medical and Dentistry University
(Russia) | Hal & Dem Institute of Psychology and Neuropedagogy (Turkey) | ARTSHIP Foundation
| Baku State University (Azerbaijan)

Chair Symposium / Sempozyum Başkanı

Prof. Dr. Sulaiman Turduevich KAIYPOV, Chief Researcher of the Institute of Philosophy, Law and Socio-Political Research named after Academician A.A.Altmyshbaev of the National Academy of Sciences of the Kyrgyz Republic

Keynotes / Davetli Konuşmacılar

Prof. Dr. Roza AMANOVA, National Academy of Sciences of Kyrgyz Republic, Kyrgyzstan | **Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU**, Uzbekistan National University, Uzbekistan | **Prof. Dr. Rafail HASANOV**, Baku State University, Azerbaijan | **Prof. Dr. Barshagul ISSABEK**, South Kazakhstan State Pedagogical University, Kazakhstan

Organising Committee / Düzenleme Komitesi*

Kıyal K. Abdiraim (Chair), Dicle University, Turkey | **Sulayman Turdueviç KAYIPOV**, National Academy of Sciences of Kyrgyz Republic, Kyrgyzstan | **Abdulselam Arvas**, Cankiri Karatekin University, Turkey | **Beishenbek Toktogulov**, Kyrgyzstan | **Maksut Abdiraim**, Turkey | **Naciye Ata Yıldız**, Ankara Hacı Bayram Veli University, Turkey | **Sultanberk Halmatov**, Bilecik Şeyh Edebali University, Turkey | **Valeri Modebadze**, Georgian Technical University, Georgia | **Yagut Aliyeva**, Baku State University, Azerbaijan

Scientific Committee / Bilim Kurulu*

Akchach Zholdosheva, Osh State University, Kyrgyzstan | **Caşteğin Turgunbayer**, Dicle University, Turkey | **Edina Kuduzovic**, University Of Tuzla, Bosnia And Herzegovina | **Elena Budyka**, A.I. Yevdokimov Moscow State University Of Medicine And Dentistry, Russia | **Sevinc Alieva**, Baku State University, Azerbaijan | **ENKHBAT AVIRMED**, Mongolian University of Science and Technology, Mongolia | **Faiq Elekberli**, Baku State University, Azerbaijan | **Gulnar Kozgambaeva**, Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan | **Gülzura Cumakunova**, Ankara University, Turkey | **İzzet Rüstemov**, Baku State University, Azerbaijan | **Jasminka Ahmetašević**, Visoko Poslovno Tehnička Škola, Bosnia And Herzegovina | **Kadiyan Boobekova**, Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan | **Kamala Panahova**, Baku State University, Azerbaijan | **Kemal Polat**, Anadolu University, Turkey | **Mayrambek Orozobayev**, Ardahan University, Turkey | **Medera Halmatov**, Bilecik Şeyh Edebali University, Turkey | **Myagmarsuren Dashzevge**, National Academy Of Governance, Mongolia | **Mykola Zhurba**, Luhansk Regional Institute, Ukraine | **Naciye Ata Yıldız**, Ankara Hacı Bayram Veli University, Turkey | **Natalya Aleksandrovna Sirota**, A.I. Yevdokimov Moscow State University of Medicine and Dentistry, Russia | **Rabiyat Asanova**, Baku State University, Azerbaijan | **Rafail Hasanov**, Baku State University, Azerbaijan | **Rovşan Cavadov**, Baku State University, Azerbaijan | **Rysbek Alimov**, Izmir Kâtip Celebi University, Turkey | **Selahattin Avşaroğlu**, Necmettin Erbakan University, Turkey | **Sulayman Turdueviç KAYIPOV**, National Academy of Sciences of Kyrgyz Republic, Kyrgyzstan | **Syrtbay Musaev**, Arabaev KSU, Kyrgyzstan | **Tahir Agaev**, Baku State University, Azerbaijan | **Tynchtykbek Choroyev**, Kyrgyz National University of Jusup Balasagyn, Kyrgyzstan

ÖN SÖZ

Çalışınca oluyor...

Çalışmanın üzerine hiç bir şey konulamaz...

Şüphesiz, bu ifadelerin doğru olduğu bir kere daha ispatlanmış oldu. Zira pek çok açıdan zor bir dönem yaşanmasına ve zaman darlığına rağmen, KutBilim Dergisi 25-26 Mart 2023 (Cumartesi, Pazar) tarihlerinde Türkiye'nin başkenti Ankara'da onlarca ülkeden başvuran yüzlerce araştırmacıyı sanal ortamda bir araya getirdi ve **ESSA II. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler ve Sanat Sempozyumunu** düzenledi. Bilim ve kültürel ilişkiler adına çok büyük bir iş başarıldı. Bütün zorluklar profesyonel ekiplerin usanmadan yaptığı ve titizlikle yürüttüğü çalışmalar sayesinde aşılmış oldu.

Başka bir hususun da özellikle altını çizmek gerekir ki Sempozyumumuzun gerçekleştirilme tarihi ilk başta 25-26 Şubat 2023 olarak ilan edilmişti. Saygıdeğer katılımcılarımızın zamanları da buna göre ayarlanmıştı. Ancak Türkiye'nin güneydoğusunu vuran büyük doğal afet nedeniyle, Sempozyumumuzun gerçekleştirme tarihini tam bir ay sonraya (25-26 Mart 2023) ertelemeye karar vermiştik. Sempozyumun Başkanı olarak, gerek yurtiçi gerekse yurtdışından etkinliğimize başvuran ve katılan bilim insanlarımıza, meslektaşlarımıza bu değişikliği anlayışla karşıladıkları için teşekkür eder ve bundan sonraki hayatlarında mutluluklar dilerim.

ESSA II. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler ve Sanat Sempozyumu Düzenleme Kurulu üyelerinin çevrimiçi bilimsel toplantı yapma konusunda her geçen gün ortaya çıkan birçok meselenin çözümünde başarılı olduğunu memnuniyetle ifade etmek isterim. Katılımcılar tarafından "Bu Sempozyumun bir sonrakisi ne zaman düzenlenecek?" sorusunun sıkça ifade edilmesi de bu bilimsel toplantının başarıyla geçtiğinin bir belirtisidir, diyebilirim.

Sempozyum esnasında sunulan bildirilerin alansal kapsamının bizim belirttiğimiz sınırlardan çok daha genişlediğini fark etmek mümkün oldu. Bilindiği gibi, Sempozyumun temel konusu **Sosyal Bilimler ve Sanat** olarak belirlenmişti, ancak bazı bildirilerin içerikleri bu sınırları aştı. Bu durumu çağdaş bilim dallarının entegrasyonu, konuların içiçe girmesi, inceleme yöntem ve tekniklerin birçok alanda ortak kullanılmaya başlaması ile izah etmek mümkündür.

Sempozyum düzenleyicilerinin zamanı ayarlama ve kullanma konusunda elde ettiği deneyimler başkalarına örnek olabilecek nitelikler taşımaktadır. Düzenleme Kurulu, Sempozyumun gerçekleştirildiği günden hemen sonra, yeni yapılacak faaliyetlerin takvimini oluşturmak için titizlikle çalışmaya devam etmektedir. Nitekim özet kitabı yayını 29 Mart 2023, tam metin gönderim son tarihi 15 Nisan 2023, tam metin kitabının yayımlanması 25 Nisan 2023 olarak kabul edilmiştir. Bu çalışmalarını gönüllü olarak yürütmekte olan Düzenleme Kurulu üyelerine teşekkür eder ve bundan sonraki faaliyetlerinde başarılar dilerim.

Saygıdeğer bilim insanları, yurt içi ve yurt dışı meslektaşlarımız, sözlerime "Bir sonraki Sempozyumda görüşmek üzere..." diyerek son vermek istiyorum.

Saygılarımla,

Prof. Dr. Sulayman Turduyevič KAYIPOV
ESSA II. Sempozyum Başkanı

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

ТҮРК МАМЛЕКЕТТЕРИНИН УЮМУ: ЖАҢЫ ДООР, ЖООПКЕРЧИЛИКТЕР ЖАНА ТОБОКЕЛДИКТЕР	1
THE PUBLIC SPHERE IN AZERBAIJAN: A CRITICAL OVERVIEW	6
KAZAKH INTELLIGENTS IN POLITICAL PERSECUTION (20s-30s OF THE 20 TH CENTURY).....	7
ON THE ANCIENT ROOTS OF THE TURKIC EPICS.....	9
KİTAB-I DEDEM KORKUTTA FORMÜLİSTİK SAYILAR.....	10
GELENEKSEL MİMARİ UNSUR OLARAK MUKARNASIN RHİNO - GRASSHOPPER PROGRAMI KULLANILARAK DİJİTAL TASARIMDA YENİDEN YORUMLANMASI.....	11
REFLECTION OF THE TURKMEN HISTORY OF THE PERIOD OF THE MAMLUKS AND KARAKOYUNLU IN TWO FOLK NOVELS (DESTANS) WITH THE MAIN CHARACTER KHEMRA, WHO BEARS A CHARACTERISTIC TURKMEN NAME.....	12
YALNIZLIK DUYGUSUNUN SANAT ÜRETİMİNE KATKISI: BİR DENEME	14
V. ZAVARİN'İN 1912 YILINDA YAZILAN "ОСМАНСКІЯ ЗАГАДКИ, СОБРАННЫЯ ВЪ БРУСЬ" (BURSADAN DERLENEN OSMANLI BİLMECELERİ) ADLI ESERİ ÜZERİNE	16
ÇİN HALK CUMHURİYETİ YATIRIMLARININ ORTA ASYA'DA YARATTIĞI BORÇ SORUNU VE ETKİLERİ: KAZAKİSTAN ÖRNEĞİ.....	17
ABOUT THE WORDING OF "LIFE OF BASIL THE GREAT"’S GEORGIAN TRANSLATION MADE BY EUTHYMIUS THE ATHONITE	19
AHMET YESEVİ’NİN BİR HİKMET’İNDE GEÇEN ‘KARIŞ’ SÖZCÜĞÜ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER.....	20
NOSIRXON TO’RANING 1916 YILGI MARDIKORLIKKA OLISHGA QARSHI QO’ZG’OLONDAGI FAOLIYATIGA DOIR.....	21
ФЛОРАНЫ МАЛ БЫЛАҢДАРЫН ДАРЫЛООДО ПАЙДАЛАНЫЛЫШЫ (XIX К. АЯГЫ - XX К. БАШЫ. ФЕРГАНА ӨРӨӨНҮНҮН ТҮШТҮК-БАТЫШ ЧӨЛКӨМҮНҮН ТАЛАА МАТЕРИАЛДАРЫНЫН НЕГИЗИНДЕ).....	23
YENİDÜNYADAKİ YAS SÜRECİNİN HALK BİLİMSSEL AÇIDAN YORUMLANMASI	25
ESKİ UPPSALA MERKEZLİ VENDEL ÇAĞININ GİZEMLİ MENŞEİ	27
SOCIOLINGUISTIC PASSAGES OF THE GEORGIAN LANGUAGE ACCORDING TO GRIGOL ORBELIANI’S PRIVATE LETTERS.....	29
ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЯЗЫКОВОЙ И ПИСЬМЕННОЙ ПОЛИТИКИ КЫРГЫЗСТАНА ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XIX ВЕКА	30
MİSTİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL YÖNÜ	32
KIRGIZ GENÇLİĞİNİN MODERN KOŞULLARDA MANEVİ VE AHLAKİ EĞİTİMİ.....	34
AZERBAIJAN SİNEMASINDA SOVYET PROPAGANDASI BAĞLAMINDA "SONUNCU GEÇİT" SİNEMA FİLMİ ÖRNEĞİ	35
SİNEMA FİMLERİNDE ERGENLİK SORUNLARI "MOUCHETTA" VE "HAYAT" VAR FİLMİ ÖRNEĞİ.....	37
FUTBOL TARAFTARLARININ SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNİ YORDAMADA FANATİZM VE TAKİM AİDİYETİNİN ROLÜ.....	38
DİDEM MADAK ŞİİRİNDE YÖNLENDİREN VE BİÇİMLENDİREN BİR DEĞER OLARAK DENİZ.....	40
PRESCHOOL AGE IS A FUNDAMENTAL BASIS FORMING THE CHILD'S PERSONALITY.....	42
JANNIS KOUNELLIS'İN YAPITLARINDA TOPLUMSAL HAFIZA VE ANIMSATICILAR	43

KARBONHİDRATLARIN FAYDALARI VE ZARARLARI	45
ÇALIŞANLARIN MOTİVASYONUNDA YÖNETİMİN ETKİSİ ÇALIŞMALARININ ANALİZİ	46
KUZEY MAKEDONYA'DA BEKTAŞİLİK GELENEĞİ	47
ORTA SINIF TOPLUMUN İSTİKRARI VE GELİŞİMİNİN SAĞLAYICISI OLARAK	48
KOROZYONA UĞRAMIŞ METAL MALZEMENİN YAPITA DÖNÜŞÜMÜ	51
TANGO MUSIC GENRE IN KANUN PERFORMANCE	53
AYDINLANMANIN DİYALEKTİĞİ ÜZERİNE	54
NEW PLAYER IN THE ENERGY WORLD: HYDROGEN ENERGY IN THE 21 ST CENTURY TOWARDS GREEN SKILLS AND JOBS ACCORDING TO THE PARIS CLIMATE ACCORD	55
HYDROGEN ECONOMY IN THE LIGHT OF EUROPE'S GREEN DEAL PLAN AND GREEN JOBS OPPORTUNITIES. 56	
SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'DE GELİR DAĞILIMININ İNCELENMESİ	57
KÜRESEL KRİZLER VE SANAT: AI WEIWEI VE BANKSY	58
COVID-19 KRİZİNDE DEVLET MÜDAHALELERİNİN İKTİSADİ ETKİNLİĞİ	60
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME KAYGISI İLE PROBLEM ÇÖZME BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	62
BİR KÜLTÜREL MİRAS ÖĞESİ OLARAK ADANA ŞEYH CEMİL NARDALI MİLLİ MÜCADELE KONAĞI	64
HAVAYOLU ULAŞIMINDA YARARLANICILARIN MARUZ KALDIĞI YAYGIN BİLİNMEYEN UYGULAMALAR VE YAPTIRIMLAR	65
ISIK-KÖL VE NARIN (TAYN-ŞAN) AĞIZLARINDA FONOLOJİK SÜREÇLER (ÜNLÜ BENZEŞMELERİ ÜZERİNE) ..	66
İLKOKUL 4.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SAYI HİSSİ BECERİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME BAŞARISINA ETKİSİ	68
TACTICS OF POLITICAL DISCOURSE AND THEIR INTERPRETATION IN THE SPEECHES OF KYRGYZ POLITICIANS	70
СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЙ КОНТЕКСТ ФЕНОМЕНА МЕНТАЛИТЕТА	71
DEĞER PROBLEMİNE KÜLTÜRDEKİ SOSYO-FELSEFİ YAKLAŞIM	72
“МАНАС” ЭПОСУНДАГЫ ЭЛДИК ХИРУРГИЯЛЫК ЫКМАЛАРДЫН ЖАНА КОЛДОНУЛУУЧУ АСПАПТАРДЫН АТАЛЫШТАРЫНА ЭТИМОЛОГИЯЛЫК АНАЛИЗ	73
DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN KARAR ALMA STİLLERİNE ETKİSİ ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	75
SUSTAINING ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE ANTHROPOCENE ERA: INEQUALITY OR HAPPINESS?	77
COVID-19 PANDEMİ KAYNAKLI UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ: ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNE DAYALI BİR DEĞERLENDİRME	78
SANAT İLE MODANIN HARMANLANMASINDA, TASARIMCI HUSSEİN CHALAYAN'IN YORUMU	79
LİBERALİZMİN ÖZGÜRLÜK, EŞİTLİK, MÜLKİYET VE DEVLET GÖRÜŞLERİNE DİĞER İDEOLOJİLERİN ELEŞTİRİLERİ	81
BİR BİLİM İNSANI VE BİLİM TARİHÇİSİ OLARAK TAŞMUHAMMED KARİ-NİYAZOV (1897-1970)	83
ULUSLARARASI SUÇLARLA MÜCADELEDE EVRENSEL YARGILAMA İLKESİNİN MUHTEMEL ZARARLARI: DENİZ HAYDUTLUĞU ÖRNEĞİ	86
4. SINIF ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN SAYI HİSSİ STRATEJİLERİ EĞİTİMİNİN SAYI HİSSİ BECERİSİNİN GELİŞİMİNE ETKİSİ	89

POSSIBILITIES OF ORGANIZATIONAL ARRANGEMENT OF THE SCHOOL IN RELATION TO THE INTRODUCTION OF PROFESSIONAL PROGRAMS	91
TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN 100. YILINDA GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ.....	92
TO STUDY SOME RELATED ISSUES WITH HUMAN RESOURCES MANAGEMENT IN THE BANKING SECTOR (ON THE EXAMPLE OF GEORGIA'S BANKING SECTOR).....	93
A STUDY OF CHALLENGES RELATED TO HUMAN RESOURCES IN THE MEDICAL FIELD.....	94
THE STUDY OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT AND IMPORTANT RELATED ISSUES IN THE TOURISM FIELD.....	95
ADİL, HUZURLU VE İSTİKRARLI BİR DÜNYA BAĞLAMINDA ULUSLARARASI ALKINMANIN ÖNEMİ: COVID-19 SALGINI SONRASI SÜREÇTE 2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARININ BAŞARIYA ULAŞMA ŞANSI 96	
ÖRGÜTLERDE DIŞLANMA ALGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: KAMU VE ÖZEL SEKTÖR KARŞILAŞTIRMASI	98
ENDÜSTRİ 4.0 TEKNOLOJİLERİNİN MÜZELERDE KULLANIMI	99
KUR KORUMALI TL MEVDUATIN DÖVİZ KURU VOLATİLİTESİNE ETKİSİ.....	101
CONTEMPORARY MIGRATION CHALLENGES IN THE EURASIAN REGION. TRENDS AND LEGISLATION CHANGES SINCE THE START OF FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE	102
DİNİ GÖRÜŞE DAYALI SOSYAL DIŞLANMA: ALEVİLER ÖRNEĞİ VE "SAKLI HAYATLAR" FİLM ANALİZİ.....	104
TÜRKİYE'DEKİ BAĞIMSIZ DENETÇİLERİN ALGILARINA GÖRE DENETİM KALİTESİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER	106
DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE DENETİM KALİTESİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ.....	107
DOĞULU GELENEKSEL OYUNCULUK ÖĞRENME YÖNTEMLERİ TİYATRO EĞİTİMİNE NASIL KATKI SUNABİLİR?	108
КЫРГЫЗСТАНДА САЙТТАРДАГЫ МАЙЫПТЫГЫ БАР ЖАШТАР ҮЧҮН БИЛИМ БЕРҮҮНҮН ЖЕТКИЛИКТҮҮЛҮГҮНҮН КӨЙГӨЙЛӨРҮН МАЗМУНДУК ТАЛДОО.....	109
ЖУСУП БАЛАСАГЫНДЫН "КУТАДГУ БИЛИГ" ДАСТАНЫНДАГЫ МАМЛЕКЕТТҮҮЛҮК МАСЕЛЕЛЕРИ	111
ASSESSMENT OF THE RESOURCE POTENTIAL FOR THE FAMILY HOTELS IN THE MOUNTAIN ZONE OF ADJARA	113
ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNDE GÖRÜLEN BİR DİL BİLGİSELLEŞME ÖRNEĞİ: "DÖNDİ"	114
СОВЕТ ХУКУМАТИ ТОМОНИДАН АЁЛЛАРНИНГ ҚАТАҒОН ҚИЛИНИШИГА ДОИР: САИДОВА ФОЗИЛА МИСОЛИДА	116
THE SYSTEM OF SOCIAL SOLIDARITY AND ACHIEVING ECONOMIC WELFARE IN THE ISLAMIC ECONOMICS PERSPECTIVE	117
INVESTIGATION OF ABZAD MYTHOLOGY IN THE CULTURES OF ARMENIA, ANCIENT IRAN AND ANCIENT GREECE.....	118
SEXUAL VIOLENCE AGAINST ALGERIAN WOMEN AND GIRLS DURING THE COLONIAL PERIOD AND TERRORISM "THE FORGOTTEN OF THE COLONIAL PERIOD AND THE RED DECADE"	119
REFLECTION OF HORSE GAMES IN KYRGYZ LAMENTATION	120
PATRIOTIC EDUCATION OF YOUTH THROUGH THE WORKS OF BAUYRZHAN MOMYSHULY.....	122
БАТЫР БАУЫРЖАН МОМЫШҰЛЫ ТҰЛҒАСЫ ЖӘНЕ ҰРПАҚ ТӘРБИЕСІ	124

ТҮРК МАМЛЕКЕТТЕРИНИН УЮМУ: ЖАҢЫ ДООР, ЖООПКЕРЧИЛИКТЕР ЖАНА ТОБОКЕЛДИКТЕР

КАЙЫПОВ Сулайман Турдуевич¹

Аннотация

Түрк мамлекеттеринин уюму түрк тектүү элдердин тарыхый-цивилизациялык өнүгүшүнүн натыйжасы катары келип чыккан жана азыркы кезде дүйнө мамлекеттери тарабынан таанылган түрк өлкөлөрүнүн *ыктыярдуу макулдашуусу* болуп эсептелет. Бул ынтымакташуу – түрк элдеринин миңдеген жылдарды камтыган тарыхый тажрыйбасынан келип чыккан, мыйзамченемдүү социалдык-саясий факт. Макулдашууга ылайык, түрк өлкөлөрүнүн максаты тышкы саясат маселелеринде бирдиктүү позицияны кармануу; терроризмге жана кылмыштуулукка каршы күрөшүү боюнча көрүлө турган чараларды координациялоо; соода жана инвестиция үчүн жагымдуу кырдаал түзүп, экономиканын ар тараптуу өнүгүүсүн камсыздоо; билим жана маданият, илим жана технология жаатындагы кызматташтыкты кеңейтүү ж.б. болуп саналат.

Түрк элдери акыркы миң жылдыкта ар бири өз алдынча топ, урук, уруу жана алардын биримдиктеринен туруп, ар түрдүү ишеним жана диндердин таасиринде болушса да, өз ара маданий, экономикалык, саясий байланыштарын үзүшкөн эмес. Өз алдынча аймактык бирдиктер, мамлекеттер, императорлуктар түзүп, ич-ара согуштук абалда болгон учурларында да, тил, салт-санаа, тарыхый эстутум жагынан тарыхый-генетикалык ортоктуктарын сактап жана коруп келишкен.

Акыркы бир кылым ичинде Байыркы жана Орто кылымдык тарыхый процесстер соңуна чыгып, адегенде *Түрк кеңеш* деген ат менен таанылган, андан соң *Түрк мамлекеттеринин уюму* деген расмий аталышка ээ болгон бул ынтымактык, түрк өлкөлөрүнүн, ал гана эмес, алардын ар бир жаранынын мурдатан айтылып келген *түрк бирлиги* түшүнүгүнө жаңыча мамиле жасоосу зарыл экендигин моюнга алууну шарттады. Түрк өлкөлөрүнүн кеңири резонанс жараткан бул ынтымактыгы алардын алдына жаңы *милдет* жана *жоопкерчиликтерди* да койду. Ошону менен бирге, *сырттан* жана *ичтен* келип чыккан тобокелчиликтерди фактор катары эсептеп, аларды сөзсүз эске алынуучу мүнөзгө ээ кылды.

Түрк мамлекеттеринин уюму өзүнүн милдеттери менен жоопкерчиликтеринин чегинде, алдыда келип чыгуусу мүмкүн болгон коомдук-саясий тобокелчиликтердин алдын алып ийгиликтүү өнүгүп отурса, түрк дүйнөсүнө гана эмес, жалпы адамзатка да ынтымакта жашоонун жаңы принциптерин жана моделин тартуулай алат. Ошону

¹ Тарых илимдеринин доктору, профессор, Кыргыз Улуттук илимдер академиясынын А.А.Алтымышбаев атындагы Философия, укук жана социалдык-саясий изилдөөлөр институтунун Башкы илимий кызматкери, sulayman.kayipov@hotmail.com

менен түрк элдери жалпы адамзат алдындагы тагдыр өзгөртүүчү миссиясын да аткарган болот. *Түрк мамлекеттеринин уюмун* жалпы адамзатка пайдалуу багытта, ыкчам жана ийгиликтүү илгерилеген, жалпы гуманисттик идеяларды туу туткан, этностук эгоизм илдетинен арылган, саясий конфронтацияларга барбаган, эгемендүү мамлекеттердин уюму, жыйынтыгында дүйнөлүк цивилизациянын жаңы көрүнүшү катары өнүктүрүү идеясынын *жалпы түрк идеясына* айланышы зарыл.

Сунушталып жаткан билдирүүдө жогоруда саналган маселелер илимий-практикалык өңүттөн талдоого алынып, корутундулар чыгарылуу менен бирге, айрым такилиптерге да орун берилет.

Урунттуу сөздөр: Түрк мамлекеттеринин уюму, жарандык милдет, жоопкерчилик, ынтымактык, тобокелчилик, этностук эгоизм, тарыхый эс тутум, орток маданият, орток тил.

ОРГАНИЗАЦИЯ ТЮРКСКИХ ГОСУДАРСТВ: НОВЫЙ ПЕРИОД, ОТВЕТСТВЕННОСТИ И РИСКИ

КАЙЫПОВ Сулайман Турдуеви¹

Аннотация

Организация тюркских государств – результат взаимного согласие государств, возникших в результате историко-цивилизационного развития народов тюркского происхождения и признанных сегодня странами мира. Это согласие является закономерным социально-политическим фактом, вытекающим из многовекового исторического опыта тюркских народов. Согласно договорности, целью тюркских стран является выработка единой позиции по внешнеполитическим вопросам; координация принимаемых мер по борьбе с терроризмом и преступностью; создание благоприятной среды для торговли и инвестиций, обеспечение всестороннего развития экономики; расширение сотрудничества в сферах образования и культуры, науки и техники и др.

В последнее тысячелетие тюркские народы состояли из самостоятельных групп, родов, племен и их союзов, находились под влиянием различных верований и религий, но не порвали своих культурных, экономических и политических связей друг с другом. Они будучи создателями самостоятельных региональных этнополитических образований, государств и империй, и даже находясь в состоянии войн между собой, сохраняли и защищали свои историко-генетические общности в плане языка, традиций и исторической памяти.

¹ Доктор исторических наук, профессор, Главный научный сотрудник Института философии, права и социально-политических исследований имени А.А.Алтымышбаева Кыргызской национальной академии наук, sulayman.kayipov@hotmail.com

В течение последнего столетия подошли к концу исторические процессы, берущие начало с древних и средневековых времён, в результате, провозглашён *Тюркский совет*, а затем этот совет получил официальное название *Организации тюркских государств*, что ставило задачу как перед тюркскими государствами, так и перед их гражданами вопрос о необходимости нового осмысления понятия *тюркское единство*. Данное взаимосогласие тюркских стран, имеющее широкий общественно-политический резонанс, поставило перед этими государствами новые *задачи и ответственности*. А также получил обязательный характер учёт *рисков* внутреннего и внешнего происхождений – как факторы.

Организация тюркских государств при успешном функционировании в пределах своих обязанностей с учетом возможных социально-политических рисков, она может представить новые принципы и модели жизни в согласии не только тюркскому миру, но и всему человечеству. Таким образом, тюркские народы выполняют свою миссию по изменению судьбы всего человечества в лучшую сторону. *Общетюркской идеей* должна стать идея развития *Организации тюркских государств* в нужном для всего человечества направлении, как быстро и успешно растущей, общегуманистической, избавленной от болезни этнического эгоизма, не вовлеченной в политические противостояния организацией суверенных государств, а в целом, как новое проявление мировой цивилизации.

В предлагаемом докладе перечисленные выше вопросы анализируются с научной и практической точек зрения, делаются выводы, а также вносятся некоторые предложения.

Ключевые слова: Организация тюркских государств, гражданский долг, ответственность, солидарность, риск, этнический эгоизм, историческая память, общая культура, общий язык.

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI: YENİ DÖNEM, SORUMLULUK VE RISKLER

Sulayman Turdueviç KAYIPOV¹

Özet

Türk Devletleri Teşkilatı, Türk kökenli halkların tarihsel ve medeniyetsel gelişimi sonucunda ortaya çıkan ve günümüzde dünya ülkeleri tarafından tanınan Türk devletlerinin karşılıklı rızasının sonucu olan bir sözleşmedir. Bu mutabakat, Türk halklarının asırlar boyu kazanılan tarihi tecrübelerinden kaynaklanan meşru bir sosyo-politik olgudur. Anlaşmaya göre Türki ülkelerin amacı, dış politika konularında ortak bir tutum geliştirmek; terörizm ve suçla mücadele için alınan tedbirlerin koordinasyonu gerçekleştirmek; ticaret ve yatırım için

¹ Prof. Dr., Kırgız Cumhuriyeti Millî Bilimler Akademisi A. A. Altmışbaev Felsefe, Hukuk ve Sosyal-Siyasi Araştırmalar Enstitüsü Baş Araştırmacısı E-adres: sulayman_kayipov@hotmail.com

elverişli bir ortam yaratmak, ekonominin kapsamlı gelişimini sağlamak; eğitim ve kültür, bilim ve teknoloji vb. alanlarda işbirliğini genişletmek olarak ortaya çıkmaktadır.

Son bin yılda bağımsız grup, boy, aşiret ve bunların birliklerinden oluşan Türk halkları, çeşitli inanç ve dinlerin etkisinde kalmış, ancak birbirleriyle olan kültürel, ekonomik ve siyasi bağlarını koparmamışlardır. Bağımsız bölgesel etno-politik oluşumların, devletlerin ve imparatorlukların kurucuları olan Türk halkları hatta birbirleriyle savaş halindeyken bile aralarındaki dil, gelenek ve tarihsel hafıza açısından tarihi-genetik ortaklıklarını korudular ve gözlemleniler.

Son yüzyıl içerisinde, eski ve orta çağlardan gelen tarihsel süreçler sona ermiştir. Bunun sonucu olarak önceden *Türk Kenesi* daha sonra *Türk Devletleri Teşkilatı* resmi adını alan bu teşkilat Türk devletleri ve vatandaşları için de daha önce kullanılagelen *Türk birliği* kavramına yeni bir şekilde yaklaşmanın zaruretini gündeme getirmiştir. Türk devletlerinin geniş bir kamuoyu ve siyasi yankı uyandıran bu birlikteliği önlerine yeni *görevler* ve *sorumluluklar* da yüklemiştir. Aynı zamanda dış ve iç risklerin bir faktör olarak değerlendirilmesini de zorunlu hale getirmiştir.

Türk Devletleri Teşkilatı, görev ve sorumlulukları çerçevesinde başarılı bir şekilde gelişir, olası sosyal ve siyasi riskleri önler ise, sadece Türk Dünyasına değil, tüm insanlığa da uyum içinde yaşamının yeni ilke ve modellerini sunabilecektir. Böylece Türk halkları, tüm insanlığın kaderini daha iyiye doğru değiştirme misyonunu da yerine getirmiş olacaktır. *Türk Devletleri Teşkilatı*'nın tüm insanlık için gerekli istikamette, hızlı ve başarılı bir şekilde geliştirilmesi, vatandaşların ortak hümanist fikirleri benimsemesi, toplumların etnik bencillik hastalıklarından arınmış olması, siyasi kutuplaşmaya girmemek ilkesinin korunması ve bütün bunların sonucu olarak söz konusu Teşkilatın dünya medeniyetinin yeni bir tezahürü olarak ortaya çıkmasını amaçlayan fikrin Ortak Türk Fikri haline getirilmesi bir zarurettir.

Önerilen sunumda, yukarıda sözü edilen mevzular bilimsel ve pratik bir bakış açısıyla analiz edilerek sonuçlar çıkarılacak ve bazı önerilere de yer verilecektir.

Anahtar kelimeler: Türk Devletleri Teşkilatı, vatandaşlık görevi, sorumluluk, dayanışma, risk, etnik bencillik, tarihsel hafıza, ortak kültür, ortak dil.

ORGANIZATION OF TURKIC STATES: NEW PERIOD, RESPONSIBILITIES AND RISKS

Sulaiman Turduievich KAIYPOV¹

Abstract

The Organization of Turkic States is the result of the mutual consent of the states that emerged as a result of the historical and civilizational development of the peoples of Turkic

¹ Prof. Dr., Chief Researcher of the Institute of Philosophi, Law and Socio-Politik Research named after Academician A.A.Altmyshbaev of the National Academy of Sciences of the Kyrgyz Republic,
sulayman_kayipov@hotmail.com

origin and are recognized today by the countries of the world. This agreement is a natural socio-political fact arising from the centuries-old historical experience of the Turkic peoples. According to the agreement, the goal of the Turkic countries is to develop a common position on foreign policy issues; coordination of measures taken to combat terrorism and crime; creating a favorable environment for trade and investment, ensuring the comprehensive development of the economy; expansion of cooperation in the fields of education and culture, science and technology, etc.

In the last millennium, the Turkic peoples consisted of independent groups, clans, tribes and their unions, were influenced by various beliefs and religions, but did not break their cultural, economic and political ties with each other. Being the creators of independent regional ethno-political formations, states and empires, and even being at war with each other, they preserved and protected their historical and genetic communities in terms of language, traditions and historical memory.

In the last century, the historical processes from ancient and middle ages have come to an end. As a result of this, this organization, which took the official name of the Turkic Council and later the Organization of Turkic States, brought the necessity of a new approach to the concept of Turkish unity, which was used before, for Turkish states and their citizens. This union of the Turkish states, which aroused a wide public and political resonance, has also imposed new duties and responsibilities in front of them. At the same time, it has made it necessary to evaluate external and internal risks as a factor.

If the Organization of Turkish States develops successfully within the framework of its duties and responsibilities and prevents possible social and political risks, it will be able to present new principles and models of living in harmony not only to the Turkish World, but also to all humanity. Thus, the Turkish peoples will have fulfilled their mission of changing the destiny of all humanity for the better. The Organization of Turkish States is developed rapidly and successfully in the direction necessary for all humanity, citizens adopt common humanist ideas, societies are free from diseases of ethnic selfishness, the principle of not entering into political polarization is preserved, and as a result of all these, the said Organization is regarded as a new manifestation of world civilization. It is a necessity to turn the idea aiming at its emergence into a Common Turkish Idea.

In the proposed report, the issues listed above are analyzed from a scientific and practical point of view, conclusions are drawn, and some suggestions are made.

Keywords: Organization of Turkic states, civic duty, responsibility, solidarity, risk, ethnic egoism, historical memory, common culture, common language.

THE PUBLIC SPHERE IN AZERBAIJAN: A CRITICAL OVERVIEW

Rafail HASANOV¹

Abstract

The public sphere is the realm of politics, where strangers come together to engage in a free exchange of ideas, and is open to everyone. According to Habermas, the public sphere, as a place where ideas are freely exchanged and debated, is the cornerstone of democracy. From this public sphere grows "public power", dictating the values, ideals, and goals of a given society. The will of the people is expressed in it and emerges from it. Thus, the public sphere should not take into account the social status of the participants, it should be focused on common problems and be inclusive. The public sphere practically took shape inside the private sphere, as it became common practice to discuss literature, philosophy, and politics in the family and at a party. As people began to participate in these debates outside the home, these practices left the private realm and actually created the public sphere.

Azerbaijan in historical retrospect is alien to the concept of the "public sphere". The fact is that until the beginning of the 18th century, it was in conditions of feudal fragmentation, and then for about 200 years it was part of the Russian and Soviet empires. Hence, there can be no question of their existence in Azerbaijan. Only with the acquisition of independence in 1991 did the beginnings of the public sphere appear here (political parties, free media, etc.). Today, in a certain sense, the media acts as a facilitator of discourse in the public sphere. An example of this is such gigantic sites as YouTube, Google, Twitter, Facebook, etc., which can be considered as an online public sphere. They can act as influential players in political processes, including the political mobilization of Azerbaijan society in modern conditions.

Keywords: The Public Sphere, politics, Azerbaijan

¹ Prof. Dr., Baku State University Faculty of Social Sciences and Psychology, Head of Sociology Department, Republic of Azerbaijan, BAKU, has_rm62@yahoo.com

KAZAKH INTELLECTUALS IN POLITICAL PERSECUTION (20s-30s of the 20th century)

Issabek Barshagul Kashkinkizi¹

Annotation

The article describes the socio-political activities of the Kazakh intellectuals in the 20s and 30s of the 20th century who were subjected to repression and persecution under the Soviet government. The policy of repression in the socio-political life of Kazakhstan began in the middle of 1920s. After F.I.Goloschekin came to power, the repression of local intellectuals and the search for "counter-revolutionary organizations" became very widespread. As a result, major Kazakh educators, public figures, writers, and prominent figures in various fields were arrested and subjected to Stalin's oppression. As a result of false accusations and slander, intellectuals were arrested in 1937-1938 and sent to concentration camps, called as "enemies of the people" and persecuted innocently. Their family members and relatives were arrested and convicted. In the 1930s, about 3 million people in the USSR were subjected to political repression by the People's Commissariat of Internal Affairs. Even during nowadays, there is no exact information. During this period in Kazakhstan, 103 thousand people were persecuted and more than 25 thousand people were shot. About 7,000 people were arrested and about 2,500 were shot in South Kazakhstan. Unfortunately, this list continues to this day, and the documents of those who went missing are still being found. In the 20s-30s of the 20th century, it is told about the life and activities of prominent public and state figures who left a deep sign on public and political life. As a result of the getting independence of Kazakhstan, there was taken an opportunity to get acquainted with unexplored, secret documents of our history. Historians are studying our history from the point of view of independent thought. There are described the consequences of Stalin's totalitarian policy in the 20s and 30s of the Soviet era on the intellectuals of the Southern region. There is studied historical information about the fate of our intellectuals who fought for the independence of the Kazakh people, who were called "enemies of the people" and were persecuted in the Soviet era. There are also analyzed information about the names of the settlements "ALZhIR", "KARLAG", "DOMZAK", "Kaitpas"

Keywords: Kazakh intellectuals, "enemy of the people", repression, persecution, Southern region, "ALZhIR", "KARLAG", "DOMZAK", "Kaitpas".

¹ Professor of South Kazakhstan State Pedagogical University, Member of the Board – Vice-Rector for Strategic Development and Social Work, candidate of historical sciences, associate professor, Kazakhstan, Shymkent, e-mail: barsha73@mail.ru, ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-1470-8945>

САЯСИ ҚУҒЫН-СҮРГІНГЕ ҰШЫРАҒАН ҚАЗАҚ ЗИЯЛЫЛАРЫ (XX ҒАСЫРДЫҢ 20-30 ЖЫЛДАРЫ)

Исабек Баршагүл Қашқынқызы¹

Аңдатпа

Мақалада Кеңес өкіметі тұсында, яғни XX ғасырдың 20-30-жылдары репрессияға, қуғын-сүргінге ұшыраған қазақ интеллигенцияның қоғамдық-саяси қызметі туралы баяндалған. Қазақстанның қоғамдық-саяси өмірінде қуғын-сүргін саясаты 1920-шы жылдардың ортасынан басталды. Билік басына Ф.И.Голощекиннің келуімен жергілікті зиялыларды қудалау, «контрреволюциялық ұйымдарды» іздестіру жұмысы кең өрістеді. Нәтижесінде қазақтың ірі ағартушылары, қоғам қайраткерлері, әдебиетшілері, әр түрлі саладағы көрнекті тұлғалары жаппай тұтқындалып, Сталиндік зұлматтың зардабын тартты. Жалған айып пен жала жабулар нәтижесінде зиялылар 1937-1938 жылдары тұтқындалып, лагерьлерге айдалды, «халық жауы» ретінде атылды, жазықсыз қудаланды. Олардың отбасы мүшелері, туған-туысқандары қамауға алынып, сотталды. XX ғасырдың 30-жылдары Ішкі Істер Халық Комиссариатының (ІХК) тарапынан КСРО бойынша 3 млн-ға жуық адам саяси қуғын-сүргінге ұшырады. Күні бүгінге дейін нақтылы мәлімет жоқ. Қазақстанда осы кезеңде 103 мың адам репрессияға ұшырап, 25 мыңнан астам адам атылған. Ал Оңтүстік Қазақстаннан 7000-ға жуық адам тұтқындалып, 2500-дей адам оққа байланған. Өкінішке орай, бұл тізім бүгінге дейін жалғасып, дерексіз кеткендердің құжаттары іздестіру барысында табылуда. XX ғасырдың 20-30 жылдары қоғамдық саяси өмірде терең із қалдырған көрнекті қоғам және мемлекет қайраткерлерінің өмірі мен қызметі жайлы баяндалады. Қазақстан мемлекеті өз тәуелсіздігін алуы нәтижесінде, тарихымыздың зерттелмеген, құпия құжаттарымен танысуға мүмкіндік туды. Тарихымызды тәуелсіз ой тұрғысынан зерттеп-зерделеу тарихшылар тарапынан жүріп жатыр. Кеңестік дәуірдің 20-30 жылдарындағы Сталиндік тоталитарлық саясаттың Оңтүстік өлкенің зиялыларына тигізген зардаптары баяндалады. Қазақ халқының тәуелсіздігі үшін күрескен, Кеңестік дәуірде «халық жауы» атанып, қуғын-сүргінге ұшыраған зиялыларымыздың тағдыры, «АЛЖИР», «КАРЛАГ», «ДОМЗАК», «Қайтпас» елдімекендердің атауы туралы тарихи мағлұматтар зерделенген.

Кілт сөздер: қазақ зиялылары, «халық жауы», репрессия, қуғын-сүргін, Оңтүстік өлке, «АЛЖИР», «КАРЛАГ», «ДОМЗАК», «Қайтпас».

¹ Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық университетінің профессоры, Стратегиялық даму және әлеуметтік істер жөніндегі проректор, тарих ғылымдарының кандидаты, доцент, Қазақстан, Шымкент, e-mail: barsha73@mail.ru

ON THE ANCIENT ROOTS OF THE TURKIC EPICS

Tyntchtykbek Chorotegin (Tchoroev)¹

Abstract

The epics (dastans) of the Turkic peoples of Inner and Central Asia have a deep historic background connected with the history of the nomadic Hun empire (3rd century B.C. – 3rd century A.D.) and the Turk, Turgesh, Uyghur, Kyrgyz, and Karakhanid kaganates (6-12th centuries A.D.).

The Kyrgyz heroic dastan entitled “Manas” and the common Central Asian Turkic epic entitled the “Oghuz khan” are amongst the oldest Turkic epics. Each Turkic folklore traditions have some traces which lead to an ancient society in the nomadic multi-ethnic Hun state and other medieval Turkic states in Inner and Central Asia.

Keywords: Turkic Epic, Manas, Oghuz Khan, Turk, Turgesh, Uyghur, Kyrgyz, and Karakhanid

¹ Professor of the Kyrgyz National University named after Jusup Balasagyn, E-mail: chorotegint@gmail.com,
Mobile: +996 550 243 586, Bishkek, Kyrgyzstan

KİTAB-I DEDEM KORKUTTA FORMÜLİSTİK SAYILAR

Abdulselam ARVAS¹

Özet

Kitab-ı Dedem Korkut, Türk dili ve kültüründe müstesna bir yer tutmaktadır. Bu eser ilk defa H. O. Fleischer tarafından keşfedilmiştir. 1815 yılında ise H. F. von Diez bunu bir makale ile tüm dünyaya duyurmuştur. Bu tarihten sonra, *Kitab-ı Dedem Korkut* birçok ülkede çeşitli incelemelere konu olmuştur. Eser hakkında nicelik olarak Türkiye’de daha fazla araştırma yapılmasına rağmen yurtdışındaki çalışmaların da titizlikle hazırlandığını belirtmek gerekmektedir. Hatta bu konuyla ilgili yapılan çalışmaların fazla olmasından ötürü hakkında bibliyografyalar bile hazırlanmıştır. *Kitab-ı Dedem Korkut* hakkında bu kadar araştırma yapılmasının temel sebebi, onun yazıya geçirilen en eski Türk destanı olması ve Türk kültürünün ortak cephelerini ortaya koymasıdır. Eser hakkında çok fazla çalışma olmasına karşın içerdiği sayılar bakımından sadece iki araştırma yapılmıştır. Bu çalışmalarda ise sadece bazı sayılar değerlendirilmiştir. Bu bildiri ise diğer çalışmalardan farklı olarak mezkûr eserdeki sayılar Stith Thompson’a ait *Motif Index of Folk Literature* isimli kitaptan hareketle formülistik motifler bağlamında ele alınacaktır. Kısaca bildirimizde S. Thompson’un dünyaca ünlü kitabında bulunan tasnife uygun olarak *Kitab-ı Dedem Korkut* adlı eserdeki formülistik sayılar harf ve numaralandırma sistematigi açısından incelenmiş ve burada geçen tüm sayılar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dede Korkut, destan, formül, sayı, kültür

¹ Prof. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

GELENEKSEL MİMARİ UNSUR OLARAK MUKARNASIN RHİNO - GRASSHOPPER PROGRAMI KULLANILARAK DİJİTAL TASARIMDA YENİDEN YORUMLANMASI

Yasemin Turan¹ & Doç. Dr. İhsan Toktaş²

Özet

Mukarnas, İslam mimarisinde yaygın olarak bulunan geleneksel mimari unsurlardır. Binalara ve diğer yapılara görsel ilgi ve derinlik katmak için kullanılan süslü, üç boyutlu dekoratif öğeler kubbe ve tonoz süslemelerinde yaygın olarak kullanılmıştır. Mukarnaslar İslami geometrik desenlerin üç boyutlu, üst üste istiflenmiş geometrik şekillerdir. Geleneksel olarak mukarnas, oyma ve kalıplama gibi zaman alan ve oldukça emek verilerek yapılan geleneksel teknikler kullanılarak yapılırdı. Ancak, Grasshopper gibi dijital tasarım araçlarının ortaya çıkmasıyla birlikte, algoritmalar ve parametrik tasarım kullanarak karmaşık mukarnasları hızlı ve kolay bir şekilde oluşturmak ve temel modellerden yeni değişken modeller oluşturmak zamanın ruhunu yakalamak açısından gereklilik arz etmektedir. Bu çalışmanın temelinde ele alınan mukarnas desenlerinin Rhino grasshopper programında yeniden sayısal ortama aktarılması, parametrik olarak hesaplama süreci ele alınmaktadır.

Çalışmada yöntem olarak Grasshopper programını kullanarak, dijitalde bir mukarnası yaratmak için, tasarımcı önce mukarnasın boyutu, şekli ve karmaşıklığı gibi istenen tasarım parametrelerini girilir. Bu parametrik girdi ve çıktı ile geleneksel mukarnaslar bu şekilde dijital tasarımda yeniden yorumlanabilir. Bu girdiler, mukarnasın boyutlarını, tek tek elemanların şekil ve boyutunu ve ele alınan tasarımın genel modelini içerebilir. Böylece parametreler mukarnasların davranışını yönetecek algoritmalar ve denklemler kurar. Sonuç olarak mimarlar ve tasarımcılar, dijital tasarımda geleneksel mukarnasları ya da benzer tasarımları yeniden yorumlamak için Grasshopper'ı kullanarak çok çeşitli tasarım seçeneklerini hızlı ve kolay bir şekilde keşfedebilir ve geleneksel tasarım yöntemlerini kullanarak elde edilmesi zor olan benzersiz, karmaşık desenler oluşturabilir. Genel olarak Grasshopper programı, mukarnas gibi geleneksel mimari unsurları dijital bir tasarım bağlamında yeniden yorumlamak için kullanılacak çok çeşitli araçlar ve yetenekler sunarak kökleri geleneksel tekniklere ve estetiğe dayanan benzersiz ve modern tasarımların oluşturulmasına olanak tanır.

Anahtar Kelimeler: Mukarnas, Parametrik Tasarım, Rhino, Grasshopper, Dijital Tasarım, Hesaplamalı Tasarım

¹ YL Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Görsel İletişim Tasarım Bölümü

² Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi, Endüstriyel Tasarım Bölümü

**REFLECTION OF THE TURKMEN HISTORY OF THE PERIOD OF THE MAMLUKS AND
KARAKOYUNLY IN TWO FOLK NOVELS (DESTANS) WITH THE MAIN CHARACTER
KHEMRA, WHO BEARS A CHARACTERISTIC TURKMEN NAME**

Myratgeldi SOYEGOV¹

Abstract

The Turkmens, being direct descendants of the Oghuz and having a direct genetic connection with the Karluks (report by M. Kashgarsky, XI century), in the course of their long and rich history created and ruled many states, including those outside the territory of modern Turkmenistan. Examples of the latter are the Mamluk Sultanate (XIII-XVI centuries) in Egypt and the state of Karakoyunly (XIV-XVI centuries) in Azerbaijan and adjacent territories. If in the anonymous destan "Huyrlugka and Khemra" the Turkmen heroes from Egypt act, then in the anonymous destan "Sayat and Khemra" the heroes are the Turkmens, whose homeland is Azerbaijan. Here are a few poetic lines from these lyrical-epic works (we quote from memory), which also act as words for folk songs performed by Turkmen bakhshi (folk singers): "Müsürîň ýurdundan gelen janlarym, / Habar beriň, biziň iller amanmy?" ('My darlings, who came from the country of Egypt, / Tell me if everything is fine with our people there?'); "Baba, gider bolsaň Häzirbegjana, Baba sen, balaňdan hatyrjem bolgul!" ('Grandfather, if you are going to return to your Azerbaijan, / My grandfather, do not worry about your son, who remains in my care').

Keywords: Oghuz-Turkmen, Karluk-Turkmen, Mamluk and Karakoyunly states, Turkmen folk novels.

**ОТРАЖЕНИЕ ТУРКМЕНСКОЙ ИСТОРИИ ПЕРИОДА МАМЛЮКОВ И КАРАКОЮНЛЫ
В ДВУХ НАРОДНЫХ РОМАНАХ (ДЕСТАНАХ) С ГЛАВНЫМ ГЕРОЕМ ХЕМРА,
НОСЯЩИМ ХАРАКТЕРНОЕ ТУРКМЕНСКОЕ ИМЯ**

Туркмены, являясь прямыми потомками огузов и имея непосредственную генетическую связь с карлуками (сообщение М. Кашгарского, XI век), в ходе своей длинной и богатой истории создавали и правили многими государствами, в том числе вне территории современного Туркменистана. Примерами последнего являются Мамлюкский султанат (XIII–XVI вв.) в Египте и государство Каракуюнлы (XIV–XVI вв.) в Азербайджане и сопредельных ему территориях. Если в анонимном дестане "Хюйрлугка и Хемра" действуют герои-туркмены из Египта, то в анонимном дестане "Саят и Хемра" героями выступают туркмены, родиной которых является Азербайджан. Вот несколько поэтических строк из этих лиро-эпических произведений (приводим по памяти), которые выступают также словами для народных песен в исполнении туркменских бахши (народные певцы): "Müsürîň

¹ Ord. Prof. Dr., The Academy of Sciences of Turkmenistan (Ashgabat / Turkmenistan), e-mail: msoyegov@gmail.com

ýurdundan gelen janlarym, / Habar beriň, biziň iller amanmy?” (“Душенки мои, приехавшие из страны Египта, / Сообщите мне, все ли благополучно у тамошнего нашего народа?”); “Baba, gider bolsaň Häzirbegjana, Baba sen, balaňdan hatyrjem bolgul!” (“Дед, если собираешься вернуться в свой Азербайджан, / Дед мой, не беспокойся о своем сыне, который остается в моем попечении”).

Ключевые слова: Огузы-туркмены, карлуки-туркмены, Государства Мамлюков и Караююнлы, туркменские народные романы.

YALNIZLIK DUYGUSUNUN SANAT ÜRETİMİNE KATKISI: BİR DENEME

Meyssem Samsun¹

Özet

Modern insan, toplumsal yaşamdan uzaklaşıp kendi özel alanına hapsolmesiyle oluşan Yalnızlık duygusu ile baş etmekte oldukça zorlanmaktadır. İnsan, yalnızlık duygusuyla yaşamayı başaramadığı için, ondaki yalnızlık duygusu kronik hale gelmiştir. Toplumsal ve sosyal bir varlık olarak tanımlanan insan için yalnızlık, sadece ruhsal açıdan değil aynı zamanda fiziki açıdan da yıpratıcı olduğu açıktır. Yalnızlık ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalar, yalnızlıkla baş etme konusunda yeterli olamamaktadır. Bilimsel araştırmalar göstermiştir ki yalnızlığı aşmanın en kolay yollarından biri sesimizi duyurmaktır. Bu açıdan bakıldığında, sanat da yalnızlık ile baş etme yollarından biri olarak ele alınabilir. Konu ile bağlantılı kavramlar; yalnızlık, melankoli, aidiyet ve yabancılaşma başlıklarıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Yalnızca bireysel yaşamın öne çıktığı toplumlarda değil, toplumsal yaşamın ön planda olduğu kalabalık toplumlarda da yalnızlığın görülebileceği/görülebildiği, ne ilişkin örneklerle yer verilmiştir. Degas, Edward Hopper ve Vincent Van Gogh gibi sanatçıların hissettikleri yalnızlık duygusu ve bu duyguyu eserlerine yansıtma biçimleri de incelenmektedir. Yalnızlık duygusunun sosyolojik ve psikolojik nedenlerini araştıran bu çalışma, yalnızlık kavramının sanatsal ifadelerini ortaya koyma çabasıdır.

Anahtar Sözcükler: Aidiyet, melankoli, yalnızlık, yabancılaşma, bireysellik

AN ESSAY ON THE CONTRIBUTION OF THE FEELING OF SOLILITY TO ART

Abstract

Self Modern man has a hard time coping with the feeling of loneliness that occurs when he is away from social life and confined to his own private space. Since people cannot live with the feeling of loneliness, their sense of loneliness has become chronic. It is clear that loneliness is not only psychologically but also physically exhausting for a human being, who is defined as a social and social being. Scientific research on loneliness is not sufficient to cope with loneliness. Scientific research has shown that one of the easiest ways to overcome loneliness is to make our voice heard. From this point of view, art can be considered as one of the ways to cope with loneliness. Concepts related to the subject; It has been tried to be explained with the titles of loneliness, melancholy, belonging and alienation. Examples of how loneliness can/can be seen are given, not only in societies where individual life is prominent, but also in crowded societies where social life is at the forefront. The sense of loneliness felt by artists such as Degas, Edward Hopper and Vincent Van Gogh and the way they reflect this feeling in their works are also examined. This study, which investigates the

¹ Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi / Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü / Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı

sociological and psychological causes of the feeling of loneliness, is an effort to reveal the artistic expressions of the concept of loneliness.

Keywords: Belonging, melancholy, loneliness, alienation, individuality

V. ZAVARİN'İN 1912 YILINDA YAZILAN “ОСМАНСКІЯ ЗАГАДКИ, СОБРАННЫЯ ВЪ БРУСЪ” (BURSADAN DERLENEN OSMANLI BİLMECELERİ) ADLI ESERİ ÜZERİNE

Venera Anarbekova Erkinbekovna¹ & Laylıkan Koçkorbaeva Satimbaevna²

Özet

Rusların Anadolu coğrafyasındaki derleme çalışmaları 1867'ye dayanmaktadır. Bu çalışmalar Anadolu ağızları üzerindeki çalışmaların başlangıcını oluşturmaktadır. 1940 yılına kadar da ağırlıklı olarak yabancı araştırmacılar tarafından çeşitli metinler derlenmiştir. V. Zavarin'in çalışması da bu çalışmalara dâhil edilmesi gerekmektedir.

Araştırmamıza konu olan bildiri, 1912 yılında V. Zavarin tarafından derlenmiş olan “Bursa'dan Derlenen Osmanlı Bilmeceleri” (*Османскія загадки, собранныя въ Брусъ*) adlı eser ile ilgili olacaktır. Bu eser o dönem Moskova'daki “Krestnago Kalendarya, Dolgorukovskaya ulitsa, dom no:33” adresli yayınevi tarafından yayınlanmıştır. Yayınlanmasının üzerinden yüz yıldan daha fazla bir zaman geçmiş olmasına rağmen eser üzerine herhangi bir çalışma yapılmamış ve bu esere herhangi bir yerde dolaylı olarak bile olsa değinilmemiş ve bir bilgi verilmemiştir. Bu açıdan bakıldığında toplam on yedi sayfadan oluşan bu kitap, Anadolu ağızları araştırma tarihi için oldukça önemli bir çalışma olarak değerlendirilmelidir.

V.Zavarin hakkında kendi kitabında verilen bilgilerin dışında fazla bir bilgi bulunmamaktadır. O dönem öğrenci olan V. Zavarin, kendi kitabında Bursa'da iki aya yakın kaldığını, Bursa'da Sultanî mektepte öğrenci olduğunu ve hocası İhsan Efendi'den çok yardım gördüğünü anlatmaktadır. Yaptığı derlemeler ile ilgili olarak bazı tespitlerini de kitabına eklemiştir. Ona göre bilmeceler o dönemde unutulmaya, eskimeye başlamıştır. Yaşlı insanlardan bir kısmı derleme sırasında bazı bilmeceleri bilememekte, bazıları bilmemezlikten gelmektedir. V. Zavarin'e göre bunun sebebi kendisinin halk tarafından bir genç Rus öğrenci olarak görülmesi ve anlatılanların böyle birisi için ilginç olamayacağı düşüncesidir.

Bu çalışmada da, adı geçen eser ve yazarı hakkında bilgi verildikten sonra eserin içeriğini oluşturan nadide ve özgün bilmecelerin sınıflandırılması üzerinde durulacak ve ardından bu bilmecelerin diğer Türk boyları arasında yaşayıp yaşamadığı, benzerlik olup olmadığı ya da farklılık gösterip göstermediklerine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Anadolu Ağızları, V. Zavarin, Bilmeceler, Bursa

¹ Doç. Dr., Sağlık Sosyal Araştırmalar Enstitüsü, Kırgızistan, venera.erkinbek.anarbek@gmail.com

² Sağlık Sosyal Araştırmalar Enstitüsü, Kırgızistan, aruuna@mail.ru

ÇİN HALK CUMHURİYETİ YATIRIMLARININ ORTA ASYA'DA YARATTIĞI BORÇ SORUNU VE ETKİLERİ: KAZAKİSTAN ÖRNEĞİ

Büşra YENGEÇ ERSİN¹

Özet

Amaç: Çin Halk Cumhuriyeti, 2013 yılı itibarıyla hayata geçirmeye başladığı Tek Kuşak Tek Yol projesi kapsamında birçok ülke ile iş birliği yapmaktadır. Bununla beraber projeden maksimum fayda sağlamasının önünde ülkelerin altyapı eksikliklerinin bir engel teşkil ettiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla Çin'in öncelikli hedefi, Tek Kuşak Tek Yol projesinin imzacı devletleri ile onların altyapılarını iyileştirecek anlaşmalara imza atmak ve projelerin maliyetini karşılayamayan ülkelere büyük finansal yardımlar yapmak olmuştur. Krediler yoluyla yapılan bu yardımların bir süre sonra bazı ülkeler için borç sorunu yaratmaya başladığı görülmüştür. Bu ülkeler arasında Orta Asya Cumhuriyetleri de bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Çin'in Orta Asya'daki yatırımlarının bölge ülkelerinin bağımlılıklarını pekiştirdiğini ve borçların sürdürülemez hâle geldiğini ortaya koymaktır. Çin kredilerinin öne sürdüğü şartlar, borç talebinde bulunan ülkelerde ekonomik, sosyal ve diğer benzer alanlarda sorunlar meydana getirmektedir. Tüm Orta Asya Cumhuriyetlerinin bu bildiri bağlamında değerlendirilmesi mümkün olmadığından konu Kazakistan örnek olayı üzerinden aydınlatılmaktadır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışmada, "Kazakistan'ın Çin'e olan borçlarının yarattığı sorunlar nelerdir?" sorusu irdelenmiştir. Çalışmanın hipotezi ise "Kazakistan'ın Çin'e borçlandığı kredilerin miktarı gitgide artmaktadır. Borçların ödenmesi genellikle Kazak doğal kaynakları ile karşılanmaktadır. Ancak bu durum beraberinde göçmen sorunu, sınır problemleri, halk arasında huzursuzluk vb. sorunları getirmektedir" şeklindedir. Ortaya konan hipotezleri sınamak amacıyla detaylı bir alanyazın taramasının ardından belge çözümlemesi yönteminden faydalanılmıştır. Ayrıca örnek olay incelemesi kullanılarak, Kazakistan özelinde detaylı bir değerlendirme sunulmuştur. Kazakistan'ın Çin ile ortak kara sınırı bulunmaktadır ve sahip olduğu doğal kaynaklar ile stratejik konumu bakımından en fazla dikkat çeken ülkelere birisidir. Çalışmada, farklı kaynaklardan toplanan veriler, nitel içerik çözümlemesine tabi tutulmuştur. Çin'in resmî kurumları ile Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Dünya Ticaret Örgütü, Asya Kalkınma Bankası ve Çin İhracat ve İthalat Bankası gibi kuruluşların veri tabanlarından elde edilen bilgiler ve bu kurumlar tarafından yayımlanan raporlar, çalışmada birincil kaynaklar olarak kullanılmışlardır. Bunlar dışında ise makalelerden ve kitaplardan ikincil kaynak olarak yararlanılmıştır.

Bulgular: Kazakistan ve Çin'in 50'den fazla ortak projesi bulunmaktadır. Değeri yaklaşık 30 milyar doları bulan söz konusu projelerin odaklandığı alanlar ise genel olarak, ilaç endüstrisi, tarım sektörü ile petrol ve doğal gaz gibi enerji alanlarıdır. Pekin yönetimi, Kazakistan'a en fazla doğrudan yabancı yatırım yapan ülkelere birisidir. Özellikle 2015

¹ Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Doktora Programı, Edirne, Türkiye. E-posta: busrayengecersin@gmail.com

yılı itibarıyla altyapı projelerine yönelik yatırımlarda ciddi bir artış yaşanmıştır. Bu minvalde Çin, Kazakistan'a kredi sağlayan önemli bir aktör konumuna gelmiştir. Ancak Çinli kuruluşlar tarafından sunulan bu kredilerin miktarı gün geçtikçe artmakta ve Kazak yönetiminin ödeyebileceği boyutları aşmaktadır. Kazakistan'ın 2021 yılı itibarıyla Çin'e olan borcu 10 milyar dolara yaklaşmıştır. Mevcut borcun yanı sıra Kazakistanlıların rahatsızlık duyduğu diğer bir husus da Çin kredilerinin özel şartlarıdır. Bunlardan en önemlisi, hayata geçirilecek projelerde Çinli işçilerin çalıştırılmasıdır. Çinli işçi nüfusunun söz konusu ülkede yoğunlaşması, yerli halkın çekindiği bir mesele olmuştur. Diğer yandan kredilere karşılık istenen teminatlar (topraklar üzerinde hak iddia etme, doğal kaynakların kullanımı, yerel şirketlerin satın alınması vb.) bir başka rahatsız edici mesele olmuştur. Örneğin Golden Bank (Kazakistan) hisselerinin yarısından fazlası 2017 yılında Çinli CITIC Group'a devredilmiştir. Kazak toplumu nazarında Çin'in bu hamleleri Kazakistan'ın toprakları üzerindeki amelleri ile ilişkilendirilmiştir. Buna ek olarak Kazakistan'ın, Çin'e olan borçları sebebiyle Pekin hükûmetine verdiği tavizler de sıkça eleştirilmektedir.

Sonuç: Çin'in verdiği krediler sonucunda Kazakistan ileri seviyede borçlanmıştır. Bu borçlanma, ülkenin egemenliğine ve bağımsızlığına zarar verebilecek boyutlara ulaşmıştır. Kazak halkında bu konu hakkındaki farkındalık arttığından, ülkede protestolar baş göstermiştir. Ancak, Kazakistan'ın sahip olduğu doğal kaynaklar, borçların geri ödemesinde kolaylaştıran bir rol oynamaktadır. Buradaki sorun, Kazakistan Çin'den borç almaya ve karşılığında da teminat olarak değerli madenlerini göstermeye devam ederse, bu durumun ilerleyen zamanlarda baş edilemeyecek seviyelere ulaşabilme ihtimalinin bulunmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Çin, Kazakistan, Orta Asya, Borç Sorunu.

ABOUT THE WORDING OF "LIFE OF BASIL THE GREAT"’S GEORGIAN TRANSLATION MADE BY EUTHYMIUS THE ATHONITE

Ketevan Gigashvili¹

Abstract

The paper studies the issue of determining the wording of the Georgian translation of the Greek hagiographical work "Life of Basil the Great", made by Euthymius the Athonite. In the scientific literature, different opinions are expressed on this topic.

Research revealed that the translation of the mentioned work by Euthymius the Athonite is preserved in three manuscript collections: A-19, A-1103, and Kutaisi-16.

The collection A-1103 is accompanied by a copyist's testament, which confirms that Euthymius is a translator. Research has shown that A-1103 is the basis of A-19. It also contains miracles, unlike the A-1103 copy. The A-95 and Sin-83 manuscript collections also contain miracles, but in different quantities. Apart from the composition, there is no textual difference between them, which indicates that the A-19, A-95, and Sin-83 manuscripts in the Miracles part belong to the same wording. The earliest among them is Sin-83, created in the 9th century. Since the Euthymius cannot be connected in any way to the Sin-83 manuscript collection, which was created long before his birth, his ties with the miracles contained in the A-19 collection (and obviously A-95 as well) is naturally ruled out. Thus, he translated only the text containing the life, and the miracles were translated by someone else.

This study was supported by Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (SRNSF) [Grant #FR-21-4884, "Electronic Scholarly Edition of the Translated Hagiographic Heritage of the Athos Scribal-Literary School (Part II)"].

Keywords: Euthymius the Athonite; Life of Basil the Great; Manuscript; Copy; Hagiographical work.

¹ Iakob Gogebashvili Telavi State University, Teaching-Research Institute for Interdisciplinary Humanities, keti.gigashvili@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3863-7088

AHMET YESEVİ'NİN BİR HİKMET'İNDE GEÇEN 'KARIŞ' SÖZCÜĞÜ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Ahmet AKPINAR¹

Özet

Ahmet Yesevi İslamî dönem Türk şiirinin ilk önemli isimlerinden biridir. Zira, Türkler arasında İslamiyetin yayılıp kök salmaya başladığı bir dönemde hâlis müslümanlığın inşasına çalışarak Türk idrakine uygun bir inanma ve anlama modeli geliştirmiştir. Hikmet adını verdiği şiirlerinde İslamiyetin özünü teşkil eden temel esasları arı bir Türkçeyle ve hâlisane bir edayla dile getirmiş, yetiştirdiği sayısız dervişi vasıtasıyla Yesevîlik düşüncesini asırlar ötesine ulaştırmayı başarmıştır.

Ahmet Yesevi eski Türk inançlarıyla İslam düşüncesi arasında Türk irfanına uygun bir Türk-İslam düşüncesi oluştururken gelenekten beslenmeyi de ihmal etmemiştir. Hikmetleri incelendiğinde tıpkı çağının diğer entellektüelleri gibi Türk düşüncesini İslam medeniyetine uyarlamaya çalıştığı ve eski Türk düşünce ve inanç sisteminden yararlandığı görülmektedir. Söz gelimi, Yesevi hikmetlerinden birinde Altay-Türk evren tasavvurundaki Yaratılış Destanı'na atıfta bulunan 'karaş' sözcüğüne tesadüf edilir. Altay yaratılış mitine göre yer altının sahibi Erlik, Tanrı Kayra Han'ın yenmesini yasakladığı meyveyi yiyebilmek için meyvenin gözcülüğünü yapan 'yılan'ın ağzından içeri girerek yasak meyveyi yer. Bu duruma sinirlenen Tanrı Kayra Han yılanı cezalandırır ve onu şeytan ilan eder.

Bu bildiride, Radlof tarafından derlenen 'Altay Yaratılış Destanı'nda geçen 'yılan' ile Ahmet Yesevi'nin bir hikmetinde tanıklanan 'kariş' sözcüğü arasındaki ilişki incelenecek ve söz konusu hikmet Altay yaratılış miti ile İslam tasavvufu düşüncesine göre yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Yesevi, Türk Mitolojisi, Yaratılış Miti, tasavvuf, yılan

¹ Dr., Bayburt Üniversitesi, ORCID ID: orcid.org/0000-0003-2965-1627

NOSIRXON TO‘RANING 1916 YILGI MARDIKORLIKKA OLISHGA QARSHI QO‘ZG‘OLONDAGI FAOLIYATIGA DOIR

Dilshodbek Xomidov¹

Abstakt

Rossiya imperiyasi Turkistonni bosib olgan keyin bu hududni o‘ziga qaram bo‘lgan 5 oblastga ajratib boshqardi. Bu hududda Rossiya imperiyasining mustamlakachilik boshqaruv tizimi joriy etildi, ilgari mustaqil bo‘lgan hududlar Rossiya sanoatining xomashyo manbaiga, uni arzon ishchi kuchi bilan ta‘minlab turuvchi o‘lkaga hamda uning mahsulotlari sotiladigan bozorga aylandi. Birinchi jahon urushi boshlangach, Rossiya imperiyasining mehnatga layoqatli ko‘plab erkak fuqarolari urushga jalb etildi. Imperator Nikolay II Turkiston o‘lkasida yashovchi mahalliy millatga mansub erkaklar orasidan 19 yoshdan 45 yoshgacha bo‘lganlarini frontorti ishlariga jalb qilish to‘g‘risida farmon chiqardi. Bundan norozi bo‘lgan mustamlaka o‘lkasi aholisi isyon ko‘tardi, butun Turkistonda qo‘zg‘olonlar ro‘y berdi. Maqolada 1916 yilgi mardikorlikka olish bo‘yicha farmonga qarshi Namangan uezdida bo‘lib o‘tgan qo‘zg‘olonlar va ularda jadidlar, jumladan, Nosirxon to‘ra Kamolxon to‘ra o‘g‘lining faoliyati arxiv manbalari va fundamental kitoblar asosida ilk bor umumlashtirilib tahlil qilingan. Buning uchun sinxron, muammoviy-xronologik metoddan foydalanilgan. Tadqiqotda Namangan uezdida qo‘zg‘olonlarning tashkil etilishida Nosirxon to‘raning tutgan o‘rni va rolini o‘rganish dolzarbligi asoslangan.

Kalit so‘zlar: uezd, Andijon, Namangan, jadid, ulamo, qo‘zg‘olon, mardikorlikka olish.

ON THE ACTIVITY OF NASIRKHAN TORA IN THE MOVEMENT AGAINST REQUISITION OF MARDIKERS IN 1916

Abstract

After conquering Turkestan, the Russian Empire divided this area into 5 regions. The colonial administration system of the Russian Empire was introduced in this area, the previously independent territories became a source of raw materials for the Russian industry, a country providing it with cheap labor and a market for its products. When the First World War began, many able-bodied male citizens of the Russian Empire were drafted into the war. Emperor Nicholai II issued a decree on the recruitment of men aged 19 to 45 from local men living in Turkestan for frontline work. Dissatisfied with this, the inhabitants of the colonial land rebelled, uprisings took place throughout Turkestan. In the article, the uprisings that took place in Namangan district against the 1916 decree on labor recruitment and the events in them, including the activities of Nasir Khan's Tora Kamol Khan, were summarized and analyzed for the first time based on archival sources and fundamental books. For this, a synchronous, problem-chronological method was used. In the study, the

¹ Andijon davlat universiteti tuzilmasidagi Qatag‘on qurbonlari xotirasi muzeyi katta ilmiy xodimi,
herosmith757@gmail.com,

importance of studying the place and role of Nasirkhan Tora in the organization of uprisings in Namangan district is based.

Keywords: uyezd, Andijan, Namangan, jadid, ulama, uprising, recruitment.

**ФЛОРАНЫ МАЛ ЫЛАҢДАРЫН ДАРЫЛООДО ПАЙДАЛАНЫЛЫШЫ (XIX К. АЯГЫ -
XX К. БАШЫ. ФЕРГАНА ӨРӨӨНҮНҮН ТҮШТҮК-БАТЫШ ЧӨЛКӨМҮНҮН ТАЛАА
МАТЕРИАЛДАРЫНЫН НЕГИЗИНДЕ)**

Абдиева Айшахан Мухаматкуловна¹

Аннотация

Көчмөн малчылар үчүн өз ден-соолугу менен катар малынын аманчылыгы да өтө маанилүү болгон. Мал жуттан, түрдүү эпизоотиядан көп чыгым тарткан жана айрымдар малдан кол жууп калган учурлар көп болгон. Көчмөн малчылар, анын ичинде кыргыздар да, мындай учурларда малды аман алып калуунун иррационалдык ыкмаларынан (алар, албетте, анча жардам берген эмес) сырткары рационалдык ыкмаларды билишкен. Рационалдык ыкмалардын маанилүү жагы – бул мал ылаңдарына шыпаа катары чөп-чардын касиетин пайдалануу эле. Буга мал оттогон чөптөрдүн таасирин аңдап билүү аркылуу топтогон турмуштук тажрыйбасы алып келген. Мындай тажрыйба кылымдар бою топтолгон, муундан муунга турмуштук тажрыйба аркылуу, оозеки айтылган насаат катары берилип келген. Адамдардын бул жааттагы табылгалары жалпы элдик кенчке айланган жана бүгүн кыргыздардын салттуу билимдеринин маанилүү бөлүгүн түзөт.

XIX к. аягы - XX к. башында Фергананын түштүк-батыш аймагын жердеген кыргыздар түрдүү мал ылаңдарын (жугуштуу жана жугуштуу эмес, тери, ичеги-карын, сынык оорулары) дарылоодо флораны дары катары пайдаланышкан. Кыргыздар салттуу төрт түлүк малды багуу менен бирге мал ылаңдарынын алдын алуу, малды дарылоодо элдик ыкмаларды колдонуу б.а. салттуу дарыгерчиликти пайдалануу менен өсүмдүктөрдүн түрлөрүн: бөрү карагат, өрмө кара, шыбак, арча, кокон чайыры, беде, эрмен, адырашман, антыз, карандыз, кийик от ж.б. өздөштүрүшкөн.

Алардын ичинен токтоло кетсек, кийик от – тоолордун күнгөй беттеринде, шалбаалуу бетегелерде жана арчалардын арасында өсүүчү бийиктиги 40 см. жеткен көп жылдык, жагымдуу жана кескин жыттуу чөп өсүмдүгү. Ачык көгүш жана кызгылт түстө гүлдөйт. Адамзаттын жана жаныбарлардын ооруларына чоң дарылык касиетке ээ. Кыргыздарда уй төлдөгөндөн кийин тура албай калганда (оорунун орусча аталышы: родильный парез, жергиликтүү эл “көтөрөм болуптур” дешкен). Уйдун денесиндеги сөөктү азыктандыруучу заттар кескин төмөндөп, табити жоголуп, тулку боюн көтөрө албай жатып калат. Уйдун денесин жылуулап жаап, кийик отту сууга кайнатып, чайын ичиришкен. Кийик от сөөккө пайдалуу заттарды жогорулатуучу табылгыс дары болуп саналгандыктан, мындай учурда оорулуу малдын сакайышына жакшы шарт түзөт.

¹ Баткен мамлекеттик университетинин, А.А.Машрабова атындагы Сүлүктү гуманитардык-экономикалык институту, ага окутуучу, aysha.abdieva.1980@mail.ru

Жаратылышка аң-сезимдүүлүк, сарамжалдуулук менен мамиле кылуу гана анын сырларын таба билүүгө (өсүмдүктөрдүн дарылык касиетин), коргоого, сактоого, көбөйтүүгө мүмкүнчүлүк берет.

Ачкыч сөздөр: флора, мал ылаңдары, дары өсүмдүктөр, салттуу дарыгерчилик, кийик от.

YENİDÜNYADAKİ YAS SÜRECİNİN HALK BİLİMSEL AÇIDAN YORUMLANMASI

Handan AYDIN KASIMOĞLU¹

Özet

Yas, Türk kültürü açısından uzun yıllar boyunca yaşayış ve uygulayış açısından kültürü oluşturan önemli bir öge olmuştur. Ölüm sonrası oluşan yas süreci ve bu süreçte yapılan uygulamalar zamanla değişmiş; en büyük değişim ise dijital sürecin hayatımıza girmesiyle birlikte yaşanmıştır. Eskiden gazeteler üzerinden verilen vefat ilanları artık dijitalleşmiş, sosyal medyada yer edinmeye başlamıştır. İnsanlar ölüm karşısındaki acılarını, profillerini siyaha bürüyerek göstermeye başlamış, acılarını sosyal medyada yaşar olmuştur.

Tüm bu süreçler Halk Bilimi açısından yeni bir kültürel sahanın habercisidir. Bu çalışmadaki amaç, geçmişten günümüze doğru yasla ilgili karşılaştırmalar yaparak elde edilen sonuçları Halk Bilimsel olarak yorumlamak ve bu konuda bir çerçeve çizmektir. Çalışmanın sonunda gelecekte olabilecek olan durumların da tespiti yapıp bir karşılaştırma şeması oluşturulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yas, Halk Bilimi, Süreç, Değişim, Dijitalleşme

FOLK SCIENTIFIC INTERPRETATION OF THE MORNING PROCESS IN THE NEW WORLD

Abstract

Mourning has been an important element of Turkish culture in terms of living and practice for many years. The mourning process after death and the practices made in this process have changed over time; The biggest change has been experienced with the introduction of the digital process into our lives. Death notices, which used to be given in newspapers, have now become digital and have started to take place in social media. People have started to show their pain in the face of death by covering their profiles with black, and they have been experiencing their pain on social media.

All these processes herald a new cultural field in terms of Folklore. The aim of this study is to interpret the results obtained by making comparisons about mourning from the past to the present as Folklore and to draw a framework on this subject. At the end of the study, possible future situations will be determined and a comparison scheme will be created.

Keywords: Mourning, Folklore, Process, Change, Digitalization

¹ Doç. Dr., Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi-İnsan Ve Toplum Bilimleri Fakültesi- Türk Dil Ve Edebiyatı Bölümü, 0000-0002-6086-4682

EXPRESSION OF SOCIAL SKILLS IN U16 AND U18 BASKETBALL PLAYERS

Eimantas Pocius¹

Astract

Background. Sport is considered to be the main activity in which social skills are most successfully developed (Bruner et al., 2022; Johnston et al., 2013; Larson et al., 2006). The aim of the present study was to reveal the expression of social skills in U16 and U18 basketball players.

Methods. 177 U16 and 201 U18 basketball players from 9 sports schools participated in the study. The Social Skills Rating System-Secondary Student form - SSRS-S (Gresham & Elliott, 1990), adapted in Lithuania, was used to assess social skills. Each statement of the questionnaire was rated on a 3-point Likert scale.

Results. The results showed that U18 athletes scored higher on all scales of positive social skills. Statistically significant ($p < 0.05$) results between the groups were found in the Social Responsibility, Cooperation, Assertiveness, and Self-control scales. The difference in Empathy skill scores was not statistically significant ($p > 0.5$).

Conclusions. U18 basketball players have better Social Responsibility, Cooperation, Perseverance and Self-Control skills than those U16 basketball players.

References.

Bruner, M. W., McLaren, C. D., Sutcliffe, J. T., Gardner, L. A., & Vella, S. A. (2022). Conceptualizing and measuring positive youth development in sport: a scoping review. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1-49. doi:10.1080/1750984X.2022.2070861

Johnston, J., Harwood, C., & Minniti, A. M. (2013). Positive youth development in swimming: Clarification and consensus of key psychosocial assets. *Journal of applied sport psychology*, 25(4), 392-411. doi:10.1080/10413200.2012.747571

Larson, R. W., Hansen, D. M., & Moneta, G. (2006). Differing profiles of developmental experiences across types of organized youth activities. *Developmental psychology*, 42(5), 849. doi:10.1037/0012-1649.42.5.849

Gresham, F. M., & Elliott, S. N. (1990). *Social skills rating system: Manual*. American guidance service.

Keywords: social skills, basketball, sport.

¹ Department of Physical and Social Education, Lithuanian Sports University, Lithuania, eimantas.pocius1@stud.lsu.lt

ESKİ UPPSALA MERKEZLİ VENDEL ÇAĞININ GİZEMLİ MENŞEİ

Egemen Çağrı MIZRAK¹

Özet

İskandinavya'da Viking Çağı (MS 790/800–1050/1066) öncesinde İsveç merkezli olarak gelişmiş bir Geç Demir çağı kültürü olan Vendel Çağı/*Vendeltiden* (MS 540/550–790/800) yaşanmıştır. Bu dönem bilhassa adını aldığı Vendel yerleşimindeki gemi-mezarlarıyla ün yapmıştır. Kremasyon bölümleri de bulunan bu gemi mezarlarının bazılarında sadece kadınlar, bazılarında kadınlar-çocuklar bir arada yatmaktaydı. Ayrıca gerek Vendel'de gerekse de Valsgärde'de sadece yönetici-elitlere mahsus olduğu anlaşılan atlı-savaşçıların defnedildiği özel mezarlar da bulunmaktaydı. Bu mezarlardaki en dikkat çekici buluntular ise elit zırhlı atlı-savaşçı ve onlara ait üzengiler (tüm İskandinavya'daki ilk örneklerdir), süslü koşum takımları ile çakır kuşu başta olmak üzere av-kuşlarına ait kalıntılardı. Bu bağlamda Vendel Çağı'nın belki de en önemli ve gizemli tarafı Eski Uppsala'da gemi-mezar formundan farklı "kurucu krallara" ait mezarlardır. Vendel Çağı'nın başlangıcı ile tarihlendirilen bu mezarlar, çok yüksek tepeleriyle karakterize olan büyük Kurgan tipi mezarlardı. İsveçli ünlü arkeolog Birgit Arrhenius, Eski Uppsala'daki bu yüksek kurgan tipi mezarların sahiplerinin yalnızca bir ya da belki iki jenerasyon hüküm sürdüğünü belirterek, bu kral-i mezarların Vendel ve Valsgärde'den çok farklı bir karakteristiğe sahip olduğunu ve VI. yüzyılda İsveç'de, İskandinavya'da rastlanmayan "gerçek bir krallık" kurma teşebbüsünde bulduklarını belirtmiştir. Bu kurgan mezarlarındaki en önemli problem ise içinde kremasyonda dahil mevtalara dair herhangi bir ize rastlanmamasıydı. Dolayısıyla bu müphem durum kafalarımızda soru işaretleri oluşturmaktadır. Daha öncesinde Gotlar'ın kökenleri ve askeri hussusiyetlerine dair bazı emareler, *Yngling Sagası*'ndaki bazı ipuçları, runik taş kitabelerin yoğunluğu, Vendel döneminin temellerini atan atlı-savaşçı elit askeri sınıfı ve kurgan tipi mezarları ile İsveç'de ilk gerçek krallığı kuranların "Türkler" olabileceği hipotezini ortaya koymamızı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Vendel Çağı, Eski Uppsala, İsveç, Türk

THE MYSTERIOUS ORIGIN OF THE OLD UPPSALA-CENTERED VENDEL ERA

Abstract

Before the Viking Period (790/800–1050/1066), Scandinavia experienced a Sweden-based Late Iron Age culture called Vendel Era/*Vendeltiden* (550–790/800 AD). This period took its name from the Vendel settlement which famed for boat-grave burial sides. In some of these boat-graves that also have cremation sections, only women or some others women-children were buried together for several generations. Moreover, both in Vendel and Valsgärde, there were also prominent tombs of mounted-warriors as understood to be reserved on for the royal-elites. The most striking finds in these graves were the materials

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.
ecmizrak@nku.edu.tr

of armored elite mounted-warriors, their stirrups (the first samples in all Scandinavia), ornated harnesses and the remains of the hunting-birds especially goshawks. In this context, perhaps the most important and mysterious aspect of the Vendel Era was the graves of the “founder kings” in Old Uppsala, different from the boat-grave form. Dated to the beginning of the Vendel Era, these royal-graves were Kurgan-type tombs characterized by their huge mounds. The famous Swedish archaeologist Birgit Arrhenius states that these big mound royal graves have very different characteristic from the boat-graves of Vendel and Valsgärde and their owners had only ruled for one or maybe two generations. And they probably attempted to establish a “real kingdom” in Sweden in the VIth. Century AD. As far as we know, the most important problem in these Kurgan-styled graves was that there was no trace of the “Kings” including the cremation remains as well. Thus, this vague situation raises question marks in minds. Some indications of the origins and military characteristics of the former Goths, some clues in the *Yngling* Saga, the density of runic inscriptions and at last, an aristocratic armoured mounted-warriors cast that related with founders of the Vendel Era who buried in high Kurgan-styled royal graves; enabled us to put forward the hypothesis that those who considered to establish the first real kingdom in Sweden might be the “Turks”.

Keywords: Vendel Era, Old Uppsala, Sweden, Turk.

SOCIOLINGUISTIC PASSAGES OF THE GEORGIAN LANGUAGE ACCORDING TO GRIGOL ORBELIANI'S PRIVATE LETTERS

Mzia Gigashvili¹

Abstract

The paper studies the sociolinguistic aspects of the Georgian language according to the personal letters of the Georgian poet and public figure, Russian army general Grigol Orbeliani. The poet lives and worked in a remarkable period of the history of the Georgian literary language - in the 19th century - when the Kingdom of Kartl- Kakheti was abolished by the manifesto of the Russian Emperor Alexander the First and it became part of the Russian Empire. Imperial pressure touched all spheres of social life and, of course, the Georgian language as well: At the expense of the Russian language, the spheres of its use were gradually limited. Grigol Orbeliani's letters clearly show the attitude of the society and the poet himself towards the Georgian language that appeared in a new reality. Although he served the Russian Empire and his working language was Russian, the letters contain criticism of those representatives of the Georgian society, who had a boorish and disrespectful attitude towards their native language. As it is clear from the letters, knowledge of the language of the conquering country was considered a high standard of life in 19th century Georgia, and its use - a kind of fashion and advantage.

Taking into account these factors, the Russian language entered into family relations and it became a spoken language for family members. It is no casual that a significant number of public figures of this period wrote letters to their family members in Russian, including Grigol Orbeliani's family members. The situation described in the letters is a clear example of how the linguistic behavior of the society changes in the background of the country's socio-political changes and how it affects the mental behavior of people.

This study was supported by Shota Rustaveli National Science Foundation of Georgia (SRNSF) [Grant #FR-21-2197, 'Scholarly Edition of the 19th-20th cc. Georgian Writers' Epistolary Legacy (Volumes X-XI)].

Keywords: Sociolinguistic Passages, Georgian Language, Grigol Orbeliani, Russian Language.

¹ Iakob Gogebashvili Telavi State University; Teaching-Research Institute for Interdisciplinary Humanities

ИСТОРИОГРАФИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЯЗЫКОВОЙ И ПИСЬМЕННОЙ ПОЛИТИКИ КЫРГЫЗСТАНА ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XIX ВЕКА

Токтогулова Гүлжамал Тыныбековна¹

Аннотация

Основной целью научной статьи является проведение историографического анализа произведений, отражающих политику дореволюционной колониальной России в отношении языка и письменности в кыргызском обществе.

В статье использованы историко-генетический, историко-сравнительный, историко-системный **методы**. В качестве историографических трудов исследуются труды русских путешественников и ученых в области туркестановедения, востоковедения, кыргызоведения, особенно внимание было уделено работам Ч.Ч. Валиханова, В.В. Радлова, Н.И. Ильминского, С.М. Граменицкого, Н. Остроумова, В. Наливкина, П.М. Мелиоранского, К.К. Палендера. В это время внимание России было обращено на Туркестанскую область и входящую в ее состав Киргизию, были созданы центры востоковедения для изучения этого края, в связи с чем предпринимались усилия по овладению историей, географией, культурой и языком этого края. В ходе научного исследования попытки России доминировать на геополитическом пространстве, колониальная политика королевства, распространение русского языка как важной части колониальной политики в Киргизии, проявления политики русификации, открытие вскрылись русско-туземные школы и скрытые усилия в направлении не поднятия уровня грамотности неграмотного местного населения выше уровня среднего образования. **В результате** проведенного научного исследования вывод научной статьи сделан с помощью историко-архивных и источниковедческих данных, отметив, что историографических работ, непосредственно отражающих историю развития и эволюции языковой и языковой политики, немного. письменность в кыргызском обществе досоветского периода.

Вывод. Значит, несмотря на малое количество работ, в которых проводится самостоятельный историографический анализ вопроса языка и письменности в кыргызском обществе, авторы отмечают, что одним из важных направлений административной политики царства является языковая политика, а конечной целью Российское правительство занимается русификацией и распространением русского языка.

Ключевые слова: языковая и письменная политика, историко-генетика, безграмотность, русскоязычные школы, духовная культура, мусульманское образование, русификация, кыргызоведение.

¹ Кандидат философских наук, доцент Жалал-Абадского государственного университета имени Б. Осмонова, город Жалал-Абад, toktogulova.72@mail.ru

HISTORIOGRAPHIC ANALYSIS OF THE LANGUAGE AND WRITING POLICY OF KYRGYZSTAN IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY

Abstract

The main purpose of the research article is to conduct a historiographical analysis of the works reflecting the policy of pre-revolutionary colonial Russia with regard to language and writing in Kyrgyz society.

The article uses historical-genetic, historical-comparative, historical-systemic **methods**. The works of Russian travelers and scientists in the field of Turkestanology, Orientalism, and Kyrgyz studies are studied as historiographical works, especially attention was paid to the works of Ch. Valikhanov, V.V. Radlov, N.I. Ilminsky, S.M. Gramenitsky, N. Ostroumov, V. Nalivkin, P.M. Melioransky, K.K. Palender. At this time Russia turned its attention to Turkestan province and its constituent province of Kyrgyzstan; centers of Oriental studies were established to study this region, and efforts were made to master the history, geography, culture, and language of the area. During the scientific study of Russia's attempts to dominate the geopolitical space, the colonial policy of the kingdom, the spread of the Russian language as an important part of the colonial policy in Kyrgyzstan, the manifestations of Russification policy, the discovery of Russian-Turkish schools and hidden efforts to not raise literacy levels of the illiterate local population above the average education. **As a result of the scientific research** the conclusion of the scientific paper was made with the help of historical-archival and source data, noting that there are few historiographical works which directly reflect the history of development and evolution of language and language policy.

Conclusion. So, despite the small number of works that provide an independent historiographical analysis of the issue of language and writing in Kyrgyz society, the authors note that one of the important areas of the administrative policy of the tsarist regime is the language policy, and the ultimate goal of the Russian government is the Russification and dissemination of the Russian language.

Keywords: language and writing policy, historical genetics, illiteracy, Russian-language schools, spiritual culture, Muslim education, Russification, Kyrgyz studies.

MİSTİZMİN SOSYO-KÜLTÜREL YÖNÜ

Kemale PANAHOVA¹

Özet

Mistisizm, manevi kültürün bilinen en eski türüdür. İnsanoğlunun, çevreye uyum sağlaması ve hareket etmesi için, en eski çağlardan başlayarak kendisini çevreleyen dünyanın etkilerini ve oradaki ilişkileri kabul etmesi ve tepki vermesi gerekiyordu. İnsan ve toplum geliştikçe, dünyayı rasyonel bir şekilde anlama yolu hayati önem kazanmaya başlar. Ancak o zamanlardan bu yana, belki biraz daha erken olabilir, mantık ilkelerine dayalı rasyonel bilişle birlikte, sezgisel ve bilinçdışı alanla ilgili mistik bir "anlama" yöntemi de gelişmiştir.

Mistisizm kavramının içeriği, sosyo-kültürel dönüşümlere uygun olarak sürekli değişmiştir. Mistisizmin kültürel boyutları ele alındığında hermeneutik, tarihsel-mantıksal, fenomenolojik yaklaşımlar doğru yön belirlemeyi sağlar. Yapısal yöntem, mistisizmin genetik mantığını ortaya çıkarır ve kendi kendini geliştirme manzarası hakkında bir fikir oluşturur. Mistisizm kavramının içeriği tarihsel olarak değişse de, mistisizmin soteriyolojik özü, mistik deneyimin yapısı ve biçimi gibi değişmez.

Mistisizm, insanlık kültürünün tarihsel dönemlerini kapsar, tezahürlerinin içeriği ve sosyal doğası, belirli tarihsel koşullar tarafından belirlenir. Mistisizm, topluma yapay olarak dışarıdan sağlanan bir fenomen olmayıp, insanlığın ruhsal gelişiminin doğal bir ürünüdür.

Özellikle toplumun kriz dönemlerinde, her alanda dönüşüm süreçlerinin yaşandığı, farklı kültürel geleneklerin birbiriyle çeliştiği, insanoğlunun öznel dünyasının yenilenmeye uğradığı dönemlerde, mistisizmin deneyimsel yönü daha belirgin bir hale gelir. İnsanların inandıkları ideallerin dağıldığı, istikrarlı sosyal ilişkilerin koptuğu, sosyo-kültürel kimliğin sarsıldığı bir dönemde insanlar, sorunlarına geleneksel kültür çerçevesinin dışında çözümler aramaya başlarlar. İnsanoğlu, geleneksel dini doktrinlerin bile yardımcı olamayacağını hissettiğinde, bu süreçlere karşı oluşan korkusunu yenmek ve istikrarı sağlamak arzusuyla mistik deneyime güvenmeye başlar. Mistisizm, belirli tarihsel, sosyo-kültürel koşullara bağlı bir fenomendir.

Mistik heyecanın bir sonucu olarak insan, gerçeklik ve özü hakkında belirli bir fikre sahip olur. Mistisizm tarif edilemez, böyle bir heyecan sözle ifade edilemez. Duygusal-hissî alana aittirler ve doğrudan yaşanan duygulardır. Mistik heyecanlar uzun süreli değildir. Mistik heyecan sonucunda uzak gerçekliğe ulaşma ve haz alma duyguları ortaya çıkar. Bu tür duygular kategorisi, algılananın tezatlığını anlamayı, mükemmelliğe, transendental olana ulaşmayı da kapsayabilir. Mekan-zaman koşullanmasından kurtulma duyguları da bu düzlemde yer almaktadır. Çoğu mistik öğretilerde, bu heyecanlara gerçek dünyaya dönüş eşlik

¹ Doç. Dr., Bakü Devlet Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Psikoloji Fakültesi, Felsefe Bölümü Başkanı,
Azerbaycan Cumhuriyeti, BAKÜ, kamalapanahova@mail.ru

eder. Mistik heyecandan sonra gerçek dünyaya dönen mistik, transendental durumdaki heyecanını ve deneyimini başkalarıyla paylaşmaya can atar.

Mistisizmin kültürel bir fenomen olarak incelenmesi, toplumun kültürel yaşamındaki süreçlerin dinamiklerini izlemeye yardımcı olur. Manevi kültürün mistik yönleri, ilişkili olduğu ahlak, din ve sanat gibi sosyal bilinç biçimlerini incelemek açısından önemlidir.

Anahtar kelimeler: mistisizm, kültür, bilinçdışı, sosyo-kültürel koşullar

KIRGIZ GENÇLİĞİNİN MODERN KOŞULLARDA MANEVI VE AHLAKI EĞİTİMİ

Sarıbayeva Airin Alişerovna¹

Özet

Bu makalenin temel amacı, Kırgız gençliğinin manevi güvenlik durumunu tespit etmek ve modern koşullarda gençliğin manevi eğitiminin nasıl organize edileceğini belirlemektir. Modern Kırgız gençliğinin manevi güvenlik kavramının gelişimi en önemli devlet sorunudur, çünkü toplum bir bütün olarak ancak toplumun yaşayabilirliğinin, manevi ve sosyal potansiyelinin göstergeleri olarak manevi ve ahlaki değerler temelinde var olabilir. Kırgız toplumunun manevi güvenliği toplumumuzun tüm katmanlarına bağlıdır, ancak burada gençlerin konumu özellikle önemlidir.

Makale, bilgi analizi yöntemini, karşılaştırmalı yöntemi, anket yöntemini, deneysel yöntemi kullanır.

Sonuçlar. Her ülkede baskın olan ulusal kimlik, manevi güvenlik fikri her zaman vatanseverlik olmuştur ve olacaktır. Ülke gençliğinin ahlaki gelişimi, bireyin değer-anlamsal alanının tutarlı bir şekilde genişletilmesi ve güçlendirilmesi, bir kişinin kendisine ve topluma karşı tutumunu bilinçli olarak oluşturma ve değerlendirme yeteneğinin oluşturulması sürecidir. Bir Kırgız vatandaşının ve vatanseverin yetiştirilmesinde eğitim kurumları özellikle önemli bir rol oynamaktadır. Değerler aile, resmi olmayan topluluklar, emek, ordu ve diğer gruplarda, kitle iletişim araçları, sanat, eğlence vb. alanlarda oluşur. Modern gençliğin manevi güvenliğine yönelik ana tehditler şunlardır: kurumsal kriz ve toplumun sosyalleşme sisteminin zayıflığı, toplumdaki yıkıcı eğilimlere ve medyanın ve diğerlerinin olumsuz etkisine dayanamama.

Çözüm. Bir kişinin yetiştirilmesi ve onda ruhsal olarak gelişmiş bir kişiliğin özelliklerinin oluşması için çeşitli alanlardaki en akut sorunların kapsamlı bir çözümüne dayalı olarak, toplumun manevi güvenliğini sağlama alanında devletin aktif ve düşünceli bir politikasına; ülkemiz nüfusunun motivasyonel ve davranışsal yaşam alanlarının iyileştirilmeye; nüfusun pozitif maneviyatını ve ahlakını güçlendirmeye ihtiyaç vardır.

Anahtar kelimeler: toplum, gençlik, manevi ve ahlaki eğitim, kültürel değerler, kaliteli eğitim, kişilik.

¹ I. Arabaev'in adını taşıyan KDÜ Pedagoji Koleji'nin öğretmeni, Bişkek, irenesarybaeva@gmail.com

AZERBAIJAN SINEMASINDA SOVYET PROPAGANDASI BAĞLAMINDA “SONUNCU GEÇİT” SİNEMA FİLMİ ÖRNEĞİ

Ali İMANOV¹

Özet

Yüz yılı aşkın bir süredir var olan sinema endüstrisi, üretmiş olduğu filmlerle kısa bir sürede büyük izleyici kitlelerine ulaşmış ve bu nedenle zaman zaman siyasi olayların merkezinde de yer alarak, totaliter rejimlerin propaganda aracı görevini yerine getirmiştir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği yönetimi de sinemanın propaganda gücünün farkına varmış ve bu gücü kendi planları doğrultusunda etkili bir araç olarak kullanmıştır. 28 Nisan 1920 yılında Altın Ordu'nun Bakü'yü işgal etmesiyle Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin varlığı sona ermiş ve Azerbaycan, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne katılmıştır. Tüm alanlarda yaşanmakta olan toplumsal ve siyasi olaylar sanatı da doğrudan etkilemiş ve 1920 yılından itibaren Azerbaycan sinema tarihinde yeni bir dönem başlamıştır. Bu çalışmada Azerbaycan sinemasında Sovyet propagandası konusu ele alınarak, 1971 senesinde, yönetmenliğini Kamil Rüstembeyov'un yapmış olduğu “Sonuncu Geçit” sinema filmi incelenerek konuya dair sorular araştırılmaktadır. Film, Azerbaycan tarihinde 1930'lu yıllarda toplu tarım, kolektivizasyon ile özel mülkiyetçiliğin çarpıştığı zorlu süreci anlatmaktadır. Filmde genel olarak yaşanan olaylar gerçek tarihi anlatmış gibi gözükse de, günümüz şartlarında detaylı bir şekilde incelendiğinde farklı gerçekler ortaya çıkmaktadır. Çalışmada bu filmde yola çıkarak, Azerbaycan sinemasında izleyici üzerinde ne tür bir propaganda yürütüldüğü sorusuna cevap aranmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sinema endüstrisi, Propaganda, Sovyetler Birliği, Azerbaycan sineması, Sonuncu Geçit.

THE EXAMPLE OF “THE LAST PASS” CINEMA FILM IN THE CONTEXT OF SOVIET PROPAGANDA IN AZERBAIJAN CINEMA

Abstract

The cinema industry, which has existed for more than a century, has reached large audiences in a short time with the films it has produced, and for this reason, it has been at the center of political events from time to time, and has fulfilled the task of propaganda of totalitarian regimes. The administration of the Union of Soviet Socialist Republics also realized the propaganda power of the cinema and used this power as an effective tool in line with their own plans. With the occupation of Baku by the Golden Army on April 28, 1920, the existence of the Azerbaijan Democratic Republic ended and Azerbaijan joined the Union of

¹ İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, ali.imanov@ogr.iu.edu.tr / ORCID ID: 0000-0001-7270-5665

Soviet Socialist Republics. Social and political events taking place in all fields have also directly affected art, and a new era has begun in the history of Azerbaijani cinema since 1920. In this study, the subject of Soviet propaganda in Azerbaijani cinema is discussed, and the questions about the subject are investigated by examining the movie "The Last Pass" directed by Kamil Rüstembeyov in 1971. The film tells about the difficult process in the history of Azerbaijan in the 1930s, when collective agriculture, collectivization and private property collided. Although the events in the film in general seem to tell the real history, different facts emerge when examined in detail in today's conditions. Based on this film, the study seeks an answer to the question of what kind of propaganda is carried out on the audience in Azerbaijani cinema.

Keywords: Cinema industry, Propaganda, Soviet Union, Azerbaijani cinema, The Last Pass

SİNEMA FİMLERİNDE ERGENLİK SORUNLARI "MOUCHETTA" VE "HAYAT" VAR FİLMİ ÖRNEĞİ

Seide ÖMEROVA¹

Özet

Ergenlik döneminde ergenlerin yaşamı, onların karşılaştıkları sorunlarının çok eskilere dayandığı bilinmekte, ergenlerin gerçek hayat şartlarında sorunlar sinema filmlerine de yansıtılabilmektedir.

Bu çalışma, Fransız ve Türk film örneklerinden yararlanarak ergenlerin karşılaştıkları sorunları ele almayı ve yönetmen Robert Brossen'in "Mouchetta" ile Reha Erdem'in "Hayat Var" filmlerinden örneklerle çözümlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada ergenlerin karşılaştıkları sorunlarının başlıca nedenlerinin aile içi ilgisizlik olduğu gerçeği ilk kez bu filmlerin karşılaştırmalı çözümlemesinin gerçekleştirildiği göz önünde bulundurulduğunda, çalışmanın alana katkısı ortaya çıkmaktadır. Çalışmada ergenlerin dönemine ilişkin ve bu filmlerle ilgili yapılmış araştırmalar incelenerek, "Mouchetta" ve "Hayat" karakteri karşılaştırılarak ergen kızların sorunları üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ergenlik, Sinema, "Mouchetta" filmi, "Hayat Var" filmi, Reha Erdem Sineması, Sinemada Ergenlik Sorunları

ADOLESCENT PROBLEMS IN MOTION PICTURE "MOUCHETTE" AND "HAYAT VAR" EXAMPLE

Abstract

It is well recognized that adolescent lives and the challenges they face have existed date back to ancient times, and that films can also depict the issues young people face in real life. Using samples from the films "Mouchetta" by director Robert Brossen and "Hayat Var" by Reha Erdem, this study seeks to investigate the issues faced by adolescents through the lenses of French and Turkish cinema. The study's contribution to the area is evident when taking into account that the study's adolescents' difficulties are primarily caused by parental apathy and that this was the first time that these films had been compared. By analyzing the characters "Mouchetta" and "Hayat" in these films and looking at studies on the adolescence era, the study focuses on the issues facing adolescent girls.

Keywords: Adolescence, Cinema, "Mouchetta" movie, "Hayat Var" movie, "Reha Erdem Cinema", Adolescence Issues In Cinema

¹ İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, İstanbul/Türkiye, seideomer86@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-8842-4147

FUTBOL TARAFTARLARININ SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNİ YORDAMADA FANATİZM VE TAKIM AİDİYETİNİN ROLÜ

Deniz BEDİR¹

Özet

Spor ortamlarında ortaya çıkan ve her geçen gün artan saldırganlığın önlenmesi için bireylerin ve grupların saldırgan davranışlarını ortaya çıkaran faktörlere yönelik bilimsel araştırmalar önem kazanmıştır. Bu amaçla bireylerin saldırganlık davranışını etkileyen faktörler, kitle iletişim araçlarının saldırganlık üzerindeki etkisi, saldırganlık ve teknoloji arasındaki ilişki, saldırganlığı tetikleyen psikoloji ile fizyolojik ve nörolojik faktörler günümüzde saldırganlıkla ilgili popüler araştırma konularıdır. Spor ortamlarında saldırganlık üzerine çalışmalar yapılmış olsa da saldırganlığın tüm boyutlarını ortaya koymak için yeterli değildir. Spor ortamlarında bireysel ve toplumsal saldırganlığın önlenmesi için saldırganlığın tüm yönleriyle ele alınması gerekmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada futbol fanatizmi ve takım aidiyetinin taraftarların saldırgan tutumları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini 474 erkek ve 435 kadın olmak üzere toplam 909 kişiden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formunun yanı sıra "Buss-Perry Saldırganlık Anketi" ve "Futbol Fanatizmi Ölçeği" kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, fanatizmin saldırganlık üzerindeki yordayıcı gücünü incelemek için ise Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde Şiddete Yönelik Düşünce ve Eylem Eğiliminin bireylerin fiziksel saldırganlığını, Takım Aidiyetinin ise saldırganlığın tüm boyutlarını anlamlı ve pozitif yönde yordadığı görülmüştür. Elde edilen bilgiler ışığında fanatizmin saldırganlığın tüm alt boyutlarının önemli bir yordayıcısı olduğu söylenebilir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçların taraftarlık ve fanatizm arasındaki ilişkiyi açıklayabileceği için literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: futbol, taraftar, saldırganlık, şiddet, takıma aidiyet

THE ROLE OF FANATICISM AND BELONGING TO TEAM IN PREDICTING FOOTBALL FANS' AGGRESSION LEVELS

Abstract

Scientific research on the factors that reveal the aggressive behaviour of individuals and groups has gained importance to prevent the aggression that occurs in sports environments and increases day by day. For this purpose, topics such as the factors affecting the aggression behaviour of individuals (Avci et al., 2016; Knapton et al., 2018; Parent & Fortier, 2018; Toder-Alon et al., 2019), the effect of mass media on aggression (Pilar et al., 2019), the relationship between aggression and technology (Teng et al., 2020; Scharrer et al., 2018;

¹ Erzurum Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Erzurum, Türkiye

Dowsett & Jackson, 2019), the psychology that triggers aggression, and physiological and neurological factors (Geniole et al., 2019; Megías et al., 2018; Stillman et al., 2019; Yavuzer et al., 2019; Bartholow, 2018; Gilam et al., 2018; Conde et al., 2018) are popular research topics about aggression today. Although there have been studies on aggression in sports environments, it is not enough to reveal all dimensions of aggression. To prevent individual and social aggression in sports environments, it is necessary to address all aspects of aggression. In this context, this study aimed to examine the effect of football fanaticism and belonging to team on the aggressive attitudes of the fans.

The study sample consisted of 909 people, 474 males and 435 females. In addition to the personal information form, the “Buss-Perry Aggression Questionnaire” and “Football Fanaticism Scale” were used as data collection tools. Pearson's Product Moment Correlation Analysis was used to determine the relationships between the variables, and Multiple Linear Regression Analysis was used to examine the predictive power of fanaticism on aggression. When the results obtained were examined, it was seen that the Tendency of Thought and Action towards Violence predicted physical aggression of individuals and Belonging to Team predicted all dimensions of aggression significantly and positively. In the light of the information obtained, it can be said that fanaticism is an essential predictor of all sub-dimensions of aggression. It is believed that the results obtained from this study will contribute to the literature as they can explain the relationship between fans and fanaticism.

Keywords: football, fans, aggression, violence, belonging to team

DİDEM MADAK ŞİİRİNDE YÖNLENDİREN VE BİÇİMLENDİREN BİR DEĞER OLARAK DENİZ

Burak ARMAĞAN¹ & Mehmet Ali ALPASLAN²

Özet

Modern Türk şiirinin güçlü kadın şairleri arasında yer alan Didem Madak, 1970 yılında İzmir’de dünyaya gelir. Öğretmen bir ailenin ilk çocuğu olan Madak, beğendiği şiirleri kayıt altına alan annesinin defterini bulduğunda şiirle tanışır. On üç yaşında kaybettiği annesinin yokluğunu duyumsaması, annesiz geçirdiği yirmi sekiz yıl boyunca şiire yönelmesinin önünü açar.

Yayımlanan üç şiir kitabında ömrünün izleri görülebilen Madak, kaçış, arayış, ölüm, mutsuzluk izlekleri etrafında karmaşık ruh hâlini ve özellikle annesizlikten doğan travmatik yönünü, yarım kalmışlığını açığa çıkarır. Onun duygusal karamsarlığı, şiirinin tematik yönünü biçimlendirmesi haricinde kullandığı yardımcı unsurlarda da görülür ve gerek doğanın gerek nesnelere yorumlanmasında kendisine yön verir. Bu noktada çağrışımsal değerlerinden sıklıkla faydalandığı unsurlar arasında deniz bulunur. Hayatın sınırlılıklarına karşı alternatif anlamlar üreten, sonsuzluk düşlerinin tasarlanmasına vesile olan bir mekân hâlindeki deniz, bireyin kendisiyle ve doğayla kurduğu gizemli bağın yansıtıcısıdır. Pek çok sanatçıda rastlanılan kullanım şekilleri ağırlıklı yalnızlık, korku, karanlık yanında sevinç, coşku ve umutlu yolculuk gibi düalist anlamlar dizgesinde ilerleyen deniz, Didem Madak şiirinde özgürlük, yalnızlık, huzur, özlem, ayrılık, mutluluk, sessizlik çerçevesinde işlenir.

Bu bildiride, Didem Madak’ın şiirlerinde yer verdiği, yönlendiren ve şekillendiren bir güç durumundaki deniz ögesini algılama ve sunma biçimleri gösterilecektir.

Anahtar Kelimeler: Didem Madak, şiir, deniz, çağrışım

THE SEA AS A GUIDING AND SHAPING VALUE IN DİDEM MADAK POETRY

Abstract

Didem Madak, one of the strong female poets of modern Turkish poetry, was born in 1970 in Izmir. Madak, the first child of a teacher family, meets poetry when she finds her mother’s notebook, which records the poems she likes. Feeling the absence of her mother, whom she lost at the age of thirteen, paves the way for her to turn to poetry during the twenty-eight years she spent without her mother.

Madak, whose traces of her life can be seen in three published poetry books, reveals her complex mood around the themes of escape, search, death and unhappiness, and especially

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, barmagan@agri.edu.tr

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, mehmetalpaslan0111@gmail.com

her traumatic side and unfinishedness arising from motherlessness. Her emotional pessimism is also seen in the auxiliary elements she uses besides shaping the thematic aspect of her poetry and directs her in the interpretation of both nature and objects. At this point, the sea is among the elements that she often makes use of associative values. The sea, which is a space that produces alternative meanings against the limitations of life and conduces to the design of dreams of eternity, is the reflection of the mysterious bond that the individual establishes with himself and nature. The use of the sea, which is seen in many artists, is mostly loneliness, fear, darkness as well as dualist meanings such as joy, enthusiasm and hopeful journey.

In this paper, Didem Madak's ways of perceiving and presenting the element of the sea in a state of power that directs and shapes in her poems will be shown.

Keywords: Didem Madak, poetry, sea, association

PRESCHOOL AGE IS A FUNDAMENTAL BASIS FORMING THE CHILD'S PERSONALITY

Yagut ALIYEVA¹ & Sevinj ALIYEVA²

Abstract

Preschool children are divided into three groups: younger preschoolers (3-4 years old), middle preschoolers (4-5 years old), and older preschoolers (5-6-7 years old). The development of a child must be considered as a continuous transition from one age stage to another, associated with a change in the personality of the child. There comes a time when the increased capabilities of the child, his knowledge, skills, and mental qualities begin to contradict the established system of relationships, lifestyle, and activities. In other words, a contradiction arises between the new needs of the child and the old conditions for their satisfaction. The basic characteristics of the personality of a preschooler include arbitrariness, independence, initiative, creativity, freedom of behavior, safety of behavior, responsibility, and self-awareness. The basic characteristics of the personality are dynamic and specific for each age stage of development. Their timely occurrence is the key to the successful development of the child.

The age from three to six or seven years is the fundamental basis for the development of the child's personality. The emergence of emotional anticipation of the consequences of one's behavior, self-esteem, complication and awareness of experiences, enrichment with new feelings and motives of the emotional-need sphere, etc. are features characteristic of the personal development of a preschooler. The central neoplasms of this age can be considered the subordination of motives and self-awareness.

This characterizes a new stage in the formation of the child's personality, a stage that allowed A.N. Leontiev to speak of preschool age as a period of "the initial, actual make-up of the personality."

Purpose of the study. Analyze and identify the role of preschool age in the formation of personal qualities of children and their socialization.

Keywords: preschool age, child, personality formation, socialization.

¹ Assoc. Prof. Dr., Baku State University, Faculty of Social Sciences and Psychology, Department of Sociology, Republic of Azerbaijan, BAKU, yagut_family@mail.ru; yaqutaliyeva@bsu.edu.az

² Assist. Prof., Baku State University, Faculty of Social Sciences and Psychology, Department of Sociology, Republic of Azerbaijan, BAKU, yagut.aliyeva@gmail.com; sevinc.aliyeva.nadir@bsu.edu.az

JANNİS KOUNELLİS'İN YAPITLARINDA TOPLUMSAL HAFIZA VE ANIMSATICILAR

Halil DAŞKESEN¹

Özet

Tarihin her döneminde sanat yapıtı toplumun sosyal ve kültürel değerlerini yansıtan bir anlayışla üretilmiştir. Özellikle de bazı sanat hareketleri ve temsilcileri bu değerlerin sanat yapıtı aracılığıyla aktarımı konusunda toplumsal hafızayı ve zihinsel veya görsel anımsaticıları referans almıştır. Bu yönde üretim yapan sanatçılar üretim anlayışları ve kavramsal kaygıları açısından izleyiciyle kendi yarattıkları ikonografileri ve sanatsal dilleri sayesinde iletişim kurabilmektedir. Jannis Kounellis'de Arte Povera sanat hareketini öncülerinden biri olarak bu iletişim dilini kullanan sanatçılar arasındadır.

Jannis Kounellis gündelik kullanım nesnelere olarak nitelendirilebilecek hayatın içinden organik ve inorganik nesnelere, endüstriyel malzemeler ve canlı insan veya hayvanların kullanıldığı enstalasyonlar yapmıştır. Yapıtlarında edebi metinler, müzik, şiir ve ikonografik unsurlardan yararlanan sanatçı, mekânsal çözümlerini ve kurgularını kişisel deneyimleri ve toplumsal hafıza üzerinden oluşturmuştur. Kendisini hümanist bir sanatçı olarak tanımlayan Kounellis'in bu yaklaşımının temelinde sosyal ve kültürel kodlar bulunmaktadır. Bu açıdan araştırmanın ana eksenini sanatçının toplumsal hafıza ve kişisel deneyimlerine dayanan yapıtlarının kuramsal ve görsel çözümlenmesi oluşturmaktadır. Nitel bir araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışma, sanatçının eserlerinin çözümlenmelerinin yanı sıra sanatçının oluşturduğu evrensel iletişim dilinin ve kişisel ikonografisinin tercümesinin yapılması üzerinedir.

Anahtar Kelimeler: Heykel, Enstalasyon, Jannis Kounellis, Arte Povera

SOCIAL MEMORY AND REMINDERS IN JANNIS KOUNELLIS' WORKS

Abstract

Throughout the whole of human history, works of art have been created with the understanding that they should represent the social and cultural values of the society. Some art movements and their representatives, in particular, have used social memory and mental or visual reminders as references in the transmission of these values via artwork. Thanks to their unique iconography and artistic language, artists who create in this direction are able to communicate with the audience about their production understanding and conceptual concerns. One of the artists who is considered as a pioneer of the Arte Povera movement is Jannis Kounellis who uses this communication language.

Jannis Kounellis has created installations in which organic and inorganic elements, industrial materials, living people or animals, and other items that may be classified as objects of daily life are used. The artist constructed his spatial analyses and fictions based on

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, halil.daskesen@atauni.edu.tr, Orcid: 0000-0003-0606-5721

his own personal experiences as well as his social memories. He achieved this by incorporating materials such as literary texts, music, poetry, and iconographic elements into his works. This approach of the self-described humanist artist Kounellis is based on social and cultural codes. In this regard, the primary focus of the study is on doing a theoretical and visual analysis of the works created by the artist that is influenced from both social memory and personal experiences. In this study, which employs a qualitative research approach, the objectives are to analyze the works of the artist and interpret the global communication language and personal iconography that the artist has created.

Keywords: Sculpture, Installation, Arte Povera, Jannis Kounellis

KARBONHİDRATLARIN FAYDALARI VE ZARARLARI

Tuğçe ÇETİN¹

Özet

Şeker, basit karbonhidrat, dayanıklı nişasta, lifli besin, katkı şekeri, prebiyotik isimleriyle de bilinen karbonhidratlar; insan diyetinde önemli bir yere sahip makro besin kaynaklarıdır. Vücudun faaliyetlerini yerine getirebilmesi için gerekli olan enerjinin %50-60'ı karbonhidratlardan karşılanır. Karbonhidratlar insan vücudu üzerinde enerji sağlaması ve enerji olarak depolanmasının yanı sıra çeşitli fizyolojik aksiyonlar gösterirler ve sağlığı etkilerler. Bu etkiler; doygunluk yada midenin boşalması üzerinde reaksiyonlar, kan şekeri ve insülin salınımı denetimi, protein glikozilasyonu, kolesterol ve trigliserit metabolizması, safra asidi dehidroksilasyonu, fermantasyon ile; bağırsak alışkanlığı, geçiş, kommensal floranın metabolizması ile dengesi ve kalın bağırsak epitel hücre sağlığı olarak sayılabilir. Ayrıca karbonhidratlar bağışıklık fonksiyonlarını destekleyebilirler, kalsiyum emilimini etkileyebilirler. Ancak her karbonhidrat türü vücutta aynı etkiyi yaratmaz. Un, şeker gibi rafine karbonhidratlar ile meyve, sebze, tahıl ürünleri gibi doğal karbonhidratların mikro besin içerikleri oldukça farklıdır. İşlenmiş karbonhidratlar boş kalori kaynağıdır ve vücuda sadece enerji verirler; vitamin, mineral, lif gibi vücut için gerekli olan maddeleri karşılayamazlar. Ayrıca rafine karbonhidratlar düzenli tüketimde obezite, insülin direnci, Tip 2 diyabet, metabolik sendrom gibi çağımızın yaygın hastalıklarına sebep olurlar. Doğal karbonhidratlar ise mikro besinler yönünden zengin içeriğe sahip olmalarından dolayı vücuda enerji sağlamanın yanı sıra vücudun sağlıklı bir şekilde çalışmasına katkıda bulunurlar ve çeşitli hastalıkların önlenmesini sağlarlar.

Anahtar Kelimeler: Karbonhidrat, beslenme, şeker, sağlık

¹ Ahi Evran Üniversitesi Antropoloji Ana Bilim Dalı, e-mail: cetin.tugce@ogr.ahievran.edu.tr

ÇALIŞANLARIN MOTİVASYONUNDA YÖNETİMİN ETKİSİ ÇALIŞMALARININ ANALİZİ

Faten ÖZTÜRK¹ & Süleyman DÜNDAR²

Öz

Liderlerin en temel fonksiyonlarından birisi çalışanların motivasyonunu yüksek tutmak ve iyileştirmektir. Bu çalışmada, literatürde yapılmış çalışmalara ve bulguları araştırılmış ve sonuçlar üzerinden değerlendirme ve analizler yapılmıştır. Literatür incelemesi sonucunda en fazla çalışılan liderlik türlerinin; karizmatik, dönüşümcü, demokratik, otokratik, babacan, araçsal, etkileşimci, serbest bırakıcı ve vizyoner lider olduğu görülmüştür. Literatür analizi sonucunda; özel işletmeler, kamu ve özel sağlık sektöründe demokratik, dönüşümcü, yeniliğe açık liderlerin motivasyonu arttırdığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Lider, Liderlik Türleri, Yönetim Tarzı, Motivasyon, Sağlık Çalışanları

ANALYSIS OF MANAGEMENT IMPACT STUDIES IN THE MEDVING OF EMPLOYEES

Abstract

One of the most basic functions of leaders is to keep employees motivated and improve. In this study, studies and findings made in the literature were investigated and evaluations and analyses were made through the results. As a result of the literature review, the most studied types of leadership; he was seen as charismatic, transformational, democratic, autocratic, paternalistic, instrumental, communicative, liberating and visionary leader. As a result of the literature analysis; It has been seen that democratic, transformational, innovation-open leaders in private enterprises, public and private health sectors increase motivation.

Keywords: Leader, Leadership Types, Management Style, Motivation, Healthcare Professionals.

¹ İzmir Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Kurumları İşletmeciliği Tezli Yüksek Lisans Bölümü Öğrencisi, e.posta: faten.ozturk@hotmail.com, orcid numarası: [0000-0002-6522-8685](https://orcid.org/0000-0002-6522-8685)

² Prof. Dr., İzmir Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı, Sağlık Yönetimi Bölüm Başkanı, e.posta: suleyman.dundar@bakircay.edu.tr orcid numarası: 0000-0001-6518-2296

KUZEY MAKEDONYA'DA BEKTAŞİLİK GELENEĞİ

Ersin DİKO¹

Özet

Balkan coğrafyasının merkezi bir konumunda bulunan Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, konumu gereği Osmanlı fethi hareketleri ile birlikte İslamiyet'le tanışmıştır. Kuzey Makedonya topraklarına iskân politikası ile yerleşen Türkler, İslami anlayışlarıyla beraber üst düzey hoşgörü tesis etmişlerdir. Bölgeye yerleşen Müslüman Türkler ile yerli Hristiyan halk arasında kaynaşma zeminin sağlanmasında tasavvuf ve anlayışının temelinde insan sevgisi yatmaktadır. Ele alınan bu çalışmanın amacı, Kuzey Makedonya topraklarında İslam'ın yayılmasında yerli halk tarafından özüm senerek benimsenmesinde tasavvuf ve bu eksen de cereyan eden Bektaşî tarikatı ile tekke kültürünün etkisi ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Kuzey Makedonya, Bektaşilik, Tekkeler

THE BEKTASHI TRADITION IN NORTH MACEDONIA

Abstract

The Republic of North Macedonia, which is in a central position in the Balkan geography, met with Islam with the Ottoman conquest movements due to its location. The Turks, who settled in the lands of North Macedonia with a settlement policy, established a high tolerance with their Islamic understanding. Human love is the basis of sufism and understanding in providing a ground for cohesion between the Muslim Turks who settled in the region and the local Christian people.

The aim of this study is to reveal the effect of Sufism, Bektashi sect and lodge (tekke) culture on the spread of Islam adoption by the local people in the territory of North Macedonia.

Keywords: Balkans, North Macedonia, Bektashi, Tekkes

¹ Istanbul University, History of Art, PhD Candidate, İstanbul/Türkiye, dikoersin@gmail.com, ORCID ID: 0009-0000-8800-349X

ORTA SINIF TOPLUMUN İSTİKRARI VE GELİŞİMİNİN SAĞLAYICISI OLARAK

Tahir AĞAYEV¹

Özet

Problem durumu. Çalışma, Azerbaycan toplumunda orta sınıfın oluşumunun özelliklerini, bu süreci etkileyen faktörleri ve sosyolojide orta sınıfa ait olma kriterlerini incelemektedir. Orta sınıfın toplumun istikrarı ve gelişimi için yerine getirdiği işlevlerin önemi ve uygunluğu not edilir.

Bağımsızlığını kazandıktan sonra, Azerbaycan toplumunun sosyal yapısı üzerinde bir dizi faktör güçlü bir etkiye sahipti: 1) ekonominin kriz durumu ve yapısının yeniden inşası; 2) devlet mülkiyetinin özelleştirilmesi ve diğer mülkiyet biçimlerinin oluşturulması; 3) piyasa ekonomisinin gerekliliklerini karşılayan yeni bir istihdam yapısının oluşturulması vb.

Bazı sosyolojik literatürde, sosyal tabakalaşma sisteminde ana sınıflar arasında ara bir konum işgal eden sosyal sınıflar kümesine orta sınıf denir. Orta sınıf her zaman aynı tabakanın temsilcilerinden oluşmaz. Aksine, genellikle düşük ortalama gelire, emeğin toplumsal örgütlenmesindeki rollerine, tüketim davranışlarına ve siyasi sempatiye sahip çok çeşitli insan gruplarını içerir. Bu nedenle orta sınıftan genellikle çoğul biçimde söz edilir: "orta sınıflar", "orta tabaka".

Sosyolojide, bu veya diğer ülkelerin özelliklerine bağlı olarak, orta sınıfa dahil edilmek için çeşitli kriterler önerilmiştir: 1) kendini tanımlama; 2) yaşam standardı; 3) eğitim seviyesi. Bilimsel literatürde orta sınıfa ait olmanın diğer belirtilerinden de (ekonomik davranış türü, gelir düzeyi, siyasi yönelim vb.) bahsedilmektedir. Orta sınıfın toplumun sosyal istikrarı için önemi, genellikle aşağıdaki sosyal işlevleri yerine getirmesinde görülür: 1) orta sınıf, ana sınıflar arasındaki çatışmaları zayıflatan bir sosyal güçtür; 2) geleneksel aile değerlerinin taşıyıcısıdır; 3) asıl vergi mükellefi vb.

Yöntemler: Tümevarım, tümdengelim, sosyolojik analiz. Problemi incelemek için Bakü Devlet Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden bir grup hocaları ve öğrencileri "Azerbaycan'da orta sınıfın örgütlenmesi ve gelişme özellikleri" konulu sosyolojik bir araştırma yaptı. Anket sonuçlarının Kongrtden sonra tam makale olarak sunulması bekleniyor.

Sonuç: Sosyolojide orta sınıf sınırını belirleme kriterleri konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Örneğin, 21. yüzyılın başında bağımsız Rusya Sosyal ve Ulusal Sorunlar Enstitüsü'nün sosyologları, Rusya'da kişi başına düşen gelirin orta sınıfın alt sınırı olarak 1.500 ruble olduğunu belirlediler. Bu gelir, gelişmiş ülkelerdeki kişi başına düşen gelire göre oldukça düşüktür. Ama eğer apartman, ulaşım vb. ödeme için sosyal transferler dikkate alınırsa, belirtilen gelir kabul edilebilir olarak kabul edilebilir. Geçen yüzyılın 80'li yılların ortalarında başlayan sosyo-ekonomik yeniden yapılanma, Sovyet toplumunun orta sınıflarını yok etti ve nüfusun, öncelikle gelire dayalı olmak üzere yeni kriterlere göre

¹ Doç. Dr., Bakü Devlet Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi, Azerbaycan, t.aqaev@mail.ru

birleşmesi için temel attı. Azerbaycan'da orta sınıf, küçük ve orta ölçekli girişimciler, memurlar, yöneticiler, profesörler, doktorlar, avukatlar, kısacası toplumun çekirdeğini oluşturan kişilerden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplum, orta sınıf, istikrar, sosyal tabakalaşma, özel mülkiyet, özelleştirme.

AZƏRBAYCANIN ALİ TƏHSİL TARİXİNDƏ SUFİ TƏRİQƏTLƏRİNİN ROLU

Q.Ə.Pirquliyeva¹

Annotasiya

Azərbaycanda ali təhsilin yaranması islam dini ilə birbaşa bağlı olan proseslə əlaqəli olmuşdu. Bildiyimiz kimi, ali məktəb statusunu müsəlman ölkələrində mədrəsələr daşımışlar. Bu sahədə bütün Xilafətdə, o cümlədən imperiyanın bir hissəsi olan ölkəmizin tarixi ərazilərində xeyli sayda mədrəsələr inşa edilmiş və elmlərin tədrisinə fərqli yanaşmalarla təhsil tariximizdə yeni bir dönmə olan göstərilən təhsil növü demək olar ki, XX əsrin əvvəllərinə qədər davam etmişdi. Mədrəsələrdə tədris işində islam dinin əsasları ilə yanaşı, orta əsrlərin demək olar ki, sonuna qədər fəaliyyət göstərən sufi qolları-təriqətlər haqqında yazılan əsərlər istifadə olunduğunu ən azından bu təriqətlərin yaradıcıları və davamçılarının bizlərə gəlib çatan azsaylı əsərlərindən görmək mümkündür.

Azərbaycanda sufiliyin cürbəcür qollarının yaranması və yayılması xronoloji cəhətdən 3 dövrə bölmək olar. Bu bölgünün əsasında yalnız təriqət növləri və sayları deyil, həmçinin məhz təhsil sistemində onların rolu, memrlıq abidələrində epigrafik məlumatları durur: I dövr –VII-IX əsrləri; II dövr-X-XII; III dövr XIII-XX əsrin əvvəllərinə qədərki zamanı əhatə edir. Hər üç dövrün ümumi cəhəti dini elmlərin inkişafına xidmət etməklə yanaşı, müsəlmanların düzgün həyat tərzinin istiqamətlərini təyin etməyə yardım etmək, hər bir insanın Allahın yaradıcılıq nəticəsi olduğunu dərk edərək, təbiətlə, vücutla vəhdət yaratmağa çalışma yollarını icad etmək və elmi əsaslarla hər zaman xalqın işıqlı kəsimi olmaq əsas meyarlar olmuşdu. Yadellilərin işğalçılıq siyasətinin genişləndiyi yeni tarixdə bu təriqət nümayəndələri milli azadlıq hərəkatlarına rəhbərlik edərək, böyük qəhrəmanlıqlar göstərmişlər.

Beləliklə, islamın dini fəlsəfi ideyalarının rəngarəngliyini yayan, təbliğ edən təriqət sahibləri əslində həm Azərbaycanın islam dövründə təhsilin önəmini, rolunu təbliğ etmiş, həm də insanların həyat tərzinə müəyyən yeniliklər bəxş etmişlər. Bu yeniliklər zamanla adət ənənələrimizdə qalmış və xalqımız tərəfindən qorunmaqdadır.

Açar sözlər: sufizm, İslam, epigrafik abidələr, xilafət, mədrəsə

¹ BDU, Tarix fakültəsi, p.qanira@hotmail.com

KOROZYONA UĞRAMIŞ METAL MALZEMENİN YAPITA DÖNÜŞÜMÜ

Muhammet Hanifi ZENGİN¹

Özet

İklimsel nedenlerden dolayı korozyona uğramış metallerin yapısında meydana gelen tahribatlar, sanatsal kullanım için, sanat üreticilerinin estetik anlayışlarına referans olarak yön vermektedir. Paslı metal malzemenin ilham kaynağı olarak sanat üreticilerine yön vermesi, malzemenin doğal görünümlü olanaklarının yanında, renk, biçim ve eskimişliğin vermiş olduğu karakter ile sanat nesnesi konumuna geçmelerinde, sanat üreticileri için ilgi çekici ve umut verici olmaktadır. Sanatçılar yapıtlarının üretim sürecinde, sanatın olanaklarını kullanarak her tür eski malzemenin ilgi çekici plastik değerlerini, kendi zamanlarının ötesine geçecek şekilde tasarlayarak anlatım araçlarına dönüştürmektedirler. Bu çalışmada sanatçıların kendi yaşamlarına ait izlerle beraber, geçmiş yaşamlara ait kültürel izleri paslı nesnelere üzerinden anlatım aracına nasıl dönüştürdükleri, paslı yüzeylerin estetik değer olarak ön plana çıkarıldığı sanatçı eserlerine ait örnekler oluşturmaktadır. Yaşama ait izleri üzerinde gördüğümüz paslı metal nesnelere sanat üreticileri son bir işlev vererek mistik estetik nesneye dönüştürmektedirler. Paslı metallerin sanatsal anlamda değerlendirilmesi göz önüne alındığında sanatçıların üretim biçimlerine bağlı olarak özellikle tanımlanamayacakları bir duruma kadar paslanmış nesnelere ödüllendirilerek ve bu nesnelere eser niteliği kazandırmaktadırlar. Sanatçılar çalışırken, paslı metalleri daha değerli, güzel ve yüce bir şeye dönüştürerek şiirsel bir yapı var etmektedirler. Bu araştırmada anlam, içerik ve biçimin görsel ve zihinsel süreçleri sonucu yeni bir biçime kavuşan gündelik yaşama ait çeşitli paslı nesnelere ile paslı metalleri yapıta dönüştüren sanatçıların çalışmalarına yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Pas (korozyon), Estetik, Heykel

CONVERSION OF CORROSED METAL MATERIAL TO BUILDING

Abstract

The destructions that occur in the structure of metals that have been corroded due to climatic reasons, guide the aesthetic understanding of art producers for artistic use. The fact that rusty metal material gives direction to art producers as a source of inspiration, besides the natural-looking possibilities of the material, is interesting and promising for art producers in that they become an art object with the character given by color, form and obsolescence. In the production process of their works, artists use the possibilities of art to transform the interesting plastic values of all kinds of old materials into expression tools by designing them to go beyond their own time. In this study, how the artists transform the cultural traces of past lives into means of expression through rusty objects, together with the

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kazım Karabekir Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Kafkas Üniversitesi, Türkiye, muhammethanzengin@hotmail.com, Orcid: 0000-0001-7417-5485

traces of their own lives, constitute examples of artist works in which rusty surfaces are highlighted as aesthetic value. Art producers give a final function to the rusty metal objects that we see on the traces of life and transform them into mystical aesthetic objects. Considering the artistic evaluation of rusty metals, artists reward rusted objects to a state where they cannot be identified, depending on their production style, and give these objects a quality of work. While working, artists create a poetic structure by transforming rusty metals into something more precious, beautiful and sublime. In this research, various rusty objects of daily life, which have a new form as a result of the visual and mental processes of meaning, content and form, and the works of artists who transform rusty metals into works will be included.

Keywords: Rust (corrosion), Aesthetics, Sculpture

TANGO MUSIC GENRE IN KANUN PERFORMANCE

Shabnam SHIKHALIYEVA¹

Abstract

The genre of tango music, which originated in Argentina in the middle of the 19th century, is very popular due to its unique rhythmic characteristics. Although many composers wrote works in this genre, among them the work of Argentine composer Astor Piazzolla has special importance.

Astor Piazzolla created a new atmosphere in modern music by combining jazz and classical music and tango elements in his works. The main purpose of the article is to highlight the performance features of the work "Libertango" by A. Piazzolla in the kanun - an Eastern musical instrument, investigate the characteristic features of musical piece and the importance of forming common cultural values in the modern era.

The methodology of the research is made up of the researches and scientific-theoretical concepts of foreign musicologists who study the creativity of A. Piazzolla, as well as the modern technical methods of the composer's works.

The main finding of the article is that the kanun transcription of "Libertango", distinguished by its original rhythmic and melodic features, is important in expanding the performance characteristics of this instrument and enriching its repertoire.

As for the results, we should note that the author of the article performed "Libertango" on kanun, based her analysis on personal experiences and summarized her conclusions based on various components of the musical language. At the same time, the author observed the features of "Libertango" sounding with a different timbre in his performance.

Keywords: Astor, Piazzolla, Libertango, musical instrument kanun, performance characteristics libertango

¹ Doctor of Philosophy in Arts, Sultanate of Oman, Sultan Qaboos University, College of Arts and Social Sciences, shabnam@squ.edu.om, ORCID ID: 0000-0002-7841-5308

AYDINLANMANIN DİYALEKTİĞİ ÜZERİNE

Mehmet DEĞİRMENCI¹

Özet

Aydınlanmanın Diyalektiği/Felsefi Fragmanlar eserinin yazarlarının da dediği gibi: “Mit zaten aydınlanmadır ve Aydınlanma mitolojiye geri dönmektedir.” Aydınlanma mitlerin yerine bilgiyi koyan bir kavramdır. Böylece yüzyıllar boyunca insanları boyunduruk altına alan inanç sistemlerini sorgulayarak sahip olduğu bilgi gücüyle insana doğa karşında üstünlük kazandırmıştır. Max Horkheimer, Theodor W. Adorno’nun kaleme aldığı bu eserde yazarlar aydınlanma düşüncesine eleştirel bir çerçeveden bakarak bu kavramı daha etraflı düşünmeye zorlamaktadırlar. Aydınlanma olgusunun eleştirildiği bu eseri ana eksenimiz yaptığımızda, bizlerin de aydınlanma kavramı üzerine söylenecek eleştirel yaklaşımlara sahip olacağımız aşikardır. Biz bu sunumumuzda bu yazarları bakış açıları ekseninden aydınlanma düşüncesine ne gibi eleştiriler getirilebileceğini ortaya koymaya çalışacağız. Eser incelemesi şeklinde olacak bu sunumumuzun sonunda aydınlanma düşüncesine yapılan eleştirilerin ne derecede yerinde ve halen geçerliliğini sürdürdüklerini ortaya koyacağız. Aydınlanma düşüncesine sadece eleştiri çerçevesinden bakacak olması sunumumuzu önemli bir noktaya taşımaktadır. Aydınlanma düşüncesine ait literatüre katkı sunmayı amaçlayan bu çalışma ile bundan sonra bu konu üzerine çalışma yapacak olan diğer araştırmacılara da farklı bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aydınlanma, Felsefi fragmanlar, Diyalektik, Eleştirel Yaklaşım, Theodor W. Adorno

¹ Dr. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Mezun), mehmetdegirmenci06@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6949-4155

NEW PLAYER IN THE ENERGY WORLD: HYDROGEN ENERGY IN THE 21ST CENTURY TOWARDS GREEN SKILLS AND JOBS ACCORDING TO THE PARIS CLIMATE ACCORD

Erhan ATAY¹

Abstract

Climate change challenges associated with global warming are an increasing concern both for the developed and developing countries. The Paris climate agreement, adopted in December 2015 with the ratification of 195 countries, is a historical turning point in the global fight against climate change.

As advised in the International Energy Agency's 2050 report, ending all oil and gas exploration now is the only way towards carbon neutrality in 2050, as envisaged by the Paris Climate Accord. One of the Paris Agreement's most outstanding achievements has been the consensus to limit climate change to well below 2 °C and to pursue their best efforts to limit it to 1.5 °C. Unfortunately it did not work until now due to the big powers unwillingness to the participate the necessary conditions.

Towards a hydrogen economy in the 21st century, it is essential that governments encourage their support of renewable energy. With a shift to hydrogen-based energy, the governments could ensure maximum revenue and green supplies.

The aim of this paper is two-fold: to discuss the strengths, weaknesses, opportunities and threats of hydrogen energy via hydrogen economy and to offer a deep analysis of the green jobs and skills that come to the fore within the frame of the Paris Climate Agreement.

Keywords: Green jobs and skills, Hydrogen economy, Renewable energy, Paris Climate Accord

¹ Assoc. Prof., Department of Economics, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Trakya University, 22800, Edirne, Turkey

HYDROGEN ECONOMY IN THE LIGHT OF EUROPE'S GREEN DEAL PLAN AND GREEN JOBS OPPORTUNITIES

Erhan ATAY¹

Abstract

We are in a critical period when we must leave the carbon age behind and move on to the hydrogen age. But, the transition to the hydrogen economy requires significant R&D activities. Nowadays, hydrogen is an environmental friendly energy but it is expensive to produce. According to the European Green Deal, EU aims zero greenhouse gas emissions by 2050. In addition, new business areas will emerge with the green economy, which is the fundamental building block and strategy of sustainable development.

Therefore, green jobs and skills will be attractive in the worldwide. In a sense, this means closing the "blue collar" era and opening the "green collar" era in the 21th century. Because the "green economy" will open new business initiative and breakthrough doors to young people.

Paper aims to show the importance of some professions will come to the the green economy for the innovative employment as well as renewable industries especially hydrogen economy for the future generations.

Keywords: Green job and skills, hydrogen economy, European Green Deal, renewable energy.

¹ Assoc. Prof., Department of Economics, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Trakya University, 22800, Edirne, Turkey

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'DE GELİR DAĞILIMININ İNCELENMESİ

Fehime GÜNBEĞİ¹

Özet

Gelir dağılımı bir ülkede üretim sonucu elde edilen gelirin toplumun çeşitli kesimleri arasında nasıl dağıtıldığını ifade eder. Sürdürülebilir kalkınma ise doğal kaynaklar ve çevreyi de koruyarak ekonomik ve sosyal entegrasyonu konu almaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın temel hedeflerinden bir tanesi olan gelir dağılımında adaletin sağlanması ve ekonomik büyümenin süreklilik kazanabilmesi daha adil bir gelir dağılımının tesis edilmesi ile mümkündür. Gelir dağılımında adaletin sağlanması sosyal istikrarı ve sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen önemli bir konudur. Gelir dağılımında adaletin sağlanmadığı toplumlarda yoksulluk ve sosyal dışlanma başta olmak üzere birçok problem yaşanabilecektir. Yoksulluğun arttığı bir ülkede toplumsal barış ve huzurun tesis edilmesi pek mümkün olamayacağı gibi suç oranlarının artması başta olmak üzere birçok toplumsal sorunun ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, gelir dağılımı, gelir dağılımında adalet

EXAMINATION OF INCOME DISTRIBUTION IN TURKEY WITHIN THE FRAMEWORK OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Abstract

Income distribution refers to how the income obtained as a result of production in a country is distributed among various segments of the society. Sustainable development, on the other hand, is about economic and social integration by protecting natural resources and the environment. Ensuring fairness in income distribution, which is one of the main objectives of sustainable development, and sustaining economic growth is possible by establishing a fairer income distribution. Ensuring fairness in income distribution is an important issue that supports social stability and sustainable development. In societies where justice cannot be achieved in income distribution, many problems, especially poverty and social exclusion, may be experienced. It will not be possible to establish social peace and tranquility in a country where poverty is increasing, and it will cause many social problems, especially the increase in crime rates.

Keywords: Sustainable development, income distribution, justice in income distribution

¹ Öğretim Görevlisi, Balıkesir Üniversitesi, ORCID: 0000-0003-1410-4452, fehimegunbegi@balikesir.edu.tr

KÜRESEL KRİZLER VE SANAT: Aİ WEIWEİ VE BANKSY

Ünal BASTABAN¹

Özet

Çağımızın hızlı dönüşüm ve etkileşimlerini tanımlayan “Küreselleşme” sadece tek yönlü bir kavram değildir. Küreselleşme; ekonomik, kültürel, sanatsal, siyasi yapıların ve bu bileşenlerin teknolojik imkânlar ile etkileşiminin bütünüdür. Fakat özellikle ekonomik temelli kültürleşme, küresel şirketlerin/güçlerin etkileri ile ülkeler ve toplumlar üzerinde bir takım krizler oluşturmaktadır. Yerel ile evrensel arasında ortaya çıkan çatlaklar; savaşları, göçleri, ötekileştirmeleri, yabancı görme ve yalnız hareket etme gibi davranışları doğurmaktadır. Bu bağlamda özellikli, hassas, duyarlı bir alan olan sanat için karşı konulamayacak temalar ve yaşantılar ortaya çıkmaktadır. Sanat kriz durumlarını öncesinde kestirebilen hassasiyete sahip bir alandır. Bu nedenle bu “Kriz durumlarının sanatsal pratikler üzerinde nasıl bir etkisi vardır?” sorusu bu araştırmanın problemini oluşturmuştur. Araştırma, konu itibari ile güncel konulara temas ettiğinden literatüre katkısı bakımından önemlidir. Çünkü bakıldığında kriz durumlarının insanlığın olduğu her süreçte devam edeceği söylenebilir. Bu nedenle sanat ve sanatçının bakış açılarının ve ortaya konulan tepki üretimlerinin toplumsal duyarlılık bakımından tartışılması ve incelenmesi gerekmektedir. Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Araştırmada veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır ve doküman analizi şeklinde analiz edilmiştir. Araştırmanın evreni; Ai Weiwei ve Banksy tarafından kriz durumları içerisinde yer alan savaş ve göç temalarını ele alan çalışmalar ile sınırlıdır. Araştırmada; sanatçıların savaş ve göç durumlarını ortaya koydukları eserlerin uluslararası bir etki ortaya koyduğu ve bu bağlamda bir duyarlılık amacı taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sanatçıların çalışmaları ve ortaya koymaya çalıştıkları tutumların ile insanlığın duyarsızlıklarına karşı çözüm arayışı geliştirmeye çalıştıkları görülmektedir. Bu durumun da sanatçıları bu anlamda zora soktuğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Savaş, Göç, Ai Weiwei, Banksy

GLOBAL CRİSES AND ART: Aİ WEIWEİ AND BANKSY

ABSTRACT

“Globalization”, which defines the rapid transformation and interactions of our age, is not just a one-sided concept. Globalization; It covers the whole of economic, cultural, artistic, political structures and the interaction of these components with technological possibilities. However, especially economic-based acculturation creates a number of crises on countries and societies with the effects of global companies/powers. The cracks that appear between the local and the universal; wars, migrations, marginalization, seeing strangers and acting alone. In this context, irresistible themes and experiences emerge for art, which is a special,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, Dede Korkut Eğitim Fakültesi, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, email: bastabanunal@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1172-8374>

sensitive and sensitive field. Art is a sensitive field that can predict crisis situations beforehand. Therefore, this question “What effect do crisis situations have on artistic practices?” This question constituted the problem of this research. The research is important in terms of its contribution to the literature, as it touches on current issues. Because, when looked at, it can be said that crisis situations will continue in every process of humanity. For this reason, it is necessary to discuss and examine the perspectives of art and the artist and the reaction productions put forward in terms of social sensitivity. This research is a qualitative research. In the research, data were collected through document analysis and analyzed in the form of document analysis. The universe of the research; It is limited to studies by Ai Weiwei and Banksy dealing with the themes of war and migration in crisis situations. In the research; It has been concluded that the works in which the artists reveal their war and migration situations have an international effect and in this context, they have a purpose of sensitivity. In addition, it is seen that the artists are trying to develop a solution to the insensitivity of humanity with their works and the attitudes they try to reveal. It can be said that this situation puts the artists in difficulties in this sense.

the artists in difficulties in this sense.

Keywords: Globalization, War, Migration, Ai Weiwei, Banksy

COVID-19 KRİZİNDE DEVLET MÜDAHALELERİNİN İKTİSADİ ETKİNLİĞİ

Resul TELLİ¹

Özet

Bu çalışma ile COVID-19 pandemisinin ortaya çıkardığı ekonomik kriz sürecinde ülkeler tarafından uygulanan devlet müdahalesinin iktisadi çıktılar üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Verimlilik ve etkinlik ölçüm metodları içerisinde özellikle çoklu girdi ve çıktıların yer aldığı üretim sistemleri için Veri Zarflama Analizi (VZA) sıklıkla tercih edilmektedir. Yapılan bu çalışmada da COVID-19 pandemisinde devletlerin ekonomiye müdahalesi çerçevesinde ülkelerin ekonomik etkinliğinin hesaplanarak etkin ve etkin olmayan ülkelerin belirlenebilmesi için VZA metodu kullanılmıştır. Çalışmada Karar Verme Birmi (KVB) G20 ülkeleridir. 2019 ve 2020 yılları için 2 girdi (devlet nihai tüketim harcamaları, sübvansiyonlar ve diğer transferler) ve 3 çıktı (65 yaş ve üzeri nüfus, yüksek teknoloji ihracatı, yükseköğretime kayıt oranı(kadın)) olarak belirlenen çalışma verileri Dünya Bankası (DB) ve OECD gibi kurumların veri tabanından derlenmiştir. Çalışma girdileri merkezi hükümet harcamaları kapsamında belirlenirken çıktılar ise tahsis işlevinin başarı düzeyi içerisinde sağlık, eğitim ve altyapı hizmetleri kapsamında belirlenmiştir. Araştırma sonucunda hem 2019 hem de 2020 yılında tüm KVB'ler ortalama %49 oranında etkin olurken %51 oranında etkinsiz olmuştur. Devletlerin yaptığı harcama araçlarının oldukça belirleyici olduğu sonuçlarda özellikle devlet müdahalesindeki başarı seviyesinin çok yüksek harcamalarla ters orantılı olduğu saptanmıştır. Çalışmada yapılan analiz ile etkin olmayan ülkeler için belirlenen potansiyel iyileştirmelerin etkin olmak için oluşturulacak politika önerilerinde oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Koronavirüs Pandemisi, Devlet Müdahalesi, Kriz, İktisadi Etkinlik.

GOVERNMENT EFFECTIVENESS IN ECONOMIC INTERVENTION IN THE COVID-19 PANDEMIC

Resul TELLİ²

Abstract

In this study, it was tried to determine the effect of the state intervention applied by the countries on the economic outputs during the economic crisis caused by the COVID-19 Pandemic. Data Envelopment Analysis (DEA) is frequently preferred for productivity and efficiency measurement methods, especially for production systems with multiple inputs and outputs. In this study, the DEA method was used to determine the effective and ineffective countries by calculating the economic efficiency of the countries within the

1 Öğr. Gör. Dr., Çukurova Üniversitesi, Pozantı Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü
rtelli@cu.edu.tr

2 Lect. Dr., Çukurova University, Pozantı Vocational School, Accounting and Tax Department, rtelli@cu.edu.tr

framework of the intervention of the states in the economy in the COVID-19 Pandemic. The Decision Making Unit (DMU) in the study is the G20 countries. The study data determined as 2 inputs (government final consumption expenditures, subsidies and other transfers) and 3 outputs (population aged 65 and over, high technology exports, higher education enrollment rate (women)) for the years 2019 and 2020 were obtained from the World Bank (WB) and OECD database. While the study inputs were determined within the scope of central government expenditures, the outputs were determined within the scope of health, education and infrastructure services within the success level of the allocation function. As a result of the research, while all DMUs were effective at an average rate of 49% in both 2019 and 2020, they were ineffective at a rate of 51%. In the results, in which the spending tools made by the states are quite determinant, it has been determined that the level of success especially in the state intervention is inversely proportional to the very high expenditures. It is thought that the potential improvements determined for ineffective countries with the analysis made in the study are very important in the policy proposals to be created to be effective.

Keywords: Coronavirus Pandemic, Government Intervention, Crisis, Economic Efficiency.

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME KAYGISI İLE PROBLEM ÇÖZME BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Mehtap ALTUN¹ & Mustafa ULU²

Özet

Bu araştırmanın amacı, ilkököl 4.sınıf öğrencilerinin problem çözme kaygısının, problem çözme başarısına etkisini incelemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, küme örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Çalışma grubu; 185'i kız, 152'si erkek olmak üzere toplam 337 ilkököl dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde, Afyonkarahisar ilinde 4 devlet okulunun 15 şubesinde bulunan öğrenciler ile yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğrencilerin problem çözme kaygı düzeyini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "İlkokul Problem Çözme Kaygısı Ölçeği" ve öğrencilerin problem çözme başarılarını belirleyebilmek amacıyla Ulu (2016) tarafından geliştirilen "Rutin Olmayan Problem Çözme Başarı Testi" kullanılmıştır. Araştırmanın veri analizinde, ilkököl öğrencilerinin problem çözme kaygılarının, rutin olmayan problem çözme başarılarına etkisini belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi ve ilkököl öğrencilerinin problem çözme stratejilerinin, problem çözme kaygı seviyesini ayırmada etkisini belirlemek amacıyla lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ilkököl öğrencilerinin problem çözme başarısının anlamlı yordayıcılarının; anlama kaynaklı kaygılar, çözüm süreci kaynaklı kaygılar ve özgüven kaynaklı kaygılar olduğu tespit edilmiştir. İlkokul öğrencilerinin problem çözerken kullandıkları; tahmin ve kontrol stratejisi, şekil ve diyagram çizme stratejisi ve geriye doğru çalışma stratejisi kaygı seviyesini düşürürken, matematik cümlesi yazma stratejisinin (kural tabanlı çözüm stratejisi) öğrencilerin kaygı seviyesini artırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Problem Çözme Kaygısı, Problem Çözme, Strateji

THE RESEARCH OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PRIMARY SCHOOL STUDENTS' MATHEMATICS PROBLEM SOLVING ANXIETY AND PROBLEM SOLVING SUCCESS

Abstract

The aim of this research is to examine the effect of primary school 4th grade students' maths problem solving anxiety on their problem solving success. One of the quantitative research methods, relational survey model was used in the research. The study group of the research was selected by cluster sampling method. The study group consists of 337 primary school fourth grade students, 185 girls and 152 boys. The research was carried out with students in 15 classes of 4 public schools in Afyonkarahisar in the second semester of the

¹ Öğr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID:0000-0001-8219-0917

² Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID:0000-0002-3961-1533

2021-2022 academic year. The "Primary School Problem Solving Anxiety Scale" developed by the researcher to determine the problem solving anxiety level of the students and the "Non-Routine Problem Solving Achievement Test" developed by Ulu (2016) to determine the problem solving success of the students were used as data collection tools in the research. In the data analysis of the research, multiple linear regression analysis was used to determine the effect of primary school students' problem solving anxiety on non-routine problem solving success, and logistic regression analysis was used to determine the effect of primary school students' problem solving strategies in separating problem solving anxiety levels. As a result of the research, significant predictors of primary school students' problem solving success; It has been determined that there are concerns about self-confidence, concerns about the solution process, and concerns about understanding. Primary school students use while solving problems; It was determined that while trial and error strategy, drawing figures and diagrams strategy and working backwards strategy decreased the anxiety level, the strategy of writing a mathematical sentence increased the anxiety level of the students.

Keywords: Problem Solving Anxiety, Problem Solving, Strategy

BİR KÜLTÜREL MİRAS ÖĞESİ OLARAK ADANA ŞEYH CEMİL NARDALI MİLLİ MÜCADELE KONAĞI

Sedat DEĞİŞGEL¹

Özet

Adana'nın Seyhan ilçesi Akkapı Mahallesi'nde bulunan Şeyh Cemil Nardalı Konağı, Milli Mücadele döneminde önemli bir sığınma ve direniş merkezi olarak faaliyet göstermiştir. 19. Yüzyıl Osmanlı mimari tarzını yansıyan üç katlı ahşap konak 1905 yılında yaptırılmıştır. Yörenin saygın isimlerinden Şeyh Cemil (Nardalı) tarafından Kurtuluş Savaşı'nın başlamasına kadar ikametgâh olarak kullanılan konak özellikle 1920 yılının temmuz ayında yaşanan "Kaç-kaç" olayları sonrası Milli Mücadelenin önemli karargahlarından birisi haline gelmiştir. 1993 yılında koruma altına alınan konağın restorasyonu Adana Büyükşehir Belediyesi yapılmış ve "Şeyh Cemil Nardalı Milli Mücadele Konağı" adıyla müzeye çevrilerek ziyarete açılmıştır. Bu çalışmada Şeyh Cemil Nardalı Konağı, tarihi ve turistik açıdan incelenmiştir. Yarı yapılandırılmış karşılıklı görüşme yönteminin kullanıldığı araştırma sonucunda Milli Mücadele kahramanı Şeyh Cemil'in hayatı, konağın tarihçesi ve mimari özellikleri, "Kaç-Kaç" olayları ve Milli Mücadele döneminde konakta gerçekleşen faaliyetler, müzenin günümüzdeki durumu ve bir kültürel miras ögesi olarak konağın sahip olduğu turizm potansiyeli ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şeyh Cemil, Nardalı Konağı, Adana, Turizm

AS AN ITEM OF CULTURAL HERITAGE, ADANA SHEIKH CEMIL NARDALI NATIONAL STRUGGLE MANSION

Abstract

Sheikh Cemil Nardali Mansion, located in the Akkapı District of Adana's Seyhan district, operated as an important refuge and resistance center during the National Struggle period. The three-storey wooden mansion, which reflects the 19th century Ottoman architectural style, was built in 1905. The mansion, which was used as a residence by Sheikh Cemil (Nardalı), one of the respected names of the region, until the start of the War of Independence, became one of the important headquarters of the National Struggle, especially after the attacks (Kaç-Kaç) in July 1920. The mansion, which was taken under protection in 1993, was restored by Adana Metropolitan Municipality and it was converted into a museum and opened to visitors under the name of "Sheikh Cemil Nardalı National Struggle Mansion". In this study, Şeyh Cemil Nardalı Mansion was examined in terms of history and tourism. Semi-structured interview method was used in the research. As a result of the research, the life of Sheikh Cemil, the history and architectural features of the mansion, the activities that took place in the mansion during the National Struggle the current situation and tourism potential of mansion the has been revealed.

Keywords: Sheikh Cemil, Nardalı Mansion, Adana, Tourism

¹ Öğr. Gör. Dr., sedatdegisgel@mu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5937-4934>

HAVAYOLU ULAŞIMINDA YARARLANICILARIN MARUZ KALDIĞI YAYGIN BİLİNMEYEN UYGULAMALAR VE YAPTIRIMLAR

Erdal DURSUN¹

Özet

Sivil hava ulaştırması ülkelerin en prestijli, katma değerli ve emniyetli ulaşım şekli olarak bilinmektedir. Sivil hava ulaştırmasını diğer ulaşım şekillerinden ayıran başlıca özellikler ise hızlı ve konforlu olmasıdır. Verilen hizmetin niteliği ve kalitesine göre de ücretlendirme usulleri, yararlanıcı konumundaki yolculara yansıtılmaktadır. Ülkelerin ekonomilerinde kritik öneme sahip olan havacılık sektörünün, icra edilen operasyonlar sırasında kendine has bir takım karakteristik uygulama ve yaptırımları bulunmaktadır. Bu bildiri çalışmasında havayolu kullanıcıları nezdinde yaygın şekilde bilinmeyen ancak gündelik operasyon süreçlerinde sıkça ve yoğunlukla maruz kalınan özel durumlar araştırılarak incelenecektir. Bu doğrultuda öncelikle ilgili sivil havacılık otoritesi tarafından gözetilen kıstaslar irdelenecek ve içerik analizi yapılacaktır; elde edilen çıkarımların sektörel faaliyetler üzerindeki güncel neticeleri ele alınacaktır. Az bilinen ancak kritik öneme haiz olan dinamiklerin açığa çıkarılarak yaygın hale getirilmesi, bu alanda kendini yetiştirecek potansiyel adaylara kılavuzluk niteliği taşıyacaktır. Çalışma sonucunda elde edilecek neticeler öncelikle literatürdeki sınırlılığa yapıcı nitelikte katkı sağlayacak; müteakibinde ise sık uçan yolculara yönelik rehberlik edecek bir içerik oluşturulmasına destek verecektir.

Anahtar Kelimeler: Havayolu Ulaştırması, Havacılık Emniyeti, Havacılık Güvenliği.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Havacılık Yönetimi Bölümü,
ORCID: 0000-0002-6255-1380, erdal.dursun@nisantasi.edu.tr

ISIK-KÖL VE NARIN (TAYN-ŞAN) AĞIZLARINDA FONOLOJİK SÜREÇLER (ÜNLÜ BENZEŞMELERİ ÜZERİNE)¹

Gulmira MOLDOSULTANOVA²

Özet

Kırgız Türkçesinin takip edebileceğimiz en eski yazılı kaynakları, Eski Türk Yazıtları olarak bilinir. Bu yazılı kaynaklar 5. yüzyıl ile 9. yüzyıllar arasında yazılmış olup aynı zamanda ortak Türk dillerinin bilinen ilk yazılı eserleridir.

Bilindiği üzere Kırgız Türkçesi, Türk Lehçelerinin içerisinde (Kuzeybatı) Kıpçak grubuna girer. Kırgız Türkçesi kendi içinde kuzey, güneydoğu ve güneybatı olmak üzere üç ağıza ayrılır. Kuzey ağızları diğer ağızlara göre standart dile daha yakınlık gösterdiği bilinmektedir. Talas, Çüy, Narin (Tyan-Şan), Isık-Köl, Karışık (sınır) gibi alt ağızlarına ayrılan kuzey ağızları, standart dille fonolojik ve morfo-fonolojik açıdan farklılıklar göstermektedir.

Bu çalışmada Standart Kırgız Türkçesinin Kuzey ağızlarından olan Isık-Köl ve Narin ağızlarında görülen fonolojik süreçler ve onların ortaya çıkış nedenleri incelenecektir. Bu ağızlardaki ünlü benzeşmeleri tarihi-karşılaştırmalı yöntemle ortaya konulurken diğer yandan ünlü uyumların bozulduğu durumlar üzerinde de durulacaktır.

Anahtar kelime: Isık-Köl ağızı, Narin (Tyan-Şan) ağızı, benzeşme, tarihi-karşılaştıрма

PHONOLOGICAL PROCESSES IN ISIK-KOL AND NARIN (TIAN-SHAN) DIALECTS

Abstract

The oldest sources of Kyrgyz Language is known as old Turkic inscriptions. These written sources were written between the 5th and 9th centuries and are also known as the first written works of the common Turkic languages. Kyrgyz Language is in the (Northwest) Kipchak group of Turkic Dialects. Kyrgyz Language is divided into three dialects, namely north, southeast and southwest. It is known that the northern dialects are closer to the literary language than other dialects. The northern dialects, which are divided into Talas, Çuy, Narin (Tyan-Şan), Isık-Kol, Mixed (border), differ from each other and the literary language both phonologically and morpo-phonologically.

In this study, the phonological processes seen in Isık-Kol and Narin dialects, which are the northern dialects of Literary Kyrgyz Language, and the reasons for their occurrence will be examined. As vowel harmony in these dialects being examined chronological method, some cases in which vowel harmony can not be mentioned will also be studied.

¹ Bu bildiri, Kırgız Türkçesinin Kuzey Ağızları (Isık-Köl ve Narin Bölgeleri; Ses Bilgisi) (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, 2022 İstanbul) başlıklı yayımlanmamış doktora tezinden üretilmiştir.

² Dr., ORCID NO: 0000-0003-3830-503X

Keywords: Isik-Kol dialect, Narin (Tian-Şan) dialect, harmony, chronological method

İLKOKUL 4.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SAYI HİSSİ BECERİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME BAŞARISINA ETKİSİ

Ayşe Kübra GÜRKAN¹ & Mustafa ULU²

Özet

Araştırmanın amacı, ilkokul 4.sınıf öğrencilerinin sayı hissi becerilerinin problem çözme becerilerini yordama düzeyini belirlemek ve sayı hissi ile problem çözme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Eskişehir il merkezinde 4 devlet okulunda öğrenim gören küme örnekleme yöntemiyle seçilmiş 323 ilkokul 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı olarak Gürkan ve Ulu (2023) tarafından geliştirilen 6 faktörlü sayı hissi ölçeği ve Ulu (2016) tarafından geliştirilen problem çözme testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde çoklu doğrusal regresyon analizi ve Sperman's rho korelasyon analizi yapılmıştır. Bu çalışma sonunda sayı hissi becerilerinin problem çözme başarısındaki değişimin %53'ünü açıkladığı sayıların anlamı ve büyüklüğü, sayıları ayırıştırma birleştirme, referans noktası belirleme, esnek hesaplama ve sonuçların akla yatkinlik faktörlerinin problem çözme başarısını yorduyor olduğunu göstermiştir. İşlemlerin etkisi faktörünün ise problem çözme başarısını yordamadığını ortaya koymuştur. Sayı hissi stratejileri puanları ile şekil ve diyagram çizme stratejisi, deneme yanılma stratejisi, geriye doğru çalışma stratejisi, sistematik liste yapma stratejisi ve örüntü arama stratejisi arasında orta düzeyde pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Sayı hissi strateji puanları ile matematik cümlesi yazma stratejisi arasında negatif orta düzeyde ilişki vardır. Araştırma sonucunda elde edilen bu bulgu sayı hissi puanları düştükçe kural tabanlı matematik cümlesi yazma stratejisinin kullanım oranının arttığını; sayı hissi puanları arttıkça strateji tabanlı şekil ve diyagram çizme, deneme yanılma, geriye doğru çalışma, sistematik liste yapma ve örüntü arama stratejisi kullanım oranı artmıştır.

Anahtar Kelimeler: ilkokul, sayı hissi, problem çözme, problem çözme stratejileri

THE EFFECT OF NUMBER SENSE SKILLS OF PRIMARY SCHOOL 4TH GRADE STUDENTS ON THE SUCCESS OF PROBLEM SOLVING

Abstract

The aim of the study is to determine the predictive level of problem solving skills of number sense skills of 4th grade primary school students and to examine the relationship between number sense and problem solving strategies. Relational screening model was used in the research. The sample of the study consists of 323 primary school 4th grade students selected by cluster sampling method, studying in 4 public schools in the city center of

¹ Dumlupınar Üniversitesi, ORCID:0000-0002-5972-0008

² Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID:0000-0002-3961-1533

Eskişehir in the 2021-2022 academic year. The 6-factor number sense scale developed by Gürkan and Ulu (2023) and the problem solving test developed by Ulu (2016) were used as data collection tools of the research. Multiple linear regression analysis and Sperman's rho correlation analysis were used to analyze the data. At the end of this study, it was shown that number sense skills explained 53% of the change in problem solving success, meaning and size of numbers, separating and combining numbers, determining reference point, flexible calculation and plausibility of results factors predicted problem solving success. It was revealed that the effect of the operations factor did not predict the success of problem solving. It was seen that there was a moderate positive correlation between the scores of number sense strategies and the strategy of drawing figures and diagrams, trial and error strategy, working backwards strategy, systematic list making strategy and pattern search strategy. There is a moderate negative correlation between number sense strategy scores and mathematical sentence writing strategy. This finding obtained as a result of the research indicates that the use of rule-based mathematical sentence writing strategy increases as the number sense scores decrease; As the number sense scores increased, the use of strategy-based shape and diagram drawing, trial and error, backward working, systematic list making, and pattern search increased.

Keywords: Primary school, number sense, problem solving, problem solving strategies

TACTICS OF POLITICAL DISCOURSE AND THEIR INTERPRETATION IN THE SPEECHES OF KYRGYZ POLITICIANS

Saltanat Isakova¹

Abstract

This article deals with the connection between language and politics: no political regime can exist without communication. Moreover, it can be argued that the specificity of politics consists in its predominantly discursive nature: many political actions are verbal in nature. The aim of the article is to determine political discourse tactics and study the verbal ways in which social power manipulates society, ways of prescribing and reproducing social inequality through tactics and strategies of communicative activity, and highlight the ways of linguistic resistance. For analysis, we have considered the speeches of some Kyrgyz politicians such as K. Tashiev, A. Madumarov, E. Surabaldieva at the meeting of Jogorku Kenesh and identified how the speech event is interpreted in media discourse, and more specifically, what genre characteristics are ascribed to the speech event and what modus operandi is implemented. It seems to us that the objective reproduction of the speech event of political discourse in the media is substituted by the manipulative use of its interpretation by the journalist. As a result, we propose a gradation of political discourse genres depending on the interpretation of the political speech as accusation, threatening, intimidation, promise, and warning, which is determined by the target content of the utterance as a factor in the regulation of speech communication. We propose such speech genres.

Keywords: political speech, discourse, speech tactics, speech genre, interpretation, communication

¹ Bishkek State University named after K. Karasaev, sisakova@bhu.kg

СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЙ КОНТЕКСТ ФЕНОМЕНА МЕНТАЛИТЕТА

Динара. Н. АЛИЕВА¹

Аннотация

Актуальность темы исследования: Ментальность как система есть категориальная характеристика нации, а значит, и общества, ядром которого является данная нация. Изучение менталитета позволяет понять внутренние отношения в обществе, выявить глубинные механизмы развития общества и заняться аксиологическими исследованиями. Анализ ментальности в рамках социальной философии не может ограничиваться определенным временным периодом, эта категория характеризует нацию и общество на современном этапе, аккумулируя в себе все исторические влияния и изменения, проецируемые на современность.

Цель исследования: Основной целью статьи является социально - философский анализ феномена менталитета и определение его роли в развитии исторической и социальной научной мысли.

Теоретическая и методологическая основы исследования: В ходе исследования был применен системный подход в изучении менталитета, как единой системы характерных черт. В статье также наблюдается аксиологический и сравнительный методы.

Выводы: Изучение ментальности связано со многими методологическими трудностями: отсутствием единой трактовки содержания понятия, его границ и соотношения с уровнями бытия; неопределенность в отношении субъекта-носителя ментальности, сложность эмпирического исследования, обусловленная характером явления, возможностью его обнаружения множественными косвенными способами. Таким образом, менталитет, становится новым понятием современной реальности, которое призвано фиксировать и объяснять новые реалии нынешнего общества.

Ключевые слова: менталитет, ментальность, философия, общество, современная реальность.

¹ Докторант по программе доктора философии Кафедры философии Бакинского Государственного Университета Азербайджанская Республика, БАКУ, dinaraliyeva94@mail.ru

DEĞER PROBLEMİNE KÜLTÜRDEKİ SOSYO-FELSEFİ YAKLAŞIM

Nuray QİBLELİYEVA¹

Özet

Problem Durumu: Kültürdeki değerler problemi, birçok ünlü filozof tarafından incelenmiştir. Kültürün en önemli unsuru olan değerler, tarih boyunca insanlığa eşlik etmiştir. Değerler problemini çözmek ve bunların sosyal yaşam alanında gerçekleşmesinin güncelliği, kültürün tek vücut halinde varlığının özelliklerini belirleme ihtiyacı ile ilişkilendirilir. İnsan faaliyetlerinin farklı alanlarında değerlerin uygulanmasının özelliklerinin incelenmesi, değer bilincinin işlevselliğinin belirlenmesi ve farklı kültür dönemlerinin etkili bir şekilde incelenmesi, teorik ve pratik açıdan önemli kültür ile değerler arasındaki derin bağlantıyı belirlemeyi sağlar.

İlk olarak, varoluş ve kültür çalışmalarıyla ilgili temel problemden bahsettik. İkincisi, kültürün varlığının, yalnızca içinde üstün konumda olan değerlere bağlı olduğunun belirtilmesi gerekir. Bu husus, çoğu olayların artan değişkenliği, yüksek derecede belirsizlik, parçalanma ve baskın dünya görüşünün değişmesi olarak karakterize edilen kültürel gelişimin sözde geçiş dönemlerini incelerken özellikle güncel bir hale gelir. Değerlerin varlığı değişiklik gösterir. Her şeyden önce değerler, insanın faaliyetlerinin farklı türleri aracılığıyla gerçekleştirilmeyi gerektirir. Toplum ve kültür bu açıdan önemini kaybetmez, tam tersine, tarihin öznesi olarak İnsan'ın kültürü, ahlakı, medeniyeti yaratan, tüm sosyo-doğal sistemi aktif olarak etkileyen perspektifinden ele alınır ve haliyle önemini kaybetmez, nesnelleştirmenin etkisi altında bulunur. Genel olarak Doğu ile Batı arasında açık bir diyalogun, bütünleşmenin ve etkileşimin var olduğu günümüzde, değerlerin özünün, değerlerin ve kültürün etkileşiminin incelenmesi en önemli bilimsel ve pratik problem olmakla birlikte siyasi, sosyo-kültürel, küresel ve evrensel gelişme süreçlerinin yönü ile ilgilidir.

Çalışmanın temel amacı: modern, gelişen toplum kültüründeki değerlerin sosyo-felsefi analizini yapmaktır.

Araştırmanın teorik ve metodolojik temeli (yöntem): değer nitelikli olayların teorik analizi için temel yaklaşımlardan biri olarak aksiyolojik yaklaşımdır. Yazıda genel, özel bireysel, mantık ve tarihsellik birliği, tutarlılık, diyalektik ilkeler kullanılmıştır.

Sonuç: Araştırmalar, değer, felsefenin öznel ve nesnel, maddi ve ideal, evrensel ve bireysel etkileşimini anlamaya olanak sağlayan temel kavramlarından biri olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: kültür, değerler, problem, filozoflar, insanlık, tarih, güncellik, insan faaliyetleri, değer bilinci, dönemler.

¹ Bakü Devlet Üniversitesi, Felsefe Bölüm doktora öğrencisi, *Azerbaycan Cumhuriyeti, BAKÜ*,
nuray.qiblaliyeva@mail.ru

“МАНАС” ЭПОСУНДАГЫ ЭЛДИК ХИРУРГИЯЛЫК ЫКМАЛАРДЫН ЖАНА КОЛДОНУЛУУЧУ АСПАПТАРДЫН АТАЛЫШТАРЫНА ЭТИМОЛОГИЯЛЫК АНАЛИЗ

Супаева Аида Акунбековна¹

Аннотация

Бүгүнкү күндө салттуу билимдер азыркы илимий билимдердин башаты катары кызмат кылып келгендиги жалпы баарыбызга белгилүү болуу менен бирге өзүнүн актуалдуулугун жогото элек. Бул туурасында илгертеден эле элибизде мындай билимдердин мыкты өздөштүрүлүп келгенин бир топ чет элдик жана жергиликтүү окумуштуулардын изилдөөлөрүнөн жана фольклордук чыгармалардан окуп билүүгө болот. Салттуу билимдердин аскердик, кол өнөрчүлүк, дарыгерчилик, элдик астрономиялык, эсепчилик жана жайчылык, тамак-аш, санжыра, саяпкерлик, мүнүшкөрлүк жана аңчылык, полиглоттук, генетикалык сыяктуу түрлөрүнө ар тараптан изилдөөлөр жүргүзүлгөн. Аталган билимдердин ичинен элдик дарыгерчиликтин бир тармагы болгон хирургиянын жөнөкөй элементтеринен баштап татаал дарылоо ыкмаларынын кеңири таралгандыгына “Манас” эпосунан алынган материалдар далил болот. Бул иште элдик хирургиянын дарылоо ыкмалары жана колдонулуучу аспаптардын аталыштары боюнча түрк тилдеринин арасында чакан этимологиялык анализ жүргүзүлдү. Себеби буга чейин элдик хирургиянын ыкмалары тарых, этнография, философия сыяктуу илимдин тармактарында кеңири планда изилденгени менен тилдик багытта аларды структуралык, семантикалык жана этимологиялык жактан изилдөөлөр аз санда болгон. Изилдөө үчүн Сагынбай Орозбаковдун, Саякбай Каралаевдин жана Жүсүп Мамайдын варианттары каралды.

Ачкыч сөздөр: этимология, элдик дарыгер, сыныкчы, канчы, тинтүүр, аштар, картык, күпсөр, шакшак, жаракат.

ETYMOLOGICAL ANALYSIS OF FOLK SURGICAL TECHNIQUES AND NAMES OF APPLICATION IN THE EPOS "MANAS"

Abstract

Today, the fact that traditional knowledge has served as a source of modern scientific knowledge has not lost its relevance, along with common knowledge for all of us. This can be read in the research and folklore works of a number of foreign and local scientists. Comprehensive studies of such types of traditional knowledge as military, handicraft, medical, Folk astronomical, accounting and pasture, food, genealogical, itinerant, mountain

¹ Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин, Кесиптик колледжинин окутуучусу, Бишкек ш., Кыргызстан, supaeva5065@gmail.com / Kyrgyz National University named after Zh. Balasagyn Teacher of a professional college, Bishkek, Kyrgyzstan

and hunting, polyglot, genetic were carried out. The widespread use of complex methods of treatment, starting with simple elements of surgery, which is a branch of traditional medicine, is evidenced by the materials of the epic "Manas". In this work, a small etymological analysis of the methods of treatment of folk surgery and the names of the instruments used among the Turkic languages was carried out. This is due to the fact that, although previously the methods of folk surgery were widely studied in such fields of science as history, ethnography, philosophy, in the linguistic direction they were structurally, semantically and etymologically studied in small numbers. Variants of Sagynbai Orozbekov, Sayakbai Karalaev and Zhusup Mamai were considered for the study.

Keywords: etymology, folk healer, chiropractor, tintyur, ashtar, kartyk, kupsur, shakshak, trauma.

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN KARAR ALMA STİLLERİNE ETKİSİ ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Emre AÇAR¹

Özet

Karar alma için çeşitli tanımlamalar yapılsa da bu tanımların en yaygını, belirli bir problemi çözmek için en az iki seçenekten birinin seçilerek problemi çözmeyi çalışmaktır. Karar alma günlük hayatta sürekli uyguladığımız ve kimi zamanda farkında olmadan gerçekleştirdiğimiz bir eylemdir. Bu eylem bazen hayati önem taşırken bazen de günlük hayatta rutin haline gelmektedir. Bu nedenle karar alma, dar bir pencereden bakılamayacak kadar geniş yelpazeye sahiptir. Karar alma süreci ise bireyin problemle karşılaşmasıyla başlayarak, problemin çözümü için seçeneklerden birinin seçilmesi ile sona ermektedir. Bu süreç bir çocuğun oyun oynamak için oyuncak seçmesinden üst düzey bir yöneticinin kurum için karar almasına kadar geniş bir yaş ve statü grubuna hitap eder.

Belirli bir yaşa ve evreye kadar bireyler ebeveynlerinin baskısıyla ya da onların oluşturdukları seçeneklerle karar alma yoluna giderler. Bu aşamadan sonra reşit sayılan ve üniversite eğitimleri için ailesinden bağımsız yaşamaya başlayan üniversite öğrencileri kendi başlarına karar almaya başlamaktadırlar. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin karar alma stillerini, cinsiyet, medeni durum, çalışma durumu, yaşları, kardeş sayıları, eğitim düzeyi, öğrenim gördükleri fakülte ve gelir dağılımı gibi demografik özelliklerin etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Araştırmada 320 öğrenci ile beş boyutlu (sezgisel, akılcı, çekingen, bağımlı, doğal) karar alma stili anketi yapılmıştır. Veriler SPSS programı ile analiz edilerek çıkan sonuçlar açıklanmıştır.

Anahtar kelimeler: Karar alma, demografik özellikler, üniversite öğrencileri

THE EFFECT OF DEMOGRAPHIC FEATURES ON DECISION-MAKING STYLES A RESEARCH ON ÇANAKKALE ONEKİZ MART UNIVERSITY STUDENTS

Abstract

Although there are various definitions for decision making, the most common of these definitions is to try to solve the problem by choosing one of at least two options to solve a particular problem. Decision-making is an action that we constantly practice in our daily lives and sometimes without realizing it. Sometimes this action is vital and sometimes it becomes routine in daily life. Decision-making is therefore too wide-ranging to be viewed through a narrow lens. The decision-making process starts with the individual's encounter with the problem and ends with the selection of one of the options for solving the problem. This process addresses a wide range of age and status groups, from a child choosing a toy to play with to a senior manager making decisions for the organization.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 17emreacar@gmail.com

Until a certain age and stage, individuals make decisions under the pressure of their parents or with the options they create. After this stage, university students who come of age and start to live independently from their families for their university education start to make decisions on their own. In this study, it was investigated whether demographic characteristics such as gender, marital status, employment status, age, number of siblings, education level, faculty of study and income distribution affect the decision-making styles of university students. In the study, a five-dimensional (intuitive, rational, diffident, dependent, natural) decision-making style questionnaire was conducted with 320 students. The data were analyzed with SPSS program and the results were explained.

Keywords: decision making, demographics, college students

SUSTAINING ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE ANTHROPOCENE ERA: INEQUALITY OR HAPPINESS?¹

Ebru Tomris AYDOĞAN²

Abstract

Sustainable development emphasizes the eradication of poverty and hunger, preservation of the environment, and putting an end to all inequalities both between and within countries (Brundtland Report, 1987). The concept of sustainable development analyzes economic development, as well as environmental and social matters and aims to preserve the natural resources for future generations. Sustainable economic development that includes economic growth and human capital -which are the prerequisites for development- may ensure a fairer distribution of income and hence, lower levels of income inequality in especially the developing countries. The happiness levels of such countries increase and gender equity is achievable.

Sustained and inclusive economic growth enhances progress and creates decent employment opportunities thereby increasing living standards and thereby the happiness levels of the countries (UN, 2022). Economic crises and climate change that are caused by fuel-based energy sources erupt where sustainable development is not attained. Therefore, sustainable economic development suggests that the planetary boundaries are taken into account during the economic activities to decelerate climate change. It also necessitates social inclusion of the vulnerable groups in the low- and middle-income countries (LMIC).

This paper aims to analyze the relationship between economic development, inequality, and happiness by considering the effects of human capital, environment, and inclusive economic growth on Türkiye and other countries.

Keywords: Economic Growth, Economic Development, Sustainable Development, Turkey.

¹ JEL Codes: O40, O11, Q011.

² Asst. Prof., Yeditepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economics, taydogan@yeditepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1529-5484

COVID-19 PANDEMİ KAYNAKLI UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ: ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNE DAYALI BİR DEĞERLENDİRME

Gözde GÜRSOY¹ & Döndü ÖZDEMİR²

Özet

2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgınının önüne geçmek amacıyla çeşitli önlemler alınmış ve bu kapsamda ülkemizde dahil çoğu ülkede uzaktan eğitim sürecine geçilmiştir. Salgının yayılma hızı önemli ölçüde engellenmiş ancak uzaktan eğitim kısa ve uzun vadeli kimi sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle uzaktan eğitim uygulamalarının geliştirilebilmesi için ülkemizde ilk defa deneyimlenen bu sürecin çeşitli araştırmalarla incelenmesi önemlidir. Bu nedenle araştırmanın temel amacını pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde gerçekleştirilen sosyal bilgiler derslerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi oluşturmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler derslerinin nasıl gerçekleştiği, uzaktan eğitimin katkıları, yaşanan sorunlar, öğrenciye yansımaları ve geleceğe dönük öneriler belirlenmiştir. Temel nitel araştırma deseninin kullanıldığı bu çalışmada veriler 10 sosyal bilgiler öğretmeni ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Veriler tematik analiz kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda uzaktan eğitim sürecinde çoğunlukla düz anlatım ve soru cevap yöntemleri ile görsel, video ve hazır power point sunularının kullanıldığı, ölçme değerlendirme ise sadece farklı kanallar aracılığıyla gerçekleştirilen çoktan seçmeli testlerle sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu süreçte öğrencilerin derslere katılımı, ilgileri ve akademik başarılarının düştüğü öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Bu durum çoğunlukla katılımın zorunlu olmaması, ders esnasında kameraların açılmaması, sınıf atmosferinin oluşturulamaması, teknik problemler ve sınırlı teknik imkanlar ile açıklanmıştır. Sonraki uzaktan eğitim süreçleri için ise öncelikle belirlenen bu sorunların giderilmesi önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Pandemi, uzaktan eğitim, sosyal bilgiler

1 Yüksek Lisans Öğrencisi, Dumlupınar Üniversitesi, gozdegursoy4@gmail.com, 0000-0001-5530-857X

2 Dr. Öğr. Üyesi, Dumlupınar Üniversitesi, donduozdemir@gmail.com, 0000-0002-0784-2206

SANAT İLE MODANIN HARMANLANMASINDA, TASARIMCI HUSSEİN CHALAYAN'IN YORUMU

Gül AYDIN¹

Özet

Çeşitli kaynaklardan beslenen modanın son yıllarda özellikle sanat akımlarından etkilenmiş olduğundan bahsedilebilmektedir. Araştırmanın konusunu; giyim, moda ve sanat kavramları ışığında Konstrüktivizm giysi tasarımlarını etkileme durumu, konstrüktivizm etkisinde uygulanmış bir kadın giysi tasarımı uygulaması oluşturmaktadır. Araştırma Konstrüktivizmin moda dünyasındaki yerini, Konstrüktivizmin ve modanın etkileşim durumu, Konstrüktivizmin etkisinde gerçekleştirilmiş kadın giysi tasarımları özelinde araştırılması ve Konstrüktivizmin temel ilkelerinden esinlenerek bir kadın giysi tasarımı uygulamasının gerçekleştirilmesi oluşturmuştur. Sanal olarak üretilen desen, modacılar hızı, gerçekçiliği ve sanal gerçekliği sorgulama eğilimi yaratmıştır. Yirmi birinci yy. 'da kavramları sorgulamak sanatta ve tasarım alanında değişim gösteren yöntemlere teşvik eden bir gücün temsili olmuştur. İçinde bulunduğumuz dönemde hız kavramıyla ve dijital baskı imkânlarıyla kıyafete taşınmış olan günümüz giyim tasarımcılarından olan Hussein Chalayan hız sonucu olumsuz sonuçlara sebebiyet veren, çarpışmakta olan araçları, estetik bir boyut ile dijital baskı olarak oluşturmuş ve koleksiyonunda latekse biçim vererek hız kavramının kıyafet üstünde oluşan etkiyi yani dondurulmuş 'anı' tasvir ederek 'zaman' olgusunu sorgulamaktadır. Hussein Chalayan çağdaş bir moda tasarımcısı aynı zamanda modayı sanat düzeyine çıkaran dünyaca ünlü bir isim olduğu için bu çalışmada kapsamlı bir şekilde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Moda, Sanat, Konstrüktivizm, Giysi Tasarımı.

DESIGNER HUSSEIN CHALAYAN'S INTERPRETATION ON BLENDING ART AND FASHION

Abstract

It can be mentioned that fashion, which is fed from various sources, has been especially influenced by art movements in recent years. The subject of the research; Influence of Constructivism clothing designs in the light of clothing, fashion and art concepts constitutes a women's clothing design practice applied under the influence of constructivism. Research Constructivism's place in the world of fashion, the interaction of Constructivism and fashion, the research of women's clothing designs made under the influence of Constructivism, and the implementation of a women's clothing design application inspired by the basic principles of Constructivism. Virtually produced pattern has created a tendency for fashion designers to question speed, realism and virtual reality. Twenty-first century. Questioning concepts in

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi, Giyim Üretim Teknolojisi Programı Bölüm Başkanı, 0000 0003 1830 681X

art and design has been a representation of a power that encourages changing methods. Hussein Chalayan, one of today's clothing designers who brought them to clothes with the concept of speed and digital printing possibilities in the current period, created the colliding vehicles, which cause negative results as a result of speed, as digital printing with an aesthetic dimension. It questions the phenomenon of 'time' by describing 'moment'. Hussein Chalayan is a contemporary fashion designer as well as a world-renowned figure who raises fashion to the level of art, so it has been extensively studied in this study.

Keywords: Fashion, Art, Constructivism, Clothing Design.

LİBERALİZMİN ÖZGÜRLÜK, EŞİTLİK, MÜLKİYET VE DEVLET GÖRÜŞLERİNE DİĞER İDEOLOJİLERİN ELEŞTİRİLERİ

Göktuğ ŞEKER¹

Özet

Liberal ideoloji, geçmiş on yedinci asra kadar giden en eski ideoloji biçimlerinden bir tanesidir. Fakat liberalizm ortaya çıktığı süreçten itibaren sosyal ve iktisadi gelişmelerden etkilenmesiyle çeşitli dönüşümler yaşamış ve değişik biçimlerde karşımıza gelmiştir. Bu araştırmada liberal ideolojinin devlet, mülkiyet ve üretim ilişkileri, egemenlik biçimleri ve siyasal sistem ile özgürlük ve eşitlik kavramlarına bakışı ayrıca da bu kavramlara başka görüşler ve düşünürler tarafından yapılan eleştirilere değinilmiştir. Öncelikle liberalizmin kavramsal çerçevesinden yola çıkılmıştır. Ardından da siyaset felsefesi açısından önem arz eden kavramlara liberalizmin nasıl yaklaştığı üstünde durulmuş ve liberalizmin kendi içindeki türlerinde bile bu kavramlara karşı bakış açısında nasıl bir değişim ve dönüşüme uğradığı açıklanmıştır. Son olarak da çeşitli görüşler tarafından bu durumun ne gibi eleştirilere maruz kaldığı ortaya koyulmaktadır. Bu çalışma nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemeleri yapılarak hazırlanmıştır ve kaynak olarak da bu konuda basılmış kitaplar, yazılmış makaleler ve yayımlanmış tezlerden faydalanılmıştır. Çalışmanın temel varsayımı, çeşitli yaklaşımların devletin fonksiyonlarına, özgürlük anlayışına, eşitliğe bakışına, mülkiyet ilişkilerine ve siyasal sisteme bakış açısının incelenerek temel farklılıklar üzerinde durulmasıdır. Çalışmanın akışı ilk başta liberalizmin kısaca tarif edilmesinin ardından liberal ideolojinin özgürlük ve eşitlik kavramına nasıl baktığına değinilmesi daha sonra da Liberalizmin özgürlük ve eşitlik düşüncesinin diğer ideoloji görüş ve fikir adamları tarafından eleştirisine değinilecektir. Bu akış şeması daha sonra sırasıyla; devlet, mülkiyet ve üretim ilişkileri ve egemenlik biçimleriyle siyasal sistem kavramları da değerlendirilerek çalışmanın sonucuna ulaşılabacaktır.

Anahtar Kelimeler: Liberalizm, Devlet, Özgürlük, Mülkiyet, İdeoloji

LIBERALISM'S VIEWS ON FREEDOM, EQUALITY, PROPERTY AND STATE, CRITICISM OF OTHER IDEOLOGIES

Abstract

Liberal ideology is one of the oldest forms of ideology, dating back to the seventeenth century. However, liberalism has undergone various transformations and has come before us in different forms as it has been affected by social and economic developments since its emergence. In this research, the view of liberal ideology on the concepts of state, property and production relations, forms of sovereignty and political system, freedom and equality, as well as the criticisms made by other views and thinkers on these concepts are mentioned.

¹ İnönü Üniversitesi, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı, Doktorant, gseker1903@gmail.com

First of all, the conceptual framework of liberalism was started. Then, how liberalism approaches the concepts that are important in terms of political philosophy, and how liberalism has undergone a change and transformation in its perspective towards these concepts, even in its own types, is explained. Finally, it is revealed what kind of criticism this situation has been exposed to by various opinions. This study has been prepared by making document analyzes from qualitative research techniques, and as a source, books published on this subject, articles written and published theses have been used. The basic assumption of the study is to focus on the fundamental differences by examining the perspectives of various approaches on the functions of the state, the understanding of freedom, equality, property relations and the political system. The flow of the study will be briefly described at first, then the liberal ideology's approach to the concept of freedom and equality will be discussed, and then the criticism of liberalism's freedom and equality idea by other ideological views and ideas will be discussed. This flow chart is followed by; The results of the study will be reached by evaluating the concepts of state, property and production relations and forms of sovereignty and political system.

Keywords: Liberalism, State, Freedom, Property, Ideology

BİR BİLİM İNSANI VE BİLİM TARİHÇİSİ OLARAK TAŞMUHAMMED KÂRİ-NİYAZOV (1897-1970)

Fegani BEYLER¹

Özet

Türkistan, tarihe baktığımızda, oldukça eski ve önemli bir bilim ve medeniyet merkezi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu coğrafyada özellikle orta çağ döneminde -İslâm dünyasının birçok bölgesinde olduğu gibi- yoğun bir bilimsel, felsefî ve sanatsal faaliyette bulunulmuştur. Önemli bir kısmı günümüze kadar gelebilmiş rasathane, kütüphane, medrese vd. eğitim-öğretim alanları Türkistan'da dinî ilimlerle birlikte, fen ve doğa bilimlerinde de çok sayıda âlimin yetiştiğini ortaya koymaktadır.

Değerli bir Türk-İslâm bilim ve medeniyet mirasına ev sahipliği yapan Özbekistan, Türkistan'ın en önemli bölgelerinden birini oluşturmaktadır. Burada, yukarıda sözü edilen bilim geleneği, SSCB döneminde de yaşatılmaya çalışılmıştır. Bu husus; kendini *kendi medeniyetine sahip çıkma, onu tanıtarak koruma ve canlandırma* olarak göstermiştir. Özbekistanlı bilim insanlarının bir kısmı -dönemin zorlu koşulları göz önünde bulundurulduğunda- bu süreçte kayda değer roller üstlenmişlerdir.

Bunlardan biri, Özbekistanlı matematik bilgini Taşmuhammed Niyazoviç Kâri-Niyazov'dur (1897-1970). O, aynı zamanda bir bilim ve medeniyet tarihçisi, pedagog ve çeşitli kamu görevlerinde bulunmuş bir devlet adamıdır.

Kâri-Niyazov Hucend'de doğmuş, öğrenimine medresede başlamış, ardından yerel Rus okulunda okumuştur. Orta Asya Devlet Üniversitesi Fizik ve Matematik Bilimleri Fakültesinden mezun olmuş, buradaki eğitim-öğretim faaliyetlerine de etkin bir biçimde katılmıştır. Bu üniversitede rektörlüğe kadar yükselmiştir.

Kâri-Niyazov'un bir bilim insanı olarak başlıca ilgi alanlarını şu şekilde ifade etmek mümkündür: Genel olarak matematik ve matematik tarihi, özel olarak analitik geometri, sayılar teorisi, diferansiyel denklemler, astronomi tarihi. Arkeoloji, filoloji ve el yazması eserler konusunda da çalışmaları bulunan Kâri-Niyazov, 300 civarında eser ortaya koymuştur.

Kâri-Niyazov, ilk Özbek okulunun da kurucusudur. Tüm yaşamını eğitim-öğretim faaliyetlerine adanmış, Özbekistan halkının gelişimi için büyük bir çaba harcamıştır.

Günümüzde Özbekistan'da herkesin tanıdığı, âdeta bir halk kahramanı olarak görülen Kâri-Niyazov, Türkiye'de neredeyse, bilinmemektedir.

Bu çalışmada Kâri-Niyazov bir bilim insanı ve bilim tarihçisi olarak ele alınacaktır. Bu çerçevede Özbekistan Türkçesi, Rusça ve İngilizce olarak yayımlanmış kaynaklardan hareketle, onun yaşamı ve eserleri konusunda bilgiler verilecektir. Kendi eserlerinden

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, feganibeyler@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2445-4256>

hareketle, Kâri-Niyazov'un bilim literatürüne katkıları ortaya konacak, böylece, onun Bilim Tarihi alanındaki yeri ve önemi tespit edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Taşmuhammed Kari-Niyazov, Özbekistan'da bilim tarihi, Özbekistanlı alimler, Türkistan'da bilim, Özbekistan matematik okulu

TASHMUKHAMED KARY-NIYAZOV AS A SCIENTIST AND HISTORIAN OF SCIENCE (1897-1970)

Fegani BEYLER¹

Abstract

When we look at the history, Turkistan emerges as a very old and important centre of science and civilization. In this region, an intense scientific, philosophical and artistic activity was carried out especially in the medieval period-as in many parts of the Islamic world. Education and training fields, which have significantly survived to the present day such as observatory, library and madrasah, reveal that a large number of scholars were trained in physical and natural sciences along with religious sciences in Turkistan.

Hosting a valuable Turkish-Islamic science and civilization heritage, Uzbekistan constitutes one of the most important regions of Turkistan. Here, the above-mentioned science tradition was tried to be kept alive during the period of USSR. This issue has manifested itself as *protecting and reviving its own civilization by promoting it*. Some of the scientists from Uzbekistan played a significant role in this process within the frame of the difficult conditions of the period.

One of them is Tashmukhamed Niyazovich Kary-Niyazov (1897-1970), a mathematician from Uzbekistan. He is also a historian of science and civilization, a pedagogue, and a political leader who held various public positions.

Kary-Niyazov was born in Khudjand. He started his education at the madrasah, and then he studied at the local Russian school. He graduated from the Faculty of Physics and Mathematics of the Central Asian State University and actively participated in the educational activities there. He rose to the rank of rector in this university.

It is possible to express the main areas of interest of Kary-Niyazov as a scientist as follows: Mathematics and history of mathematics in general, analytical geometry, number theory, differential equations, history of astronomy in particular. Kary-Niyazov, who also had studies on archaeology, philology and manuscripts, produced around 300 works.

Kary-Niyazov is also the founder of the first Uzbek school. He devoted his whole life to education and training activities and made a great effort for the development of the people of Uzbekistan.

¹ Assist. Prof., Bingöl University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Philosophy,
feganibeyler@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2445-4256>

Kary-Niyazov, known to everyone in Uzbekistan today and seen as a folk hero, is almost unknown in Türkiye.

In this study, Kary-Niyazov will be discussed as a scientist and historian of science. Within this frame, the information about his life and works will be given with respect to the sources published in Uzbekistani Turkish, Russian and English. Based on his own works, Kary-Niyazov's contributions to the science literature will be revealed; consequently, his place and importance in the field of History of Science will be determined.

Keywords: Tashmukhamed Kary-Niyazov, the history of science in Uzbekistan, the scholars from Uzbekistan, science in Turkistan, the school of mathematics in Uzbekistan

ULUSLARARASI SUÇLARLA MÜCADELEDE EVRENSEL YARGILAMA İLKESİNİN MUHTEMEL ZARARLARI: *DENİZ HAYDUTLUĞU ÖRNEĞİ*

Perihan GÖZÜM¹, Rabia YILDIRIM² & Yasin YILDIRIM³

Özet

Uluslararası suç, uluslararası hukukun yazılı kaynakları ve hukuk biliminin evrensel ilkeleri tarafından korunan meşru menfaatlere karşı gerçekleştirilen, bütün insanlığı ilgilendiren, uluslararası düzene, barışa ve güvene zarar veren her türlü saldırıyı, haksız fiili ve müdahaleyi tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Bu suçlar, bir yandan uluslararası düzeni, güvenliği ve adaleti tehdit ederken diğer yandan da gerçek kişilere, ticari kuruluşlara, uluslararası kurumlara ve uluslararası ticari, hukuki, ekonomik ve diplomatik dengelere zarar vermektedir. Uluslararası suçlar her ne kadar son 120 yıllık süreçte bilimsel bir tasnife tabi tutulsa da savaş suçları, kölelik, işkence ve bilhassa deniz haydutluğu gibi ağır suçların esasında binlerce yıllık geçmişi vardır ve bu suçlar “insanlığa karşı suç” olarak görülmektedir. Bütün bu teorik ve normatif hususların, ilgili yazılı hukuk kurallarının ve yargılama mekanizmalarının varlığına rağmen, bilhassa deniz haydutluğu gibi uluslararası suçlar günümüzde halen görülmekte, tamamen sona erdirilememekte ve uluslararası toplum bu suçlardan ötürü olumsuz etkilenmeye devam etmektedir.

Deniz haydutluğu özelinde; her ne kadar son yıllarda, ülkemizin de iştirak ettiği Birleşik Görev Kuvveti 151 ve Okyanus Kalkanı Harekâtı gibi misyonlar sayesinde birçok bölgede deniz haydutluğu suçunun önüne geçilse de günümüzde halen daha Gine Körfezi, Malakka Boğazı, Celebes Denizi ve Karayipler gibi uluslararası ticaret rotalarının kesiştiği hassas ve kritik noktalarda daha deniz haydutluğu suçunun örnekleri görülmektedir. İlk bakışta, eli silahlı, düzensiz ve amatör haydutların gerçekleştirdiği münferit silahlı eylemler olarak görülen bu suç, esasında uluslararası ticarete, lojistiğe ve güvenliğe karşı açıkça tehdit oluşturmakta, değerli kargoların, gemilerin zarar görmesine, ticari operasyonların durmasına, büyük parasal kayıpların yaşanmasında ve dahi ölümlere neden olmaktadır. Haliyle, deniz haydutluğu, muhakkak surette mücadele edilmesi gereken uluslararası bir suç olarak, uygar dünyanın karşısında durmaktadır. Ancak böylesi bir suç ile mücadelenin tek yolu silahlı güç kullanmak ya da ortak misyonlar oluşturmak olmayıp aynı zamanda güçlü ve etkili bir hukuki altyapıya da ihtiyaç duyulmaktadır. Zira mevcut uluslararası hukuki sistemde, deniz haydutluğu, her ne kadar iyi niyetlerle teşkil edilse de birtakım sakıncalı sonuçlar içeren, evrensel yargılama ilkesine tabi tutulmaktadır.

¹ Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi Kurşunlu Adalet MYO Dr. Öğretim Üyesi, pgozum@hotmail.com

² Çankırı Karatekin Üniversitesi Kurşunlu Adalet MYO Öğretim Görevlisi, T.C. Ankara Üniversitesi Özel Hukuk Doktora Programı Öğrencisi, rabiauzumcu@karatekin.edu.tr

³ Çankırı Karatekin Üniversitesi Kurşunlu Adalet MYO Öğretim Görevlisi, T.C. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Ortadoğu Çalışmaları Doktora Programı Öğrencisi, yasinyildirim@karatekin.edu.tr

Evrensel yargılama ilkesi insanlığa karşı suçların soruşturulması amacıyla şüpheli bir şahıs hakkında suçun işlendiği yerin, şüphelinin ya da mağdurun tabiiyetinin ve yerleşim yerinin, ya da başkaca bir unsurun dikkate alınmayarak tüm devletlere yargılama yapma imkânı veren bir ilkedir. Ağır suçlar için herhangi bir açık bırakmamak ve nerede olursa olsun bir yargılama sürecini mutlaka başlatmak gibi faydalı bir amaca hizmet eden bu ilke pratikte ise zaman zaman olumsuz sonuçlar verebilmektedir. Öyle ki; geçmişte de örnekleri görüldüğü üzere, bazı ülkelerde deniz haydutluğu suçu ile ilgili özel hukuki düzenlemelerin bulunmamasından ya da çok sayıda ülkenin öngördüğünden daha hafif cezaların öngörülmesinden ötürü deniz haydutlarının serbest bırakılması ya da çok hafif cezalar alabilmeleri gibi olumsuz durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu tür durumlar da uluslararası suçların genel mağduru olan uluslararası toplumun vicdanını yaralamakta, uluslararası hukuka duyulan güveni azaltmakta ve bu suçların devam etmesine sebebiyet vermektedir.

Böylesi olumsuz durumlarla karşılaşmamak adına, evrensel yargılama ilkesinin revize edilmesinin, insanlığa karşı suç kapsamına giren suçlar için yeknesak yaptırımların öngörülmesinin yerinde bir aksiyon olacağı ve bu sayede dengesiz, tutarsız ya da adil olmayan kararların verilebilmesinin önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Haydutluk, Deniz Ticareti, Evrensel Yargılama İlkesi, Suç

POSSIBLE DRAWBACKS OF THE PRINCIPLE OF UNIVERSAL JURISDICTION IN COMBATING INTERNATIONAL CRIMES: THE EXAMPLE OF PIRACY

Abstract

International crime is a concept used to describe all kinds of attacks, torts and interventions against legitimate interests protected by the written sources of international law and the universal principles of the science of law, which concern all humanity and harm the international order, peace, and trust. While these crimes threaten the international order, security, and justice on the one hand, they also harm real persons, commercial organizations, international institutions, and international commercial, legal, economic, and diplomatic balances. Although international crimes have been scientifically classified in the last 120 years, grave crimes such as war crimes, slavery, and piracy have thousands of years of history and they are "crimes against humanity". Despite the existence of all these theoretical and normative issues, related written rules of law and judicial mechanisms, these crimes such as piracy are still seen today, cannot be eliminated.

In the case of piracy; although this crime has been eliminated in many regions in recent years, thanks to missions such as Joint Task Force 151 and UN-coordinated Operation Ocean Shield, today there is still more criminal acts in sensitive and critical where international trade routes intersect. At first glance, this crime, which is seen as individual actions carried out by armed, irregular and amateur bandits, poses a clear threat to international trade, logistics and security, causing damage to valuable cargoes and ships, cessation of commercial operations, major monetary losses and even deaths. While this is the case, piracy stands before the civilized world as an international crime that must be tackled. However, the only way to combat such a crime is not only to use armed force or to

establish joint missions, but also a strong and effective legal infrastructure is needed. Because, in the current international legal system, piracy is subject to the principle of universal jurisdiction, which includes some objectionable results, even though it is created with good intentions.

The principle of universal jurisdiction is a principle that allows all states to prosecute a suspected person for the purpose of investigating crimes against humanity, regardless of the place where the crime was committed, the nationality and residence of the suspect or victim, or any other factor. This principle, which serves the useful purpose of not leaving any gaps for grave crimes and starting a trial process wherever it is, can sometimes give negative results in practice. So that; as seen in the past, unfavourable situations such as the release of pirates may arise due to the absence of special legal regulations regarding the crime of piracy in some countries or the provision of lighter penalties than many countries envisage. Such situations injure the conscience of the international community, which is the general victim of international crimes, reduce the trust in international law and cause these crimes to continue.

In order to avoid such negative situations, it is considered that it would be appropriate to revise the principle of universal jurisdiction and to prescribe uniform sanctions for crimes against humanity, thus preventing unbalanced, inconsistent or unfair decisions.

Keywords: Piracy, Seaborne Trade, Universal Jurisdiction Principle, Crime

4. SINIF ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN SAYI HİSSİ STRATEJİLERİ EĞİTİMİNİN SAYI HİSSİ BECERİSİNİN GELİŞİMİNE ETKİSİ

Ali ÇİÇEK¹ & Mustafa ULU²

Özet

Bu araştırmanın amacı, ilkokul 4.sınıf öğrencilerine verilen sayı hissi stratejileri eğitiminin sayı hissi becerisinin gelişimine etkisini incelemektir. Araştırmada yarı deneysel desenlerden ön test- son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Kütahya ilinin bir ilçesinde bulunan uygun örnekleme yöntemiyle seçilen bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan toplam 53 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada Gürkan ve Ulu (2023) tarafından geliştirilen 6 faktörlü Sayı Hissi Ölçeği kullanılmıştır. Deney Grubuna 6 hafta boyunca haftada dört ders saati sayı hissi stratejileri eğitimleri verilmiştir. Eğitimler 6 sayı hissi bileşeni olan sayıların anlamı ve büyüklüğü bileşeni, sayıları ayırıştırma ve yeniden birleştirme bileşeni, referans noktası oluşturma bileşeni, işlemlerin sayılar üzerindeki etkileri bileşeni, esneklik bileşeni ve sonucun akla yatkınlığını yargılama bileşenlerini kapsamaktadır. Yapılan sayı hissi stratejileri eğitiminin sonunda sayı hissi beceri ölçeği her iki grupta son-test olarak uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen nicel verilerin istatistiksel hesaplamaları, ilişkili örneklem için t-testi, tek yönlü ANOVA ve karışık ölçümler için iki yönlü ANOVA ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular Sayı Hissi Stratejileri eğitimi alan deney grubu öğrencilerin sayı hissi becerilerinin gelişimine deneysel işlem öncesinden deneysel işlem sonrasında istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: İlkokul, Sayı Hissi, Sayı Hissi Stratejileri Eğitimi

THE EFFECT OF NUMBER SENSE STRATEGIES EDUCATION GIVEN TO 4TH GRADE STUDENTS ON THE DEVELOPMENT OF NUMBER SENSE SKILLS

Abstract

The purpose of this research is to examine the effect of number sense strategies training given to 4th grade primary school students on the development of number sense skills. In the research, the pretest-posttest control group model, which is one of the quasi-experimental designs, was used. The sample of the study consists of 53 4th grade students studying in a state school selected by convenient sampling method in a district of Kütahya province. The 6-factor Number Sense Scale developed by Gürkan and Ulu (2023) was used in the study. Number sense strategies training was given to the Experimental Group for four hours a week for 6 weeks. The trainings cover the 6 components of number sense, meaning and size of numbers, dividing and recombining numbers, creating a reference point, the effects of operations on numbers, flexibility component, and judging the plausibility of the

¹ Yüksek lisans öğrencisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, alicck2016@gmail.com

² Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, mustafa.uludpu.edu.tr

result. At the end of the number sense strategies training, the number sense skill scale was applied as a post-test in both groups. Statistical calculations of the quantitative data obtained as a result of the research were made with t-test, one-way ANOVA for related samples, and two-way ANOVA for mixed measurements. As a result of the research, it was concluded that there was a statistically significant effect on the development of number sense skills of the students in the experimental group who received number sense strategies training before and after the experimental procedure.

Keywords: Primary School, Number Sense, Number Sense Strategies Education

POSSIBILITIES OF ORGANIZATIONAL ARRANGEMENT OF THE SCHOOL IN RELATION TO THE INTRODUCTION OF PROFESSIONAL PROGRAMS

Maia Toidze¹, Tamar Mamsikashvili² & Paata Aroshidze³

Abstract

The law of Georgia's "On Vocational Education" defines the right of a school to become a vocational education provider. Notably, only one public school in Georgia implements two vocational education programs. In contrast, introducing vocational programs in schools can increase the geographic availability of vocational education in the country. Therefore, we aimed to investigate the possibilities of implementing vocational education in schools. Consequently, we have analyzed the current situation regarding the authorization standards of vocational and general educational institutions. Also, we analyzed the main legal documents in Georgia, which regulate professional and general education management issues. In the example of the public schools of the Autonomous Republic of Adjara, the extent to which the schools are informed about the introduction of the vocational education system and the extent to which they are ready and motivated. Thus, according to mentioned above, we have analyzed the possibility of introducing professional programs in general educational institutions in Georgia and the challenges/essential issues related to these processes. In conclusion, the analysis revealed the need for specific changes in the directions mentioned above, including changes in the school's organizational structure, so that the school can obtain the right to implement professional educational and professional training and professional retraining programs, ensuring their implementation and management.

Keywords: Vocational education, college, secondary education, school, organizational arrangement, motivation

¹ PhD, Assistant Professor at Batumi Shota Rustaveli State University, Batumi, Georgia

² PhD, Associate Professor at Caucasus University

³ PhD, Associate Professor at Batumi Shota Rustaveli State University, Batumi, Georgia

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN 100. YILINDA GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE İLE TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Tuğba Firdevs METİN¹, Serhat KAVUK² & Prof. Dr. Asım ÇOBAN³

Özet

Türk dünyası günümüzde Orta Asya coğrafyasına ek olarak Türkiye, Avrupa, Kafkasya, Çin ve Rusya'yı da içine alan Türk bölgeleri ile Türk diasporasını kapsamaktadır; çünkü kavramın ifade ettiği coğrafya, SSCB parçalandıktan sonra kurulan tüm bağımsız Türk cumhuriyetleri, Özerk Türk cumhuriyetleri ve Türk Topuluklarının yaşadığı yer olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda, bağımsızlıklarının 32. Yıldönümünde oldukça kritik sayılabilecek bir dönemden geçen ve Orta Asya, Kafkasya ve Avrasya bazlı küresel güç mücadelesinin merkezinde yer alan Türk Dünyası açısından Türkiye'nin izleyeceği ve ortaya koyacağı tavır büyük bir önem taşımaktadır

Bu çalışmanın amacı, tarih boyu devletler kurduğumuz ve halen Türk soydaşlarımızın yaşadığı bu stratejik coğrafyayla ilgili Türkiye'nin 100. Yılında bölgeye yönelik politikasını geçmişten günümüze Türkiye-Orta Asya temelinde Türk Dünyasına yönelik öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Çalışmada Amasya' da görev yapan 10 sosyal bilgiler öğretmeniyle nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji türünde çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak Milli Eğitim Bakanlığı 6,7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı ile 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki ünite kazanım sorularından uyarlanmış açık uçlu 5 soru tercih edilmiş ve bulgularda içerik analizi kullanılmıştır.

Bu çalışmada Atatürk ve Cumhuriyet Dönemine dair düşünce temasında soydaşlık ve ortak değerlere sahip olma noktasında görüşlerin yoğunlaştığı, Türk Dünyası'nın sosyal bilgilerdeki müfredat ve kitaplarındaki yerine dair düşünceler temasında ise öğretmenler yetersiz olduğu yönünde görüş belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: Orta Asya Coğrafyası, Sosyal Bilgiler Müfredatı, Türk Devletler Teşkilatı, TİKA, Türk Dünyası.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, tugbafmetinn@gmail.com -0000-0002-8351-5776

² Sosyal Bilgiler Öğretmeni-Bilim Uzmanı, AMASYA/ TAŞOVA(Esençay Ortaokulu), serhat.kavuk@gmail.com-0000-0002-0391-2705

³ Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, asim.coban@amasya.edu.tr- 0000-0002-7860-7561

TO STUDY SOME RELATED ISSUES WITH HUMAN RESOURCES MANAGEMENT IN THE BANKING SECTOR (ON THE EXAMPLE OF GEORGIA'S BANKING SECTOR)

Ketevan Otarashvili¹, Roland Sharashidze² & Giorgi Gogitidze³

Abstract

In the sustainable development of the country's economy, along with other factors, the banking sector occupies one of the essential and integral places. An unstable and weak banking system threatens the long-term sustainability of the economy. Moreover, it can cause a financial crisis in the country. Therefore, a robust banking system is the core of the country's economic strength. From this, scientists are interested in studying the impact of the financial development of the banking sector on the growth of the country's economy. The banking sector's main challenge is managing financial risks and human resources. We think that addressing these two challenges is interrelated, and managing financial risks depends on the correct selection and distribution of functions. Because in organizations, and especially in the banking sector, a proper recruitment system is essential, among other parts, maintaining the balance of experienced personnel and novice employees and Perfecting the system of personnel training and retraining. Based on the importance of the issue, we studied the important aspects of the current state of human resource management in the banking sector in the example of Georgia

Keywords: Finance, HR, Banking systems, Management

¹ PhD, Tbilisi 0159, Georgia, kettevan@gmail.com

² PhD, Grigol Robakidze University, Tbilisi 0159, Georgia

³ PhD, Grigol Robakidze University, Tbilisi 0159, Georgia, giorgigogitidze@gmail.com

A STUDY OF CHALLENGES RELATED TO HUMAN RESOURCES IN THE MEDICAL FIELD

Roland Sharashidze¹, Ketevan Otarashvili² & Giorgi Gogitidze³

Abstract

The introduction of innovative technologies and globalization have taken the world to a new level of economic development, which has covered different areas and therefore requires a different approach. Along with its positive effects, globalization also has its negative effects. One of the negative factors in the globalization of health can be the rapid spread of disease, the speed of which we saw well during the Covid-19 pandemic. It is generally accepted that the development of the healthcare system depends on three main factors: human resources, material capital, and availability of consumables. Proper human resources management and strategic direction of human resources are essential for developing the health sector, ensuring access, and providing quality healthcare services. With the globalization of health care, people have the choice to go beyond their own country's medical systems to access the resources of another country. Nevertheless, the country's healthcare system needs to respond to global challenges in the healthcare field, comply with its economic development strategy and ensure its manageability. Tourism is one of the rapidly developing fields in Georgia, so with the right strategy, Georgia can become one of the leading states in medical tourism and other tourist services. The purpose of our research is to study some aspects of human resources in the medical field, which can become the main driver since a proper human resource management system in health institutions ensures that services are as efficient as possible for all involved parties; For administrative staff, clinical staff and patients.

Keywords: Human resources, Health care, Management

¹ PhD, Grigol Robakidze University, Tbilisi 0159, Georgia

² PhD, Tbilisi 0159, Georgia

³ PhD, Grigol Robakidze University, Tbilisi 0159, Georgia

THE STUDY OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT AND IMPORTANT RELATED ISSUES IN THE TOURISM FIELD

Giorgi Gogitidze¹, Ketevan Otarashvili² & Roland Sharashidze³

Abstract

In recent years, in many countries, including Georgia, support for developing tourism activities has been one of the priority issues in the direction of business activities. With its diverse resources, Georgia provides wide opportunities for sustainable regional tourism development. In the last two decades, the central government's active policy for promoting tourism has changed the dynamics of its product. Accordingly, the dynamics of the current world tourism growth in Georgia is developing with a geometric progression. Unfortunately, due to this, the labor market often has a shortage of professional staff. Therefore, to avoid challenges, it is essential to properly function the Institute of Human Resources Management in the economic growth, especially in the tourism sector, as it is determined in advance to identify the expected vacancies and take measures to avoid the challenges. Based on the issue's relevance, we have studied some aspects of human resources management in the tourism sector based on the example of hotels (19) and restaurants (12) of Adjara (Georgia), which allows us to analyze the current situation in the tourism sector from the perspective of view of human resources management.

Keywords: Human resource, management, tourism field

¹ PhD, Grigol Robakidze University, Tbilisi 0159, Georgia

² PhD, Tbilisi 0159, Georgia

³ PhD, Grigol Robakidze University, Tbilisi 0159, Georgia

**ADİL, HUZURLU VE İSTİKRARLI BİR DÜNYA BAĞLAMINDA ULUSLARARASI
ALKINMANIN ÖNEMİ: COVID-19 SALGINI SONRASI SÜREÇTE 2030 SÜRDÜRÜLEBİLİR
KALKINMA AMAÇLARININ BAŞARIYA ULAŞMA ŞANSI**

Perihan GÖZÜM¹, Rabia YILDIRIM² & Yasin YILDIRIM³

Özet

2000 yılında Birleşmiş Milletler tarafından tüm dünyada yoksulluğu, eğitimsizliği, ayrımcılığı, çevre kirliliği ve bunlar gibi daha birçok sorunu çözmek amacıyla geliştirilen Binyıl Kalkınma Hedefleri planlanan 15 yıllık süreçte belli bir noktaya kadar ulaşabilmişse de mutlak bir başarı elde edilememiştir. Bunun üzerine yine Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında, daha kapsamlı, daha ayrıntılı ve daha sistematik bir yapıya sahip olan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları tanıtılmış ve 2030 yılına kadar tüm üye ülkeler ve diğer uluslararası organizasyonlar ile yapılacak yoğun ve güçlü bir işbirliği ile birçok sorunun çözülmesi niyeti ortaya konmuştur. 2015-2019 yılları arasındaki süreçte oldukça olumlu bir seyir izleyen Amaçlar, küresel ölçekte etkisini gösteren COVID-19 Salgının başlaması ile birlikte tüm dünyada sekteye uğramış ve Birleşmiş Milletler, kendi ajandasının arkasında kalmıştır. Ancak küresel salgına rağmen yine de belli hususlarda, özellikle çevresel konularda, kat edilen mesafeler, salgın sonrası sürece dair optimist bir tablo çizilmesine imkân vermektedir. Bu optimistliğin pratiğe dökülmesindeki ve kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesindeki en önemli yapıtaşları ise spesifik olarak uluslararası hukuki altyapının inşası, tüm üye ülkeler nezdinde kamusal ve özel aktörlerin planlama ve operasyon süreçlerine dahil edilmesi ve Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler arasında eşit ve çoğulcu bir karar alma mekanizmasının tesisidir. Bu şekilde adil, huzurlu ve istikrarlı bir dünyanın inşası için uluslararası ölçekte bir kalkınma hareketi başlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, COVID-19, Adil, Sürdürülebilir, BM

**IMPORTANCE OF INTERNATIONAL DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF FAIR,
PEACEFUL AND STABLE WORLD: THE CHANCE OF SUCCESS OF 2030 SUSTAINABLE
DEVELOPMENT GOALS IN THE POST - COVID-19 OUTBREAK PROCESS**

Abstract

Although the Millennium Development Goals, which were developed by the United Nations in 2000 in order to solve many problems such as poverty, lack of education, discrimination, environmental pollution and many more, have reached a certain point in the planned 15-year period, no absolute success has been achieved. Upon this, the Sustainable Development Goals, which have a more comprehensive, more detailed, and more systematic structure, were introduced by the United Nations in 2015, with the intention of solving

¹ Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi pgozum@hotmail.com

² Öğr. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi rabiayildirim@karatekin.edu.tr

³ Öğr. Gör., T.C. Çankırı Karatekin Üniversitesi yasinyildirim@karatekin.edu.tr

aforementioned problems with intensive and strong cooperation with all member countries and other international organizations until 2030. The Goals, which followed a very positive course in the period between 2015-2019, were disrupted the onset of the COVID-19 Outbreak which had its effect on a global scale, and the United Nations remained behind its own agenda. However, despite the global pandemic, the distance covered in certain issues, especially in environmental issues, allows to predict an optimistic picture on the post-pandemic process. The most important building blocks in putting this optimism into practice and realizing the development goals are, however, the construction of the international legal infrastructure, the inclusion of public and private actors in the planning and operation processes of all member countries, and the establishment of an equal and pluralistic decision-making mechanism among the member states of the United Nations. In this way, an international development movement can begin for the construction of a fair, peaceful and stable world.

Keywords: Development, COVID-19, Fair, Sustainable, UN

ÖRGÜTLERDE DIŞLANMA ALGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: KAMU VE ÖZEL SEKTÖR KARŞILAŞTIRMASI

Seher Arjen AKYILDIZ¹

Özet

Örgütsel dışlanma, çalışanlar açısından örgüt içerisindeki aidiyet, örgütsel bağlılık, öz yeterlilik ve motivasyon gibi duygularını zedeleyen olumsuz bir kavramdır. Bireylerin kendilerini görmezden geldiği ve önemsenmediğini hissettiği bir süreç olarak değerlendirilen dışlanma, hem kamu sektöründe hem de özel sektörde sıklıkla rastlanabilen bir durumdur. Bireylerin çalışma yaşamlarında örgütsel dışlanmaya maruz kalmaları hem kendileri hem de buldukları iş yerleri açısından pek çok olumsuz sonuca yol açmaktadır.

Literatür incelendiğinde dışlanmayla ilgili sınırlı sayıda çalışma yapıldığı ve bu çalışmaların kamu ve özel sektör karşılaştırması bağlamında yapılmadığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın alanyazına zenginlik katması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada örgütsel dışlanma algılarının kamu ve özel sektörde farklılaşıp farklılaşmayacağı araştırılmaktadır. Aynı zamanda katılımcılara yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni durum gibi demografik sorular sorulmuş ve araştırma sonucunda bu bilgiler de analiz edilmiştir. Bu bağlamda belediyeler ve özel sektörde faaliyet gösteren çalışanlarla 130 adet anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre çalışanların örgütsel dışlanma algılarında iki grup arasında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Örgütsel dışlanma, kamu sektörü, özel sektör

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, seherarjenakyildiz@gmail.com

ENDÜSTRİ 4.0 TEKNOLOJİLERİNİN MÜZELERDE KULLANIMI¹

İpek ÖZEN² & Musa KOÇ³

Özet

Endüstri 4.0, üretimde verimliliği artırabilmek için üretim sistemlerinin, bilgi iletişim teknolojileri ile bütünleşerek otonomlaştırılması olarak ifade edilmektedir. Bu amaçla ortaya çıkan, nesnelerin interneti, üç boyutlu yazıcılar, artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik ve yapay zekâ gibi teknolojik gelişmeler sadece endüstriyel anlamda değil kültürel ve sosyal alanlarda da dönüşümlere neden olmaktadır. Sanatsal, kültürel ve tarihi unsurları bünyesinde barındıran ve bilginin toplanma merkezleri olan müzelerin, bu teknolojik gelişmelere uyum göstererek geleneksel müzecilik anlayışından farklı yaklaşımlar geliştirdikleri görülmektedir. Eserlerin sergilenmesinden, korunması ve onarılmasından, ziyaretçi analizlerine kadar uzanan geniş bir yelpazede, bu teknolojik altyapı olanaklarından faydalandığı görülmektedir.

Bu çalışmada, bu gelişmeleri incelemek amacıyla Endüstri 4.0 teknolojilerinin müzelerde kullanım yöntemleri araştırılmaktadır. İlk olarak bu teknolojilerinden, müzelerde yoğun kullanımı olan sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik ve yeni yeni uygulama alanı bulan yapay zekâ kavramları tarihsel gelişim süreçleri ile birlikte incelenmiştir. Daha sonra Endüstri 4.0 teknolojilerinin kullanılmasına öncülük eden ülkemizdeki ve yurtdışındaki müze örnek uygulamaları, alan yazı taraması, doküman analizi, örnek olay ve görüşme yöntemleri ile incelenmiştir. Çalışma sonucunda, Endüstri 4.0 teknolojilerinin, müzelerde kullanım alanları, geleneksel yöntemlere kıyasla sağlayacağı faydalar, yetersiz kalacağı hususlar ve gelecekte müzelerde kullanımın yöntemlerine yönelik öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Endüstri 4.0 Teknolojileri, Yapay Zeka, Sanal Gerçeklik, Artırılmış Gerçeklik, Müze, Sergileme Yöntemleri

USE OF INDUSTRY 4.0 TECHNOLOGIES IN MUSEUMS

Abstract

Industry 4.0 is expressed as the automation of production systems by integrating with information and communication technologies in order to increase efficiency in production.

¹ Bu çalışma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Görsel İletişim Tasarımı Bilim Dalı'nda yürütülmekte olan "Endüstri 4.0 Teknolojilerinin Müzelerde Kullanımı" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Görsel İletişim Tasarımı, ipek_zen@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-7689-4624>

³ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı, ahmetmusakoc@aybu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6009-924X>

Technological developments such as the internet of things, three-dimensional printers, augmented reality, virtual reality and artificial intelligence, which emerged for this purpose, cause transformations not only in the industrial sense but also in the cultural and social fields. It is seen that museums, which contain artistic, cultural and historical elements and are centers of gathering information, have developed different approaches from the traditional museology understanding by adapting to these technological developments. It is seen that these technological infrastructure opportunities are used in a wide range from the exhibition, preservation and restoration of the works to visitor analysis.

In this study, the methods of using Industry 4.0 technologies in museums are investigated in order to examine these developments. First of all, the concepts of virtual reality, augmented reality, which are used extensively in museums, and artificial intelligence, which have recently found new application areas, were examined together with their historical development processes. Then, museum applications in our country and abroad, which pioneered the use of Industry 4.0 technologies, were examined by literature review, document analysis, case studies and interview methods. As a result of the study, the usage areas of Industry 4.0 technologies in museums, the benefits they will provide compared to traditional methods, the issues they will be insufficient and suggestions for the methods of use in museums in the future are presented.

Keywords: Industry 4.0 Technologies, Artificial Intelligence, Virtual Reality, Augmented Reality, Museum, Exhibition Methods.

KUR KORUMALI TL MEVDUATIN DÖVİZ KURU VOLATİLİTESİNE ETKİSİ

Lokman KANTAR¹

Özet

Türkiye ekonomisinde son dönemde artan yabancı para cinsinden borçlanma ve yabancı para cinsinden mevduat hesapları incelendiğinde dolarizasyona doğru bir yönelim gözlenmektedir. Bu nedenle Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bir dizi önlemler almış ve “Liralaşma stratejisini” devreye sokmuştur. Bu doğrultuda geleneksel olmayan finansal enstrümanlardan “Kur Korumalı TL Mevduat Hesabı” ile “Dönüşüm Destekli Mevduat Hesaplarından” yararlanılmıştır. Kur korumalı TL mevduat hesabı; daha önceden belirlenen koşullarda açılmış olan TL mevduat hesapları için mudilerin tasarruflarını döviz kurlarındaki olası artışa karşı koruyan bir hesap türüdür.

Tasarruf sahibi yatırımcılar enflasyonist ortamda paralarının değerini korumak için döviz cinsinden finansal enstrümanlara yatırım yapmayı tercih etmektedir. Bu durum döviz kurunun değerlenmesine Türk Lirasının ise değer kaybetmesine neden olmaktadır. Döviz kurunda meydana gelen oynaklıklar ise hem ülke ekonomisi hem de bireysel ve kurumsal yatırımcıların geleceği görmesini engellemektedir. Bu araştırma ile 21 Aralık 2022 tarihinde uygulanmaya 22 Aralık 2022 tarihinde tebliği yayınlanan Kur korumalı TL mevduat hesabının döviz kuru volatilitesine olan etkisinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırma 19 Mart 2021 tarihleri ile 07 Şubat 2023 tarihleri arasındaki günlük verileri kapsamaktadır. Araştırmada oynaklığın ölçülmesinde ARCH-GARCH modellerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre Kur Korumalı TL mevduat hesabının uygulanmaya başlandığı tarihten itibaren döviz kuru volatilitésinin azaldığı gözlenmiştir. GARCH (1,1), TARÇH (1,1) ve EGARCH (1,1) modellerinin tamamında da istatistiksel olarak anlamlı ve benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu üç model arasından en yüksek log-olabilirlik değerine sahip olan GARCH (1,1) modeli ise en uygun model olarak kabul edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kur Korumalı TL Mevduat, Döviz Kuru, Volatilité, GARCH modelleri

¹ Dr. Öğr. Üyesi İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Sigortacılık Bölüm Başkanı, 0000-0002-5982-6021

CONTEMPORARY MIGRATION CHALLENGES IN THE EURASIAN REGION. TRENDS AND LEGISLATION CHANGES SINCE THE START OF FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE

Mehmet Recai Uygur¹ & Andrejus Mokšinas²

Abstract

Eurasia and Europe have faced significant migration problems in recent years, particularly since the start of the large-scale invasion of Ukraine. Ongoing conflicts, political instability, and economic difficulties have contributed to high levels of displacement and migration, with millions of people forced to flee their homes. Governments and international organizations develop and implement laws and policies to strengthen border controls, improve surveillance to prevent illegal immigration and human trafficking, protect and integrate refugees and migrants, and host countries, and the establishment of resettlement programs. However, it has been observed that the influx of immigration from Ukraine did not cause as much of a problem as the influx of immigration from Syria in the previous periods and that the European Union was even more willing to facilitate this influx of immigration.

The European Union has implemented regulations and policies to address migration issues in the region, including the Dublin III Regulation, the European Agenda on Migration, and the Common European Asylum System. The aim of this article is to examine the legislation changes in the European Union and Eurasian region regarding Ukrainian refugees. Qualitative research methods such as in-depth interviews and focus groups have provided valuable insight into the experiences and challenges faced by migrants and refugees in the region.

Since the beginning of the war, the European Union has made various legal arrangements for Ukrainian refugees, including temporary protection for displaced persons. To date, approximately 4 million refugees have applied for temporary protected status. Another regulation is Integrating Ukrainian refugees into the euro area labor market. The European Union has also granted a 3-month visa liberalization for Ukrainian refugees.

On the other hand, the start of the war in Ukraine has brought another problem, significant immigration from Russia, which has been evaluated by different sources for up to 1-2% of the population of Russia. This wave mostly consists of Russian “opposition” people, or simply people who run from mobilization. The biggest estimated number of people have moved to neighbor Kazakhstan, Georgia, and then to UAE and Turkey. There are certain practical issues, like housing and the rise of prices, and this influences different initiatives on the possible change of legislation regarding temporary resident permits, etc. We plan to review the main statistical data in that regard.

¹ Lecturer, SMK University of Applied Science, mehmetrecai.uygur@smk.lt

² Lecturer, SMK University of Applied Science, andrejus.moksinas@dest.smk.lt

Despite these efforts, more needs to be done to ensure the protection and integration of refugees and migrants, especially in the face of ongoing crises in the region. The situation remains challenging for migrants and refugees, with ongoing conflicts and political instability making the situation worse. Ongoing efforts to meet these challenges require cooperation between countries and a coordinated approach that includes a focus on ensuring the human rights and dignity of all migrants and refugees.

Keywords: Legal Regulations, refugees, European Union, Ukraine, War

DİNİ GÖRÜŞE DAYALI SOSYAL DIŞLANMA: ALEVİLER ÖRNEĞİ VE "SAKLI HAYATLAR" FİLM ANALİZİ

Gamze BULUT¹

Özet

Sosyal dışlanma, ayrımcılık ve eşitsizlikler üçgeninde sıkışıp kalan önemli bir grubu Aleviler oluşturmaktadır. Bu çalışmada Alevilerin yaşadıkları ayrımcılık ve sosyal dışlanma pratiklerinin ortaya konulması hedeflenmiştir. Çalışmanın giriş bölümünde Aleviliğin tanımı yapılarak Alevilikle ilgili temel kavramlar açıklanmıştır. Alevilerin zarar gördüğü bir takım toplumsal olaylar kısaca açıklanmış ve Aleviler hakkında önyargılara yer verilmiştir. Alevilerin temel istekleri üç başlık altında Cem evlerinin statüsü, Diyanet İşleri Başkanlığının Durumu ve Zorunlu Din dersi olarak toplanmış ve açıklanmıştır. Çalışmanın son bölümünde "Saklı Hayatlar" filmi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Film bir göç nedeni olarak çekici kuvvet; "daha iyi bir hayat arzusu", Alevilik kimliği öğrenilmeden önce komşuluk ilişkileri, Sünni-Alevi birlikteliğinde: Alevi ailenin tepkileri, evlilik kurumunun önünde görünmeyen bir duvar: Alevi-Sünni ayrımı, saklı hayatın su yüzüne çıkması; ifşa süreci, Sünni-Alevi birlikteliğinde; Sünni ailenin tepkileri ve aile olabilmek için ailelerin geride bırakılması başlıkları altında kategorileştirilmiştir. Alevi-Sünni ilişkilerinde yaşanan toplumsal olayların (Çorum Olaylarının) günlük hayata nasıl yansıdığı ortaya çıkarılmak istenmiştir. Bu çalışmada Alevilik literatürü kavramsal (teorik) çerçevede tartışılmış ve araştırma yöntemi olarak film analizi (içerik analizi) yapılmıştır. Sonuç ve öneriler kısmı ile çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Dışlanma, Ayrımcılık, Alevilik, Sünnilik, Saklı Hayatlar Filmi

SOCIAL EXCLUSION BASED ON RELIGIOUS OPINION: ALEVIS EXAMPLE AND "HIDDEN LIVES" MOVIE ANALYSIS

Abstract

Alevis constitute an important group stuck in the triangle of social exclusion, discrimination and inequalities. In this study, it is aimed to reveal the discrimination and social exclusion practices experienced by Alevis. In the introduction part of the study, the definition of Alevism is made and the basic concepts related to Alevism are explained. Some social events that Alevis were harmed were briefly explained and prejudices about Alevis were included. The basic demands of Alevis were gathered and explained under three headings as the status of Cem houses, the Status of the Presidency of Religious Affairs and the Compulsory Religion course. In the last part of the study, general information about the movie "Hidden Lives" is given. The film is an attractive force as a reason for immigration; "desire for a better life", neighborhood relations before learning about Alevism identity, in Sunni-Alawite unity: Alevi family's reactions, an invisible wall in front of the institution of marriage: Alevi-Sunni separation, hidden life coming to the surface; the process of

¹Doktora Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, ORCID: 0000-0002-9990-3634.

disclosure, in Sunni-Alawite coexistence; It is categorized under the headings of Sunni family's reactions and leaving families behind in order to become a family. It is aimed to reveal how the social events (Çorum Events) experienced in Alevi-Sunni relations are reflected in daily life. In this study, Alevism literature was discussed in a conceptual (theoretical) framework and film analysis (content analysis) was made as a research method. The study was completed with the conclusion and recommendations part.

Keywords: Social Exclusion, Discrimination, Alevism, Sunnism, Hidden Lives Movie

TÜRKİYE'DEKİ BAĞIMSIZ DENETÇİLERİN ALGILARINA GÖRE DENETİM KALİTESİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Halil EKİCİ¹ & Mehmet AYTEKİN²

Özet

Dünyada ve Türkiye'de bağımsız denetimin önemi gün geçtikçe daha fazla anlaşılmakta ve ülkeler bağımsız denetimin daha etkili hale getirebilmek adına yeni kanun ve yaptırımlar ortaya koymaktadırlar. Bağımsız denetimin daha nitelikli hale gelebilmesi için denetim kalitesine etki eden faktörlerin iyi analiz edilmesi ve nitelikli bağımsız denetçilerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca denetçilerin denetim kalitesini uygulama konusunda yeterli bilgiye ve özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu çalışmada da bağımsız denetim yapma yetkisine sahip işletmelerdeki denetçilerin, denetim kalitesine etki eden faktörlere ilişkin algılarının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye'deki denetim yapma yetki belgesine sahip 49 bağımsız denetim şirketinde çalışan denetçiler üzerinde anket tekniği kullanılarak elde edilen veriler analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda; denetimin kalitesine etki eden faktörlerden "Denetçinin mesleki özen ve titizliği", "Denetçinin mesleki yeterliliği" ve "Denetçinin bağımsızlığı, tarafsızlığı ve dürüstlüğü" faktörlerinin en fazla etkilediği tespit edilmiştir. Diğer taraftan araştırmaya katılan bağımsız denetçilere göre denetimin kalitesine en az etki eden faktörün ise "Denetçinin cinsiyeti denetim kalitesini etkiler" olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağımsız Denetim, Denetim Kalitesi, Bağımsız Denetçi

¹ Gaziantep Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, halilekici76@hotmail.com, ORCID: ID/0000-0001-6651-597X

² Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, aytekin@gantep.edu.tr, ORCID: ID/0000-0001-5464-0677

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE DENETİM KALİTESİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ

Halil EKİCİ¹ & Mehmet AYTEKİN²

Özet

Bağımsız denetimin kalitesine etki eden gerek denetçi özelliklerinden, gerek denetim firmasından gerekse de çevreden kaynaklı birçok faktör söz konusudur. Literatürde denetim kalitesine etki eden faktörlere yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda; Denetim firmasının büyüklüğü, Kalite kontrol sistemine sahip olma, Eğitimi verilen önem, Denetimde teknolojik altyapının kullanımı, Personelin kalite konusunda bilinçlendirilmesi, Denetimde profesyonel şüphecilik, Denetlenen firmaya danışmanlık hizmeti verilmemesi, Denetçinin denetim yapılan sektördeki uzmanlığı, Bağımsızlığı, tarafsızlığı ve dürüstlüğü, Mesleki özen ve titizliği, Mesleki yeterliliği, Denetçinin cinsiyeti ve zeka düzeyi gibi faktörler araştırılmıştır. Bu çalışmada da bu faktörler çerçevesinde Türkiye'deki bağımsız denetçilerin demografik özelliklerine göre algılarında bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Bu kapsamda denetim yapma yetki belgesine sahip 49 bağımsız denetim şirketinde çalışan denetçiler üzerinde anket tekniği kullanılarak elde edilen veriler, Kruskal-Wallis Testi ve Mann Whitney-U Testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda; denetimin kalitesine etki eden tüm faktörlere ilişkin katılımcıların cinsiyeti ve deneyimlerine göre algılarında bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan katılımcıların pozisyonları, eğitim düzeyleri ve yaşlarına göre denetimin kalitesine etki eden faktörlere ilişkin katılımcıların algılarının farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Demografik faktörler, Denetim Kalitesi, Bağımsız Denetim,

¹ Gaziantep Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, halilekici76@hotmail.com, ORCID: ID/0000-0001-6651-597X

² Doç.Dr., Gaziantep Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, maytekin@gantep.edu.tr, ORCID: ID/0000-0001-5464-0677

DOĞULU GELENEKSEL OYUNCULUK ÖĞRENME YÖNTEMLERİ TİYATRO EĞİTİMİNE NASIL KATKI SUNABİLİR?

Ayça KÖKLÜ¹

Özet

Bu çalışmanın amacı Doğulu geleneksel oyunculuk eğitim süreçlerinin günümüz tiyatrosundaki karşılığını sorgulamaktır. Çalışmanın metodu literatür taraması üzerinden kurulmuş, Doğulu oyunculuk eğitimi çalışmanın fenomeni olarak ele alınmıştır. Çalışmanın arka planında 20. yüzyıl itibariyle Doğulu oyunculuk stillerinin Batı'nın yakın markajına girmiş olması ve 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren uygulama alanında yer bulması vardır. Doğulu tiyatro pratiklerindeki eğitim süreçlerinin ele alındığı bu çalışma Çin, Japon ve Hint tiyatrolarındaki geleneksel uygulamaların resmi eğitim ve gayri resmi kültürlenme içeren performans öncesi süreçleriyle sınırlandırılmıştır. Çalışmada, performans öncesi süreçlerin oyunculuğun en uzun ve belirleyici sürecini içerdiği bulgulanmıştır. Ayrıca eğitim sürecinde her üç kültürün tekniklerinde ortak özellik olarak, bireysel sanatsal yaratıcılığı geliştirmek için temel egzersizlerin sürekli ve günlük olarak tekrarlanmasıyla elde edilen somutlaşmış performans bilgisinin titiz ve zorlu bir aktarım süreci mevcuttur. Dans, müzik, şiir ve dövüş sanatlarıyla kurdukları ilişki Batılı eğitim süreçlerinden çok daha sıkı örüldür ve ayrılmaz niteliktedir. Bu kültürlerin geleneksel tiyatro eğitimlerinde aktör, bedenini ve benliğini sanatına adar. Üç kültürdeki aktarım detaylarda çok ciddi farklılıklar içerse de eğitim süreçlerinde ortak özellikler olarak aktörün sözlü kültüre dayalı, görecelikten uzak, somut bir tekniği ve yöntemi vardır. Eğitime başlama yaşı Batılı örneklere göre çok daha erkendir. Ustasını taklit ve tekrar etmeye yönelik başlayan eğitim, her bir aktörün kendi özgün sanatına ulaşmasına doğru ilerler; ancak bu özgünlük bir yapıyı yıkmaya yönelik değildir, oyuncunun otonomisini kazanması olarak tarif edilebilir. Doğuda bir yaşam biçimi olarak kavranan/yaşanan oyunculuk ve oyunculuğun eğitim süreci özellikle Batılı alternatif tiyatro uygulamacılarına da ilham kaynağı olmuştur. Günümüzde bu ilham hala geçerliğini korumaktadır ve eğitim süreçleri açısından yeni metodların gelişmesine önayak olabileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğu Tiyatroları, Asya Tiyatrosu, Geleneksel Oyunculuk Eğitimi, Çağdaş Tiyatro Eğitimi

¹ DEÜ Güzel Sanatlar Fakültesi, Sahne Sanatları Bölümü Oyunculuk A.S.D., İzmir, Türkiye, ayca_koklu@hotmail.com, 0000-0002-3179-2392

КЫРГЫЗСТАНДА САЙТТАРДАГЫ МАЙЫПТЫГЫ БАР ЖАШТАР ҮЧҮН БИЛИМ БЕРҮҮНҮН ЖЕТКИЛИКТҮҮЛҮГҮНҮН КӨЙГӨЙЛӨРҮН МАЗМУНДУК ТАЛДОО

Кундузхан Каримова¹

Аннотация

Изилдөөнүн максаты: Кыргызстандагы майыптыгы бар адамдар үчүн жогорку билимдин жеткиликтүүлүгүндөгү көйгөйлөрдү ачып берүү. Макалада негизинен майыптуулугу бар жаштарга ЖОЖдордо инклюзивдик аянтчаны жана жеткиликтүү чөйрөнү түзүү маселесинин сайттарда жана интернет-ресурстарда жарыяланышынын жылдар боюнча санына жана мазмунуна басым жасалат. Кыргызстанда сайттардагы жана интернет-ресурстарында майыптыгы бар жаштар үчүн билим берүүнүн жеткиликтүүлүгүнүн көйгөйлөрү жөнүндө мазмундук талдоо ыкмасы менен талдоого алынды.

Илимий жанылыгы: Кыргызстанда майыптуулугу бар адамдар менен ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарды окутуу, жогорку окуу жайлардын бүтүрүүчүлөрүнүн билим алуусуна жана ишке орношуусуна жеткиликтүүлүк проблемаларын сайттарда чагылдырылышын мазмундук талдоо ыкмасы менен изилдөө болуп саналат.

Изилдөөнүн натыйжасында майыптуулугу бар жана аз мобилдүү жаштарга билим берүүдө инклюзивдик билим берүү каражаттары жана коомдогу жеткиликтүү чөйрө түзүү БУУнун “Майыптардын укуктары жөнүндө Конвенциясынын”, мамлекеттик социалдык жана өнүгүү программаларынын талаптарына ылайык болушу жана бул билим берүүгө заманбап гуманисттик мамилени калыптандыруу зарыл экендиги анык болду. Ал студенттердин ар түрдүүлүгүнө позитивдүү мамиле жасоону жана адамдын жеке өзгөчөлүктөрүн көйгөй катары эмес, майыптуулугу бар адамдар менен ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарды биргелешип, кошуп окутууну кенейтүү мүмкүнчүлүгү катары кабыл алууну туюндурат.

Ачкыч сөздөр: инклюзивдүү билим берүү, майыптуулугу бар адамдар, маалымат порталы, жеткиликтүү чөйрө, жеткиликтүү билим.

CONTENT ANALYSIS OF PROBLEMS OF ACCESSIBILITY OF EDUCATION FOR YOUNG PEOPLE WITH DISABILITIES ON WEBSITES IN KYRGYZSTAN

Abstract

The purpose of the study is to reveal the problems of access to higher education for people with disabilities in Kyrgyzstan. The article mainly focuses on the number and content of

¹ Социология илимдеринин кандидаты, улук окутуучу, Ош мамлекеттик университети, Ош шаары, Кыргыз Республикасы / Candidate of sociology, senior lecturer, Osh State University, Osh city, Kyrgyz Republic

publications on websites and Internet resources about the issue of creating an inclusive platform and an accessible environment in universities for young people with disabilities. The problems of access to education for youth with disabilities on websites and Internet resources in Kyrgyzstan were analyzed using the method of content analysis. The scientific novelty is the study of the problems of access to education and employment of graduates of higher education institutions in Kyrgyzstan by the method of content analysis. As a result of the research, it became clear that it is necessary to create inclusive educational resources and an accessible environment in society in the education of disabled and less mobile youth in accordance with the requirements of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, state social and development programs, and the formation of a modern humanistic approach to this education. It implies a positive approach to the diversity of students and the perception of individual characteristics not as a problem, but as an opportunity to expand the inclusive education of people with disabilities and people with disabilities.

Keywords: inclusive education, people with disabilities, information portal, accessible environment, accessible education

ЖУСУП БАЛАСАГЫНДЫН “КУТАДГУ БИЛИГ” ДАСТАНЫНДАГЫ МАМЛЕКЕТТҮҮЛҮК МАСЕЛЕЛЕРИ

Турдубаева Назгуль Шаршеналиевна¹

Аннотация

Максаты. Карахандар доорунда жашап өткөн акын, философ жана коомдук ишмер Жусуп Баласагын түрк дүйнөсүнө калтырып кеткен “Кутадгу билиг” дастанынын тарыхый баалуулугу жана көркөмдүгү тууралу кылымдан-кылымга сөз кылууга арзыйт. Себеби, Жусуп Баласагын дастанын окурмандарына жаратуу менен алардын бактылуу, дөөлөттүү жашоосуна мыйзам катары сактап келе турган милдеттерди ыр түрүндөгү формага салуу менен жазып кеткен. Мына ошол көркөмдүү жазылган дастандагы сюжеттик окуяларынын өнүгүшүн, каармандарынын символикалык образдарын окурмандарга дагы бир ирет ырааттуу чечмелеп берүү макалабыздын максаты болуп саналат.

Методологиясы. Дастандагы автордун жараткан сюжеттик окуялардагы көркөмдүк табылгаларын ыраттуу пайдалануу менен чечмелөө изилдөөнүн методологиялык багыты. Мындай методологиялык багыт дастандагы катышкан төрт символикалык каармандар падыша - Күнтууду, вазир - Айтолду, уулу Өгдүлмүш, дербиш Одгурмуштар аркылуу чечмеленип, ар бир катышкан каармандын символикалык маанисин жана чыгармадагы көтөргөн көркөмдүк жүгүн окуялардын өнүгүшүнүн негизинде чечмеленип берилет.

Натыйжасы. Жусуп Баласагындын дастанындагы максатуу берген илософиялык, тарбиялык сүрөттөөсүндөгү камтыган мазмуну бүгүнкү күндө да актуалдуулугун жоготпой келе жатканы менен окурмандарга таасир калтырууда. Дастандагы ар бир катышкан каарманына өз алдынча философиялык, символикалык милдеттерди жүктөгөн. Мисалы, дастандагы башкы каарман Күнтууду мамлекетти башкарган адилеттүү падыша. Анын адилеттүүлүгү менен элдин дөөлөттүү жашоосу жаралып, ал дөөлөттүү жүктү вазир Айтолдуга берет. Бирок дөөлөттүү жашоону жоготуп албас үчүн аны акылдуулук менен кармоо үчүн акылдын символу Өгдүлмүш чыга келет. Адилеттүү, дөөлөттүү мамлекетте акылдуулуктун күчүн толук түшүнгөн адамдар жок болуп бара жатканда коомдук сыртында калган Одгурмуш сыяктуу дербиштер да коомдо жашап калары унутта калбайт.

Корутунду. Дастандын мазмунунда камтыган окуяларынын өнүгүшүн, анын көркөмдүк баалуулугун адабиятчы катары окурмандарына ыраттуу чечмелөө менен ар каармандын символикалык көтөргөн жүгүн далилдүү мисалдарды аркылуу ачып

¹ Жусуп Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин кыргыз филологиясы факультетинин доценти, филология илимдеринин кандидаты / Kyrgyz National University named after Jusup Balasagyn, Docent of the Faculty of Kyrgyz Philology, Candidate of philological sciences, nazgult.72@mail.ru

берүүдө дастандын кылымдан-кылымга жашап келген көркөмдүк өзгөчөлүгүн дагы бир ирет баалоого мүмкүнчүлүк болду.

Ачкыч сөздөр: Мамлекет, дөөлөт, адилеттик, символ, каармандар, диалог, вазир, сюжеттик окуялар, философиялык ойлору, тарыхый баалуулугу, көркөмдүгү.

THE ISSUES OF STATEHOOD IN JUSUP BALASAGYN'S SAGA "KUTADGU BILIG"

Abstract

Purpose. The historical value and artistic value of the saga "Kutadgu Bilig", which the poet, philosopher and public figure Jusup Balasag, who lived in the Karakhanid era, left to the Turkic world, is worth talking about for centuries. The reason is that Jusup Balasag wrote to the readers of the saga the tasks that will keep them happy and prosperous life as a law by putting them in the form of poems. The purpose of this article is to provide the readers with a consistent interpretation of the development of the plot events and symbolic images of the characters in this beautifully written epic.

Methodology. Methodological direction of the study is the interpretation of the artistic findings in the plot events created by the author in the epic. Such a methodological approach is interpreted through the four symbolic characters of the saga - the king - Kuntudu, the vizier - Aitoldu, his son Ogdulmush, the derby Odgurmush, and the symbolic meaning of each participating character and the artistic burden they carry in the work are interpreted based on the development of events.

Result. Jusup Balasagyn's epic philosophical and educational description of the content, which has not lost its relevance even today, leaves an impression on the readers. Each participating hero in the saga assigned philosophical and symbolic tasks. For example, the main character in the saga Kuntudu is a just king who rules the state. With his justice, the noble life of the people was born, and he gave the noble burden to the vizier Aitoldu. But Ogdulmush, the symbol of the mind, comes out to preserve the precious life wisely so as not to lose it. While people who fully understand the power of intelligence are disappearing in a just and prosperous state, it cannot be forgotten that derbies like Ogdurmush, who remain on the outside of society, will continue to live in society.

Conclusion. The development of the events contained in the content of the epic, its artistic value to the readers, and the symbolic burden carried by each character, through evidenced examples, was an opportunity to once again appreciate the artistic features of the epic, which has lived for centuries.

Keywords: State, state, justice, symbol, characters, dialogue, minister, plot events, philosophical thoughts, historical value, artistic

ASSESSMENT OF THE RESOURCE POTENTIAL FOR THE FAMILY HOTELS IN THE MOUNTAIN ZONE OF ADJARA

Giorgi Gogitidze¹, Nana Nadareishvili² & Maka Piranashvili³

Abstract

Tourism in Georgia is developing at a fast pace and has gradually covered all regions of Georgia. The region of Adjara stands out regarding the development of tourist services. However, the consistent dynamics of rapid growth can be observed near the coastal zone. Therefore, the development of tourism in the region is essential, even in the mountainous part of Adjara, which has the most significant tourist resources in various directions, which is the goal of our research. , to research the mountainous part of Khelvachauri, Keda, Shuakhevi, and Khulo municipalities. According to the conducted research, what is the respondents' situation regarding the guest's accommodation. According to the study, regarding the number of guest rooms in the residential house, 88.82% of the respondents confirmed the existence of a guest room, while only 11.18% had a negative answer. As for municipalities, in the case of Shuakhevi and Khulo municipalities, the rate of having a guest room is high (30.05% and 31.51%). As for whether the guest room has a separate entrance, only 54.56% of the respondents answered positively. This indicator is particularly encouraging and provides an opportunity to create a different model of a family hotel (in the traditional sense). As for the municipalities, in the case of a guest room with a separate entrance, the rate is high in Shuakhevi and Khulo municipalities (31%, 32%) compared to Keda and Khelvachauri municipalities (22.49%,14.29%).

Keywords: Adjara, Mountain zone, Tourism, family hotel, resources

¹ PhD, Grigol Robakidze University, Tbilisi 0159, Georgia

² PhD, Associate Professor at Georgian Technical University, Tbilisi, Georgia & Senior Research Fellow at Vakhushti Institute of Geography, Tbilisi.

³ PhD, Associate Professor at Georgian Technical University and Grigol Robakidze University, Tbilisi, Georgia.

ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNDE GÖRÜLEN BİR DİLBİLGİSELLEŞME ÖRNEĞİ: “DÖNDİ”

Mehmet Mustafa KARACA¹

Özet

Her dil canlılık ve doğallık özelliği gereği sürekli bir değişim ve dönüşüm süreci içerisinde. Türk dili için de bu durum aynıdır. Geniş coğrafyalarda ve kültür dairelerinde yazı ve konuşma dili olarak kullanılan Türk dili ilk yazılı belgelerinin ortaya çıktığı VII. yüzyıldan günümüze kadar kimi zaman coğrafi kimi zaman siyasî etkilerin ve çoğunlukla da dilin doğal yapısından kaynaklı pek çok değişimle varlığını devam ettirmiştir. Bu değişimleri ses ve anlam olarak iki temel düzeyde değerlendirmek mümkündür. Ses düzeyindeki değişimler çoğunlukla belli kurallara dayalı standart değişimlerken aynı şeyi sözlük birimlerinde meydana gelen değişimler için söylemek mümkün değildir. Zira anlam ve görev değişiklikleri belli bir kurala göre gerçekleşmediğinden fark edilmesi her zaman mümkün olmayabilmektedir. Özellikle dilbilgiselleşen yapılar kimi zaman asıl şekille birlikte varlığını devam ettirdiğinden bu tür yapılar gözden kaçabilmektedir. Genel olarak kelimelerin kavram alanlarını boşaltarak görevli yapılara dönüşmesi olarak tanımlanan dilbilgiselleşme çoğunlukla kelimelerin morfemleşmesi (yoru- > -yor gibi) olarak ortaya çıkar. Ancak bunun dışında kelimelerin edat, zarf veya bağlaç gibi görevler üstlendiği pek çok örneğe de rastlamak mümkündür. Eski Anadolu Türkçesinde de sık kullanılan *dön-* fiili ile *-dı* bilinen geçmiş zaman ekinden meydana gelen *döndi* yapısı kalıplaşmış ve “bunun üzerine” anlamında cümleler arasında bağ kuran edat görevini üstlenmiştir. “Pes Raḥime İblîse uydı aldı götürdi bir dereye sihrile Raḥimeniñ gözlerin bağladı giden oğlın kızın tavarın bir şüretile gösterdi. Raḥime bakdı gördi. Pes **döndi** Raḥime eydür ben varayın Eyyüba haber ideyin dedi.” *Raḥime İblis’e kandı. İblis Raḥime’yi bir dereye götürdü ve sihirle gözlerini bağlayıp kaybettiği malını, mülkünü, çocuklarını gösterdi. Raḥime (onları) gördü bunun üzerine gidip Eyyüp’e haber vereyim dedi.* Örneğinde görüldüğü gibi bir fiil ve zaman ekinden meydana gelen yapının hem fiilin kısmında hem de ek kısmında bir anlam ve fonksiyon yitimi olduğu anlaşılmaktadır. Bu yazıda dilbilgiselleşen *döndi* ve benzer yapıların nasıl değerlendirilmesi gerektiği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk dili, Eski Anadolu Türkçesi, dilbilgiselleşme, döndi edatı.

AN EXAMPLE OF GRAMMATICALISATION SEEN IN OLD ANATOLIAN TURKISH: “DÖNDİ”

Abstract

Every language is in a constant process of change and transformation due to its vitality and naturalness. This is also the case for the Turkish language. The Turkish language, which is used as a written and spoken language in wide geographies and cultural circles, has

¹ Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Aydın/Türkiye. elmek: mmkaraca@adu.edu.tr.

continued its existence with many changes, sometimes due to geographical, sometimes political effects and mostly the natural structure of the language, from the VII century when the first written documents emerged. It is possible to evaluate these changes in two basic levels as sound and meaning. While changes in sound level are mostly standard changes based on certain rules, it is not possible to say the same for changes in lexical units. Because the meaning and function changes do not occur according to a certain rule, it may not always be possible to notice. Especially since structures that undergo grammaticalization sometimes continue to exist together with the original form, such structures can be overlooked. Grammaticalization, which is generally defined as the transformation of words into functional structures by emptying their meaning fields, mostly occurs as the morphemeization of words (such as *yorı-* > *-yor*). However, it is possible to come across many examples where words take on functions such as prepositions, adverbs or conjunctions. The "döndi" structure, which consists of the verb *dön-* which is frequently used in Old Anatolian Turkish and the past tense suffix *-di* known, has become a stereotype and has taken on the task of establishing a connection between sentences in the sense of "on this". "Pes Raḥime İblīse uydı aldı götürdi bir dereye siḥrile Raḥimeniñ gözlerin bağladı giden oğlın kızın tavarın bir şūretille gösterdi. Raḥime baḳdı görđi. Pes **döndi** Raḥime eydür ben varayın Eyyūba ḥaber ideyin dedi." *Rahime was deceived by Iblis. Iblis took Rahime to a stream and showed him his lost property and children by doing magic. Rahime saw them, so she said to go and tell Eyyüp.* As seen in the example, it is understood that the structure consisting of a verb and a tense suffix has a loss of meaning and function both in the part of the verb and in the suffix. In this article, it will be focused on how to evaluate *döndi* and similar structures that have undergone grammaticalization.

Keywords: Turkish, Old Anatolian Turkish, grammaticalisation, döndi preposition.

**СОВЕТ ҲУКУМАТИ ТОМОНИДАН АЁЛЛАРНИНГ ҚАТАҒОН ҚИЛИНИШИГА ДОИР:
САИДОВА ФОЗИЛА МИСОЛИДА**

Ахророва Азиза Нигмановна¹

Аннотация

Совет давлати ўзининг маккорона сиёсатини амалга ошириш учун кўплаб жирканч ишларни амалга оширган. Кўплаб зиёлиларни қатағон қилиш билан бир қаторда уларнинг яқинларига ҳам душманлик қилган. Масалан “халқ душмани” деб эълон қилинган эркакларнинг турмуш ўртоқлари ҳам махсус буйруқ билан қатағон қилинганлар ва уларнинг катта қисми Қозоғистондаги Оқмола лагерига жазо ўташ учун юборилган. Совет давлатининг ушбу қабиҳ сиёсати ўзбек аёлларини ҳам четлаб ўтмаган. Мақолада Фозила Саидовнинг қатағон қилиниши тарихи архив манбалари ёрдамида очиб берилган.

Калит сўзлар: драматург, 00486-сонли буйруқ, театр, аксилинқилобий фаолият, НКВД.

**ABOUT THE REPRESSION OF WOMEN BY THE SOVIET GOVERNMENT: IN THE
EXAMPLE OF SAIDOVA FAZILA**

Abstract

The Soviet state did many heinous things to implement its insidious policies. Along with repressing many intellectuals, he was also hostile to their relatives. For example, wives of men who declared "enemies of the people" were also repressed by special orders, and most of them were sent to the Akmola camp in Kazakhstan. This evil policy of the Soviet state did not spare Uzbek women either. The article reveals the history of repression of Fozila Saidova's with the help of archival sources.

Key words: playwright, order No. 00486, theater, counter-revolutionary activity, NKVD.

¹ Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Қатағон қурбонлари хотираси давлат музейи экскурсоводлар бўлими бошлиғи, ahrorovaaziza821@gmail.com

THE SYSTEM OF SOCIAL SOLIDARITY AND ACHIEVING ECONOMIC WELFARE IN THE ISLAMIC ECONOMICS PERSPECTIVE

Abdullah Mohammed Qadir Gubriel¹

Abstract

Social solidarity is an effective form of social justice, and an advanced pattern of social and economic relations between members of the Islamic community. It means cooperation, solidarity and compassion to achieve the general interests and welfare of society. Social solidarity in the Islamic economy is not only concerned with Muslims, but its circle expands to include all people within societies. Islamic, because the basis of solidarity is the realization of human dignity, Where the Muslim person begins with his own circle, then his family circle, then his social environment, then to the solidarity of the total society, and the importance of the system of social solidarity in the Islamic economy comes from the fact that it eliminates many economic and social phenomena such as: the spread of poverty and the increase in the gap between the poor and rich classes, class conflicts, social contradictions and instability economic and social, and the symbiotic system aims to transform Islamic societies into societies of economic and social welfare, By working on increasing the local outputs of Islamic countries, then increasing their national incomes, then increasing the average individual monetary and real incomes for all its members, then increasing the total economic and social welfare in them, and thus increasing the strength of their symbiotic systems to achieve their goals in eliminating the problems of poverty, ignorance and disease in them.

Keywords: Islamic economy, social solidarity, welfare, poverty, justice

¹ Assist. Prof., Department of Economics, College Management and Economics, Salahaddine University, Erbil/IRAQ

INVESTIGATION OF ABZAD MYTHOLOGY IN THE CULTURES OF ARMENIA, ANCIENT IRAN AND ANCIENT GREECE

Katayoon Namiranian¹ & Marzieh Yaganeh²

Abstract

In fact, the myth is the reaction of man against his helplessness and weakness in realizing his dreams and his fear of sudden events which causes the power of imagination to do its best in this field. Therefore, Gods are created in order and with the passage of time, they turn into earthly kings and warriors, and in some cases, historical figures or national heroes become legendary beings that have all the characteristics of a superhuman being.

What is remarkable in mythological stories is the understanding and concept that the text of this story has for those who believe it, thus it expresses the view of man towards the creator, the world and himself.

In this research, the mythology of Abzad (born and associated with water) is investigated in Iran, Armenia and Greece. Gunan peoples and nations were very close to each other in the myth and legend section in the early centuries, and little differences can be seen in the religious and cultural aspects.

Keywords: Sushyant, Sanasar, Baghdasar, Sassoon, Achilles, Armenia, Iran, Greece

¹ Dr., Member of the official faculty of Shiraz University, Department of Culture and Ancient Languages, katayoon.namiraian@saadi.shirazu.ac.ir

² MA. in the field of ancient cultures and languages, Shiraz University, rozeecomputer@gmail.com

SEXUAL VIOLENCE AGAINST ALGERIAN WOMEN AND GIRLS DURING THE COLONIAL PERIOD AND TERRORISM "THE FORGOTTEN OF THE COLONIAL PERIOD AND THE RED DECADE"

OUKACI Lounis¹

Abstract

Get out of amnesia and oblivion? More than 60 years after independence-1830 & 1962-; more than 30 years-1990 & 2000-after the outbreak of the black decade-civil war- women and young girls who are victims of massacres and sexual violence are obliged to act as if nothing had happened.

Telling the history of a country is becoming a difficult exercise these days; the writing, the description of the facts, of the events and the listening of the testimonies still jostle the minds of one and the other. Witnessing excesses and abuses committed during the war of liberation, during the dark decade and today is a matter of social taboos if not the secret defense of history, because many people recognize the facts in their nature but prefer ignore or even better store them in the oblivion of the social reason, even less of the social representation.

This report is intended to be a pen where freedom of expression continues to make its way, and when it touches on the issue of rape, sexual harassment and incest; he puts on no gloves to spare those who were responsible, those who might be capable of harming his person. It goes without saying that violence was exercised in all its forms in sexual assaults: rape.

The rape of Algerian women during the colonial period is a dark chapter in the history of Algeria. The Algerian colonialism was marked by violence, exploitation, and oppression, particularly against women. This historical context had a profound impact on the lives of Algerian women, leading to deep-seated trauma that persists to this day. The relationship between rape, trauma, and terrorism in post-colonial Algeria cannot be denied. The trauma caused by the rape of Algerian women during the colonial period has contributed significantly to the rise of terrorism in the country. However, it is essential to recognize the role of women's empowerment in combating terrorism and building a peaceful society. This paper will explore the historical context of Algerian colonialism and its impact on women, the relationship between rape, trauma, and terrorism in post-colonial Algeria, and the role of women's empowerment in combating terrorism and building a peaceful society.

Keywords: Algerian women; rapes; colonial period 1830-1962; period of terrorism 1990-2000.

¹ Pr, University of Constantine 2, Abdelhamid MEHRI, ALGERIA

REFLECTION OF HORSE GAMES IN KYRGYZ LAMENTATION

Anarbekova Venera Erkinbekovna¹ & Kochkorbaeva Lailikan Satimbaeva²

Abstract

In the nomadic life of the Kyrgyz people, horse games have been played since ancient times. Nowadays the history of the emergence of traditional horse games such as “*Er sayish*”, (two riders’ competition with a spear) “*At chabysh*”, (horse racing), “*Engish*”, (it is a competition of two riders-pushing each other off a horse) “*Jorgo*”, (a horse that walks smoothly-jogger racing) and “*Kuluk chabysh*” (horse racing) are described in folklore, in lamentation, and mourning songs. After all, no matter how nomadic and illiterate the people were, they were able to transfer their passed image of the life experienced by the majority of the population unforgettable, left it in the art of games, and kept it as a gift for future generations. A warrior who can play freely on horseback and move around, depending on the character of the people and the national uniqueness “*jamby atmai*”, (to shoot the lead target from distance) “*Oodarysh*», (two persons’ overturning on the horseback), “*Ulak tartish*», (struggle of two teams with dead goat) and other horse games appeared.

Basically, those games contain people's thoughts, hopes, joys, regrets, bravery, aspirations for freedom, equality, and the struggle for justice. On the basis of ethnographic field materials collected from the people, in the lament songs collected from the mouths of the mourners, in the laments dedicated to horse games, which are a phenomenon of life, deep historical-philosophical views of the people and national characteristics are visible through the image of horsemen.

For example:

The stirrup is lead,
My dear father, rode his jogger without stopping.
The girth is lead,
My rich father, rode his jogger from the beginning.
He couldn't help riding when he saw a jogger,
My dear father did not ride a lazy horse.
He couldn't help riding when he saw a stallion.

Lament poems such as “He couldn't help riding when he saw a stallion»' describe the types of horse racing and describe the role of foals in the life of Kyrgyz people through the talent of female singers.

¹ Candidate of historical sciences, associate professor of the Scientific-Research Medical and Social Institute., venera.erkinbek.anarbek@gmail.com

² Senior lecturer of the Scientific Research Medical and Social Institute, aruu05@mail.ru

After all, the ancient warrior life of the Kyrgyz people, their joys and sorrows, feasts and weddings, customs, revelry, medical and religious views, the geographical and international situation of their homeland, are deeply reflected in folklore and history. More information is provided in the original version of the article.

Keywords: lamentations, mourners, horse games, Kyrgyz people, folklore, nomads, folk national games.

PATRIOTIC EDUCATION OF YOUTH THROUGH THE WORKS OF BAUYRZHAN MOMYSHULY

G.B. Kozgambayeva¹ & A.B. Yeshenova²

Abstract

The article examines the significance of the Hero of the Soviet Union - Bauyrzhan Momyshuly in heroic deeds and patriotic education of young people in his works. The hero was who possessed courage, strength, intelligence, conscience. The heroism shown by the legendary Bauyrzhan Momyshuly in the Second World War, especially in the Moscow region, is a phenomenon that continues for century after century. The slogan "For the motherland, go into the fire – you will not burn" calls on all Kazakhs to love their native land, defend their Homeland until a spoonful of blood remains from the enemy. The feat of batyr Bauyrzhan Momyshuly is a continuation of the feat of our ancestors who defended their country, land, language, which was repeated only once in a century. During the war, Bauyrzhan Momyshuly was not only a strict military commander, but also a leader of subordinate soldiers and officers, an educator of mercy. Before the end of the war, he commanded a battalion, a regiment, and after the end of the war, a division. He was recognized not only as a heroic, but also as a writer, leaving behind a unique spiritual legacy in literary and military art. Works of Bauyrzhan Momyshuly will contain a contribution to our spiritual heritage and educational significance for young people.

Keywords: hero, writer, historical figure, front, soldier, patriotic upbringing.

БАУЫРЖАН МОМЫШҰЛЫНЫҢ ШЫҒАРМАЛАРЫ АРҚЫЛЫ ЖАСТАРҒА ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ

Абстракт.

Мақалада Кеңес Одағының батыры- Бауыржан Момышұлын ерлік істері мен оның шығармаларындағы жастарға патриоттық тәрбие берудегі маңызы қамтылады. Батыр, жазушы - ерлік-жігердің, күш-қайраттың, ақыл-парасаттың, ар-ожданнан иесі болды. Осындай ерен ерлігімен аты аңызға айналған Бауыржан Момышұлы екінші дүниежүзілік соғыста көрсеткен ерлігі, әсіресе Мәскеу түбіндегі ерлігі ғасырдан-ғасырға жалғасын табатын құбылыс. “Отан үшін отқа түс - күймейсің” деген ұраны барлық қазақ халқын туған жерін сүйге, Отанын жаудан қасық қаны қалғанша қорғауға шақырады. Қаһарман Бауыржан Момышұлының ерлігі кешегі елін, жерін, тілін қорғаған ата-бабаларымыздың ғасырда бір-ақ рет қайталанатын ерлігінің жалғасы. Бауыржан Момышұлы соғыс жылдарында қатал әскери басшы ғана болып

¹ Prof., Al-Farabi Kazakh National University, Department of History of Kazakhstan Candidate of historical science, Kazakhstan, Almaty, gulnar.kozgambaeva@mail.ru / Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-нің т.ғ.к., профессор

² Master's student, Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan, Almaty / әл-Фараби атындағы ҚазҰУ 1 курс магистранты

қана қойған жоқ, сонымен қатар қарамағындағы жауынгерлер мен офицерлердің жетекшісі, мейірман тәрбиешісі де болды. Соғыс аяқталғанға дейін батальонды, полкты, ал соғыс аяқталғаннан кейін дивизияны басқарған. Ол батырлығымен ғана емес, жазушылық қырымен де танылып, әдеби және әскери өнерде артына қайталанбас рухани мұра қалдырды. Бауыржан Момышұлының қаламынан шыққан шығармаларының рухани мұрамызға қосар үлесі мен жастарға берер тәрбиелік мәні қамтылады.

Кілт сөздер: батыр, жазушы, тарихи тұлға, майдан, жауынгер, патриоттық тәрбие.

ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ МОЛОДЕЖИ ЧЕРЕЗ ПРОИЗВЕДЕНИЯ БАУЫРЖАНА МОМЫШУЛЫ

Абстракт.

В статье рассматривается значимость Героя Советского Союза - Бауыржана Момышұлы в героических делах и патриотическом воспитании молодежи в его произведениях. Герой был обладателем мужества, силы, интеллекта и совести. Храбрость, проявленная легендарным Бауыржаном Момышұлы во Второй мировой войне, особенно в Подмосковье, явление, которое будут помнить век за веком. Лозунг "За родину иди в огонь – не сгоришь" призывает всех казахов любить родную землю, защищать Родину, пока от врага мокрого места не останется. Подвиг героя батыра Бауыржана Момышұлы является продолжением подвига наших предков, защищавших свою страну, землю и язык, который повторялся лишь раз за столетие. Бауыржан Момышұлы в годы войны был не только строгим военачальником, но и лидером, на которого стоит равняться, воспитателем милосердия. До окончания войны командовал батальоном, полком, а после окончания войны дивизией. Он получил признание не только за свой героизм, но и за писательское мастерство и оставил уникальное духовное наследие в литературном и военном искусстве. Произведения из пера Бауыржана Момышұлы будут вносить вклад в наше духовное наследие и воспитательное значение для молодежи.

Ключевые слова: герой, писатель, историческая личность, фронт, воин, патриотическое воспитание.

БАТЫР БАУЫРЖАН МОМЫШҰЛЫ ТҰЛҒАСЫ ЖӘНЕ ҰРПАҚ ТӘРБИЕСІ

Б.А. Амалбекова¹, Тәжі Асқар Емелханұлы² & Г.М. Сулейменова³

Абстракт

Бауыржан Момышұлының өмірі – өнеге, жазған мұралары – патриоттық өсиет. Бауыржан Момышұлы-әскери педагогика мен әскери психологияны байытушы баға жетпес мұра қалдырған дара тұлға. Батыр атамыздың әрбір айтқан ұлағатты сөздері біздер үшін, жас ұрпақ үшін өте қымбат.

Мақалада Қазақстанның Халық қаһарманы – Бауыржан Момышұлын ерлік істері мен оның өнегелі өмірінің жастар санасы мен ұлт руханиятына қосатын үлесі қамтылады. Сонымен қатар батырлығымен ғана емес, жазушылық қырымен де танылған Бауыржан Момышұлының бірсыпыра қанатты сөздерінің ел арасында қолданысқа енуі де сөз болады.

Бауыржан Момышұлы-әдеби және әскери өнерде артына қайталанбас ұлан-ғайыр рухани мұра қалдырды. Оның қазақ және орыс тілінде жазылған шығармалары бүгінде қалың оқырманның игілігіне айналуға.

Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстанның бәсекеге қабілетті болашақ ұрпағын тәрбиелеуде, Бауыржан Момышұлының шығармалары ұлттық рух пен алып күш беретін құрал. Батыр шығармалары мен оның құжаттық материалдарына негізделі отырып, шығармаларының рухани мұрамызға қосар үлесі негізделеді.

Тірек сөздер: батыр, тұлға, ұлт руханияты, өскелең ұрпақ, қаһарман, ата-дәстүр.

HISTORICAL PERSON OF BAUYRZHAN MOMYSHULY AND EDUCATION OF A GENERATION

Abstract

The life of Bauyrzhan Momyshuly is a high morality, his legacy is a patriotic legacy. Bauyrzhana Momyshuly is a unique person who left an invaluable legacy that enriches military pedagogy and military psychology. Every kind word spoken by our hero is very dear to us, to the younger generation. The article reflects the heroic deeds of Bauyrzhan

¹ Оңтүстік Қазақстан Мемлекеттік педагогикалық университетінің III курс PhD докторанты.

Қазақстан Республикасы, Шымкент қаласы. e.mail: amalbekova_b@fmsh.nis.edu.kz / Doctoral student PhD III course of the South Kazakhstan State Pedagogical University. Shymkent, Republic of Kazakhstan

² Оңтүстік Қазақстан университетінің аға оқытушысы, тарих ғылымының магистрі. Қазақстан Республикасы, Шымкент қаласы. e.mail: askar.@mail.ru / Senior Lecturer, Master of Historical Sciences, South Kazakhstan University. Shymkent, Republic of Kazakhstan.

³ Шымкент қаласы физика-математика бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебінің тарих пәні мұғалімі. Қазақстан Республикасы, Шымкент қаласы. e.mail: suleimenova_g@fmsh.nis.edu.kz / Teacher Nazarbayev Intellectual School of Physics and Mathematics. Shymkent, Republic of Kazakhstan.

Momyshuly and the contribution of his moral life to the consciousness of young people and the spirituality of the nation. This is also worth noting. That the country will use the words of Bauyrzhan Momyshuly, known not only for his heroism, but also for his writing skills.

Bauyrzhan Momyshuly left behind a great spiritual legacy in literary and military art. His work, written in Kazakh and Russian, today becomes the property of a large number of readers. The works of Bauyrzhan Momyshuly are a tool that gives the national spirit and great strength in educating the competitive future generation of the new Kazakhstan in the new world. Based on the works of the hero and his documentary materials, the contribution of his works to our spiritual heritage is established.

Keywords: hero, personality, national spirituality, the younger generation. Hero, ancestral tradition.

ИСТОРИЧЕСКАЯ ЛИЧНОСТЬ БАУЫРЖАНА МОМЫШҰЛЫ И ВОСПИТАНИЕ ПОКОЛЕНИЯ

Абстракт

Жизнь Бауыржана Момышұлы – это высокая мораль, его наследие – это патриотическое наследование. Бауыржана Момышұлы – уникальный человек, оставивший бесценное наследие, обогащающее военную педагогику и военную психологию. Каждое доброе слово, сказанное нашим героем, очень дорого для нас, для подрастающего поколения. В статье отражены героические подвиги Бауыржана Момышұлы и вклад его нравственной жизни в сознание молодежи и духовность нации. При этом также стоит отметить. Что в стране будут использованы слова Бауыржана Момышұлы, известного не только своим героизмом, но и писательским мастерством.

Бауыржан Момышұлы оставил после себя большое духовное наследие в литературном и военном искусстве. Его произведения, написанные на казахском и русском языке, сегодня становятся достоянием большого числа читателей. Произведения Бауыржана Момышұлы – инструмент, дающий национальный дух и огромную силу в воспитании конкурентоспособного будущего поколения нового Казахстана в новом мире. На основе произведений героя и его документальных материалов устанавливается вклад его произведений в наше духовное наследие.

Ключевые слова: герой, личность, национальная духовность, подрастающее поколение. Герой, традиция предков.